

Zlecniodawca:

Gmina Ząbkowice Śląskie
ul. 1 Maja 15, 57-200 Ząbkowice Śląskie

Współfinansowanie:

Ministerstwo Gospodarki

Departament Instrumentów Wsparcia, 00-507 Warszawa, Pl. Trzech Krzyży 3/5

PROGRAM
USUWANIA WYROBÓW
ZAWIERAJĄCYCH AZBEST
NA TERENIE
MIASTA I GMINY ZĄBKOWICE ŚLĄSKIE
WRAZ Z INWENTARYZACJĄ MIEJSC WYSTĘPOWANIA
WYROBÓW BUDOWLANYCH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST

Dokument opracowano w ramach realizacji zadań wynikających z
PROGRAMU OCZYSZCZANIA KRAJU Z AZBESTU

Wykonawca:

proGEO sp. z o.o.

Al. Armii Krajowej 45, 50-541 Wrocław, tel. (071) 360 45 15, tel./fax 360 45 31

e-mail: progeo@progeo.wroc.pl

dr Sławomir Chybiński
mgr Marcin Olearnik
mgr Andrzej Krzyśków

mgr Agata Maria Fechter
mgr Marek Pańkiewicz

WROCLAW, październik 2011 r.

SPIS TREŚCI

1.	WSTĘP	4
1.1	Podstawa formalno-prawna	4
1.2	Metodyka i zakres prac	4
2.	UWARUNKOWANIA.....	7
2.1	Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032.	7
2.1.1	„Baza azbestowa”.....	10
2.2	Uwarunkowania Planów gospodarki odpadami	14
2.2.1	Wojewódzki Plan gospodarki odpadami	14
2.2.2	Plan Gospodarki Odpadami dla Powiatu Ząbkowickiego	16
2.2.3	Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Ząbkowice Śląskie.....	16
2.3	Uwarunkowania prawne dotyczące azbestu	17
2.4	Planowane zmiany prawne dotyczące azbestu	20
2.5	Charakterystyka wyrobów zawierających azbest i oddziaływanie azbestu na zdrowie człowieka	22
2.5.1	Rodzaje azbestu i zastosowanie.....	22
2.5.2	Oddziaływanie azbestu na zdrowie człowieka	25
2.6	Podstawowa charakterystyka Gminy Ząbkowice Śląskie	29
2.6.1	Położenia administracyjne i geograficzne	29
2.6.2	Demografia i mieszkalnictwo.....	31
2.6.3	Obszary i obiekty chronione.....	32
3.	STAN AKTUALNY GOSPODAROWANIA AZBESTEM NA TERENIE GMINY	36
3.1	Dotychczas podejmowane działania	36
3.2	Podsumowanie Inwentaryzacji azbestu	37
3.3	Analiza rynku usuwania i unieszkodliwiania azbestu	41
3.4	Ocena procesu usuwania wyrobów zawierających azbest	44
4.	PLANOWANE DZIAŁANIA W ZAKRESIE AZBESTU NA TERENIE GMINY	45
4.1	Cele i kierunki działań	45
4.2	Charakterystyka planowanych działań	45
4.2.1	System dofinansowania usuwania azbestu proponowany na terenie gminy	46
4.2.2	Pozostałe planowane działania.....	47
4.2.3	Działania informacyjno-edukacyjne	47
4.3	Koszty Planowanych działań	48
5.	ZASADY BEZPIECZNEGO POSTĘPOWANIA Z AZBESTEM	49
5.1	Charakterystyka procedur	49
5.2	Obowiązki w zakresie użytkowania wyrobów zawierających azbest	50
5.3	Zasady usuwania wyrobów zawierających azbest	51
5.3.1	Obowiązki właścicieli obiektów budowlanych	51
5.3.2	Obowiązki wykonawców prac	51
5.4	Obowiązki Gminy	55
6.	MOŻLIWE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA USUWANIA AZBESTU.....	58
6.1	Środki krajowe	58
6.1.1	Fundusze w budżecie gminy.....	58
6.1.2	Krajowe fundusze ochrony środowiska.....	58
6.1.3	Kredyty we współpracy z WFOŚiGW	59
6.1.4	Środki budżetu państwa pozostające w dyspozycji Ministra Gospodarki	60
6.2	Środki zagraniczne – fundusze unijne	61
7.	HARMONOGRAM RZECZOWO-FINANSOWY	63
8.	MONITORING REALIZACJI PROGRAMU	64
9.	LITERATURA.....	65

ZAŁĄCZNIKI

- 1) Inwentaryzacja miejsc występowania wyrobów budowlanych zawierających azbest na terenie miasta i gminy Ząbkowice Śląskie
- 2) Projekt regulaminu dofinansowania usuwania wyrobów zawierających azbest z oraz wzory dokumentów
 - 2a) projekt uwzględniający dofinansowanie indywidualne dla mieszkańca;
 - 2b) projekt uwzględniający wspólne rozliczanie się Gminy z Wykonawcą prac;
- 3) Wykaz podmiotów posiadających zezwolenie usuwania lub transportu opadów zawierających azbest na terenie powiatu kamiennogórskiego;
- 4) Wzór Informacji o wyrobach zawierających azbest
- 5) Wzór Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest;
- 6) Wykaz składowisk odpadów azbestowych na terenie województwa Dolnośląskiego.

1. WSTĘP

1.1 Podstawa formalno-prawna

- 1) Niniejszy „Program usuwania wyrobów zawierających azbest na terenie miasta i gminy Ząbkowice Śląskie” opracowany został zgodnie z umową nr 6232/1//2011 z 06.07.2011 roku zawartą pomiędzy Gminą Ząbkowice Śląskie, a Wykonawcą dokumentacji firmą *proGEO* sp. z o.o. z siedzibą we Wrocławiu przy Al. Armii Krajowej 45, 50-541 Wrocław.
- 2) Integralną częścią Programu jest „Inwentaryzacja miejsc występowania wyrobów budowlanych zawierających azbest na terenie miasta i gminy Ząbkowice Śląskie ” stanowiąca odrębny tom (**załącznik nr 1**).
- 3) Program wraz z Inwentaryzacją opracowany został dzięki dotacji celowej przyznanej Gminie Ząbkowice Śląskie przez Ministerstwo Gospodarki. Wysokość dotacji wyniosła 80% całkowitych kosztów wykonania Programu.
- 4) Przyznana dotacja jest elementem realizacji zadań przyjętych w “Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 - 2032”.

1.2 Metodyka i zakres prac

- 1) W ramach opracowania Programu wykonano następujące prace:
 - a) Opracowano ankietę skierowaną do mieszkańców, którą rozprowadzono wśród mieszkańców przez Sołtysów podległych im sołectw, ponadto ankietę zamieszczono na stronach internetowych gminy oraz wyłożono przy tablicy ogłoszeń w Urzędzie Miasta i Gminy.
 - b) Przeprowadzono inwentaryzację wyrobów zawierających azbest na terenie gminy oraz opracowano dokument Inwentaryzacji w szczególności obejmującą wyroby azbestowe w postaci wyrobów wykorzystywanych jako pokrycia dachowe i izolacyjne;
 - c) Opracowano dokument „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest na terenie miasta i gminy Ząbkowice Śląskie”;
 - d) Opracowano Prognozę oddziaływania na środowisko, dla przedmiotowego Programu. Prognoza opracowana została na podstawie obowiązujących przepisów prawnych, w szczególności zgodnie z ustawą o *udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz.U. Nr 199/2008, poz. 1227 ze zm.) oraz zgodnie z uzgodnieniem dotyczącym zakresu prognozy.
 - e) Uczestniczono w procedurze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla „Programu” wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko.
- 2) Szczegółowy zakres prac związany z przeprowadzeniem „Inwentaryzacji” obejmował:
 - a) analizę danych zawartych w Inwentaryzacji miejsc występowania wyrobów zawierających azbest stanowiącej załącznik do Planu gospodarki odpadami zawierającymi azbest na terenie miasta i gminy Ząbkowice Śląskie opracowanego w 2007 roku.
 - b) przeanalizowanie danych zbieranych przez Gminę w latach 2008 - 2010 informacji o miejscach występowania wyrobów budowlanych zawierających azbest
 - c) dostarczenie Zamawiającemu wzoru ankiety i ogłoszeń o akcji ankietyzacyjnej, zaproponowanie najlepszego dla gminy sposobu dotarcia do poszczególnych właścicieli/zarządców budynków;
 - d) przeprowadzenie akcji ankietyzacyjnej (rozesłanie przez Wykonawcę ankiet do podmiotów, instytucji i zarządców budynków oraz zbieranie ankiet od właścicieli

- indywidualnych. Zamawiający poprzez: sołtysów lokalną prasę, BIP i ogłoszenia poinformował mieszkańców o akcji ankietyzacyjnej);
- e) telefoniczny, pisemny i w ramach wizji terenowej kontakt się Wykonawcy z osobami, które nie wypełniły ankiet;
 - f) weryfikację i uzupełnienie przez Wykonawcę w terenie danych uzyskanych z ankiet oraz zebranie pozostałych brakujących danych o wyrobach zawierających azbest. W tym celu Wykonawca została przeprowadzona wizja terenowa wszystkich miejscowości gminy oraz wykonany spis z natury.
 - g) w przypadku braku zgody właściciela nieruchomości na wejście na teren posesji, dopuszcza się aby Wykonawca zawarł w inwentaryzacji te dane, których pozyskanie było możliwe w inny sposób,
 - h) przeanalizowanie przez Wykonawcę danych zgromadzonych dotychczas przez: nadzór budowlany, wojewodę i wójta;
 - i) przeanalizowanie danych dotyczących hałdy odpadów pohnitnicznych w miejscowości Szklary, zgromadzonych przez Starostwo Powiatowe oraz Gminę.
 - j) opracowanie przez Wykonawcę dokumentu Inwentaryzacji.
 - k) udział Wykonawcy we wprowadzeniu danych z inwentaryzacji do bazy azbestowej.
- 3) Niniejszy Program obejmuje następujące zagadnienia:
- a) postępowanie właścicieli, użytkowników i zarządzających obiektami, w których są użytkowane i usuwane wyroby zawierające azbest,
 - b) postępowanie organów nadzoru budowlanego i innych jednostek nadzoru w zakresie bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest,
 - c) postępowanie wykonawców prowadzących prace w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest,
 - d) zasady wyboru właściwego wykonawcy do usuwania wyrobów zawierających azbest z danego obiektu,
 - e) przygotowanie obiektu do usuwania wyrobów zawierających azbest,
 - f) wytyczne w zakresie monitorowania bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest z danego obiektu.
 - g) aktualne i planowane uwarunkowania przepisów prawnych związanych z azbestem.
- 4) Podstawą opracowanej w ramach Programu „Inwentaryzacji” były:
- a) dane zebrane na podstawie ankietyzacji w 2006 roku zawarte z załącznik do Planu gospodarki odpadami zawierającymi azbest na terenie miasta i gminy Ząbkowice Śląskie opracowanego w 2007 roku.
 - b) badania ankietowe mieszkańców Gminy Ząbkowice Śląskie oraz podmiotów prawnych przeprowadzone w 2011 roku.
 - c) dane zgromadzone dotychczas przez: nadzór budowlany, wojewodę, marszałka województwa, starostę powiatowego.
 - d) wizja terenowa wszystkich miejscowości należących do Gminy Ząbkowice Śląskie celem weryfikacji danych zawartych w przekazanych przez mieszkańców ankietach oraz zinwentaryzowania obiektów dla których nie zostały przekazane ankiety
 - e) określenie szczegółowe miejsc występowania wyrobów azbestowych w oparciu o mapy ewidencyjne.

Uwaga: w ramach Inwentaryzacji przeprowadzono wizję terenową budynków i obiektów znajdujących się na terenie gminy. W związku z powyższym opracowaną Inwentaryzację należy traktować jako rozpoznanie ilości i charakterystyki wyrobów zawierających azbest znajdujących się na terenie miasta i gminy Ząbkowice Śląskie.

Występowały jednak przypadki, gdy pomimo kilkukrotnej wizyty nie było właściciela posesji. W takim przypadku, jedynie obiekty z widocznym azbestem były włączone do ewidencji, natomiast możliwe jest istnienie obiektów, których nie widać bezpośrednio

z drogi lub azbestu zmagazynowanego, lub np. budynków, na których azbest znajdował się tylko na części dachu, ściany itp. niewidocznej od strony ogólnodostępnej.

- 5) W przypadku, gdy pomimo kilkukrotnej wizyty nie było właściciela posesji, a występowały obiekty zawierające azbest spisu dokonywano na podstawie obliczenia ilości płyt, szacunkowego określenia powierzchni dachu, ściany, obiekty te były włączane do ewidencji, możliwe jest jednak istnienie obiektów, których nie widać bezpośrednio z drogi np. budynków, na których azbest znajdował się tylko na części dachu, ściany itp. niewidocznej od strony drogi, sąsiedniej posesji lub azbestu zmagazynowanego, Szacuje się, że przeprowadzona inwentaryzacja objęła około 90% wyrobów azbestowych na analizowanym terenie.
- 6) Zakres inwentaryzacji obejmował zebranie danych poprzez rozesłanie i zebranie ankiet od podmiotów, właścicieli nieruchomości i zarządców sieci, wizję terenową i weryfikację danych zawartych w ankietach oraz inwentaryzację obiektów nie zgłoszonych poprzez ankietę
- 7) przeanalizowanie danych aktualnych i archiwalnych, korektę danych archiwalnych oraz opracowanie zasadniczego dokumentu „Inwentaryzacji”.
Określona w inwentaryzacji ilość azbestu odniesiona została do:
 - poszczególnych miejscowości gminy Ząbkowice Śląskie;
 - rodzaju budynków;
 - do liczby mieszkańców gminy (wskaźnik w kilogramach na mieszkańca [kg/Mk]);
- 8) Niniejsza inwentaryzacja obejmuje również analizę danych dotyczących hałdy odpadów pohnitnicznych Huty Szklary zlokalizowanej na działce 361/34 obręb Huta Szklary, zachodzi podejrzenie że w odpadach zgromadzonych na tej hałdzie występują również odpady zawierające azbest. Przeanalizowano dokumentację archiwalną oraz wyniki badań Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska.
- 9) Działania organizacyjne związane z przekazaniem oraz zebraniem ankiet od mieszkańców prowadzone były przez pracowników Urzędu Gminy w Ząbkowicach Śląskich oraz sołtysów poszczególnych sołectw. Niejednokrotnie ankietę odbierano od mieszkańców w czasie prowadzonej inwentaryzacji podczas wizji terenowej .
- 10) Ankietyzację podmiotów prawnych przeprowadzili pracownicy firmy proGEO sp. z o.o.
- 11) W ramach niniejszej Inwentaryzacji wystąpiono do:
 - Marszałka Województwa Dolnośląskiego,
 - Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego,
 - Starosty Powiatowego w Ząbkowicach Śląskicho przekazanie informacji o ewentualnych miejscach występowania wyrobów zawierających azbest, przekazanych przez przedsiębiorców i osoby prawne, przez właścicieli budynków oraz o przekazanie informacji obiektach z których usunięto wyroby azbestowe.
- 12) Niniejsza Inwentaryzacja uwzględni miejsca występowania wyrobów zawierających azbest, których właścicielami są:
 - osoby fizyczne;
 - osoby prawne (firmy i instytucje),

2. UWARUNKOWANIA

2.1 Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032.

„Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032” (POKzA) został przyjęty uchwałą Rady Ministrów nr 122/2009 z dnia 14 lipca 2009 roku (POKzA) [7]. POKzA jest programem wieloletnim i określa główne cele oraz zadania służące ich realizacji. Jest dostosowanym do obecnych uwarunkowań społeczno-gospodarczych kontynuacją przyjętego przez Radę Ministrów 14 maja 2002 r. „Programu Usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”.

POKzA określa zadania niezbędne w realizacji podstawowego celu, jakim jest oczyszczenie kraju z azbestu w okresie 24 lat i w ten sposób zminimalizowanie zagrożeń zdrowotnych wynikających z obecności azbestu w materiałach i wyrobach zlokalizowanych na terenie kraju. W 2010 roku uchwałą Rady Ministrów Nr 39/2010 z dnia 15 marca 2010 roku, wprowadzono zmiany do Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032.

Główne cele POKzA to:

- usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest,
- minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju,
- likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

Program grupuje zadania przewidziane do realizacji na poziomie centralnym, wojewódzkim i lokalnym, w pięciu blokach tematycznych:

- 1) zadania legislacyjne;
- 2) działania edukacyjno-informacyjne skierowane do dzieci i młodzieży, szkolenia pracowników administracji rządowej i samorządowej, opracowywanie materiałów szkoleniowych, promocja technologii unicestwiania włókien azbestowych, organizacja krajowych i międzynarodowych szkoleń, seminariów, konferencji kongresów i udział w nich;
- 3) zadania w zakresie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z obiektów budowlanych, z obiektów użyteczności publicznej, terenów byłych producentów wyrobów azbestowych, oczyszczania terenów nieruchomości, budowy składowisk oraz instalacji do unicestwiania włókien azbestowych;
- 4) monitoring realizacji Programu przy pomocy elektronicznego systemu informacji przestrzennej;
- 5) działania w zakresie oceny narażenia i ochrony zdrowia;

Zadania służące realizacji celów „POKzA”

Zadania przewidziane w *Programie* będą realizowane na trzech poziomach:

- centralnym – Rada Ministrów, Minister Gospodarki i w strukturze Ministerstwa Gospodarki Główny Koordynator;
- wojewódzkim – samorząd województwa;
- lokalnym – samorząd powiatowy i samorząd gminny.

Organem odpowiedzialnym za monitoring i koordynację realizacji *Programu* jest Minister Gospodarki, który powołuje:

- 1) Głównego Koordynatora jako osobę odpowiedzialną za współdziałanie poszczególnych jednostek i instytucji oraz podejmowanie inicjatyw dotyczących uaktualniania *Programu*;
- 2) Radę Programową, która – działając jako organ opiniodawczo-doradczy Ministra Gospodarki – skupia przedstawicieli wszystkich istotnych dla realizacji *Programu* organów, urzędów, instytucji i organizacji.

Zadaniem Głównego Koordynatora jest przede wszystkim zapewnienie efektywnej realizacji wszystkich zadań finansowanych bezpośrednio ze środków budżetowych pozostających w dyspozycji Ministra Gospodarki.

Przy Ministrze Gospodarki funkcjonuje, powołana przez niego, Rada Programowa – jako organ opiniodawczo-doradczy.

Do zadań Rady Programowej należy w szczególności:

- 1) dokonywanie oceny realizacji zadań oraz wyznaczanie nowych kierunków prac;
- 2) zgłaszanie Ministrowi Gospodarki propozycji inicjatyw legislacyjnych związanych z problematyką azbestową;
- 3) wyrażanie opinii dotyczących środków finansowych Programowanych na koordynację i monitoring *Programu* oraz wsparcie realizacji zadań wynikających z *Programu*;
- 4) opiniowanie projektów aktów prawnych w zakresie problematyki azbestowej.

Na poziomie wojewódzkim zadania POKZA realizuje Marszałek Województwa.

Zadania samorządu wojewódzkiego:

- 1) współpraca z Głównym Koordynatorem w zakresie potrzeb wynikających z bieżącej realizacji *Programu*;
- 2) gromadzenie przez pracowników Urząd Marszałkowski informacji o ilości, rodzaju i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest oraz przekazywanie ich do Głównego Koordynatora z wykorzystaniem dostępnego narzędzia informatycznego www.bazaazbestowa.pl;
- 3) uwzględnianie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest w wojewódzkich Programach gospodarki odpadami i programach ochrony środowiska, w szczególności w zakresie lokalizacji składowisk odpadów zawierających azbest oraz urządzeń przewoźnych do przetwarzania odpadów zawierających azbest;
- 4) współpraca na szczeblu wojewódzkim z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska);
- 5) współpraca z uczelniami i instytucjami naukowymi, organizacjami pozarządowymi, ekspertami poszczególnych dziedzin;
- 6) współpraca z lokalnymi mediami w zakresie spraw objętych *Programem*;
- 7) przygotowywanie i aktualizacja wojewódzkich programów usuwania wyrobów zawierających azbest;
- 8) współpraca z samorządami powiatowymi i gminnymi, przekazywanie wytycznych oraz informacji związanych z realizacją *Programu*;
- 9) przedkładanie Głównemu Koordynatorowi corocznej informacji o realizacji zadań na terenie województwa;
- 10) opracowanie Programu sytuacyjnego rozmieszczenia na terenie województwa wyrobów zawierających azbest na podstawie informacji przekazywanych przez samorządy lokalne i przedsiębiorców.

Na poziomie lokalnym zadania realizują samorządy: powiatowy i gminny.

Zadania samorządu powiatowego:

- 1) przygotowywanie i aktualizacja programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, także w ramach Planów gospodarki odpadami;
- 2) współpraca z gminami oraz marszałkiem województwa w zakresie opracowywania programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, w szczególności w zakresie weryfikacji inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest, lokalizacji składowisk odpadów zawierających azbest oraz urządzeń przewoźnych do przetwarzania odpadów zawierających azbest;
- 3) organizowanie usuwania wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu pozyskanych na ten cel środków krajowych lub unijnych z uwzględnieniem zasad zawartych w *Programie*;
- 4) inspirowanie właściwej postawy obywateli w zakresie obowiązków związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest;
- 5) współpraca z mediami w celu propagowania odpowiednich inicjatyw społecznych oraz rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest;
- 6) współpraca z organizacjami społecznymi wspierającymi realizację *Programu*;
- 7) współpraca z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska).

Zadania samorządu gminnego:

- 1) gromadzenie przez wójta, burmistrza, prezydenta miasta informacji o ilości, rodzaju i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest oraz przekazywanie jej do marszałka województwa z wykorzystaniem dostępnego narzędzia informatycznego **www.bazaazbestowa.pl**;
- 2) przygotowywanie i aktualizacja programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, także w ramach Planów gospodarki odpadami;
- 3) organizowanie szkoleń lokalnych w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu nieruchomości bez korzystania z usług wyspecjalizowanych firm;
- 4) organizowanie usuwania wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu pozyskanych na ten cel środków krajowych lub unijnych z uwzględnieniem zasad zawartych w *Programie*;
- 5) inspirowanie właściwej postawy obywateli w zakresie obowiązków związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest;
- 6) współpraca z marszałkiem województwa w zakresie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest oraz opracowywania programów usuwania wyrobów zawierających azbest, w szczególności w zakresie lokalizacji składowisk odpadów zawierających azbest oraz urządzeń przewoźnych do przetwarzania odpadów zawierających azbest;
- 7) współpraca z mediami w celu propagowania odpowiednich inicjatyw społecznych oraz rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest;
- 8) współpraca z organizacjami społecznymi wspierającymi realizację *Programu*;
- 9) współpraca z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska).

Program przewiduje intensyfikację wszystkich działań do roku 2012 tak, aby w latach 2012-2013 dokonać rzetelnej oceny realizacji celów *Programu* i opracować jego aktualizację do roku 2015. W latach 2012-2015 zostanie dokonane całościowe podsumowanie dotychczas przeprowadzonych działań oraz osiągniętych celów, także poprzez wskaźniki oceny realizacji *Programu*.

Aby zwiększyć tempo usuwania wyrobów zawierających azbest, szczególnie z terenów wiejskich, Program wprowadza nowy instrument umożliwiający usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu własnej nieruchomości bez korzystania z usług wyspecjalizowanych firm, o ile osoby usuwające wyroby azbestowe zostaną odpowiednio przeszkolone i będą dysponować środkami technicznymi eliminującymi narażenie na kontakt z włóknami azbestu, a prace te będą wykonywać incydentalnie. W ramach prac przygotowawczych do uruchomienia tego instrumentu przygotowano wykaz niezbędnych zadań legislacyjnych oraz zaplanowano finansowanie odpowiednich szkoleń lokalnych [7].

2.1.1 „Baza azbestowa”

Baza WBDA umieszczona jest w Internecie na stronie www.bazaazbestowa.pl

Baza Azbestowa jest narzędziem do gromadzenia i przetwarzania informacji uzyskanych z inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest. Dane dotyczące inwentaryzacji wyrobów azbestowych będące w posiadaniu osób fizycznych gromadzone są w gminach, natomiast osoby prawne przekazują analogiczne dane bezpośrednio marszałkowi województwa. Zbiór zagregowanych informacji z gmin oraz zbiór zagregowanych informacji przedkładanych marszałkowi województwa stanowi docelowo zawartość wojewódzkiej bazy danych. Dane inwentaryzacyjne wprowadzane są bezpośrednio przez urzędy gminne i urzędy marszałkowskie po zalogowaniu. Korzystanie z bazy azbestowej jest bezpłatne.

Funkcjonowanie Bazy Azbestowej w podstawowym zakresie polega na rejestrowaniu informacji o miejscach występowania wyrobów zawierających azbest oraz ilości i jakości tych wyrobów. Pozwala także na bieżące określanie stopnia zaawansowania prac związanych z ich usuwaniem z terenu kraju w układzie gmin, powiatów i województw oraz unieszkodliwianiem powstających odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Gromadzone w Bazie Azbestowej dane są wykorzystywane w systemie monitoringu realizacji Programu przez administrację rządową, wojewódzką i gminną, a od roku 2010 również przez administrację powiatową. W bazie azbestowej gromadzone są również informacje o składowiskach odpadów azbestowych, aktach prawnych dotyczących problematyki azbestowej, firmach zajmujących się usuwaniem wyrobów azbestowych, firmach przemieszczających odpady azbestowe na składowiska i firmach prowadzących szkolenia z tematyki azbestowej. W Bazie są również dostępne opracowania i filmy instruktażowe z obszaru usuwania azbestu i pozyskiwania na ten cel wsparcia finansowego.

W 2009 r. rozpoczęto modernizację Bazy Azbestowej wprowadzając niezbędne elementy umożliwiające utworzenie do 2012 r. Bazy Azbestowej – Elektronicznego Systemu Informacji Przestrzennej monitoringu procesu usuwania wyrobów zawierających azbest.

Poniżej wskazano najważniejsze zmiany wpływające na działanie systemu:

- połączono pola opisujące lokalizację wyrobu z Krajowym Rejestrem Urzędowym Podziału Terytorialnego Kraju – TERYT. W starym systemie ujednolicone były nazwy województw, powiatów i gmin. W nowym – rozszerzono ujednolicenie nazewnictwa o nazwy miejscowości i ulic;
- została zmieniona „Lista wyrobów”. W nagłówku każdej kolumny zamieszczono filtr umożliwiający szybkie odszukanie rekordów zawierających żądane wartości: *Kod wyrobu, Nazwisko, imię/Nazwa, Miejscowość, Ulica, Numer domu, Numer działki ewidencyjnej, Rodzaj zabudowy*;

-
- w celu ułatwienia użytkownikowi przeglądania nierzadko wielu tysięcy rekordów umożliwiono wyświetlanie na jednej stronie od 20 do 500 pozycji;
 - wprowadzono nowe pola: nazwa lokalizacji wyrobu, numer i data aktualizacji dokumentu oraz data wpływu dokumentu (dla przedsiębiorców), rodzaj zabudowy, jednostka miary dla wyrobu unieszkodliwionego;
 - usunięto pola: numer lokalu, kod pocztowy i poczta dla lokalizacji wyrobu oraz pola czy wyrób jest wykorzystywany i rok zaprzestania wykorzystywania wyrobu;
 - umożliwiono wprowadzanie informacji o unieszkodliwieniu wyrobu w innych jednostkach niż informacja dotycząca inwentaryzacji, usprawniając jednocześnie funkcjonujący w poprzednim systemie dynamiczny sposób przeliczania zinwentaryzowanej, unieszkodliwionej i pozostającej do unieszkodliwienia ilości wyrobu zawierającego azbest;
 - wprowadzono formatowanie pól *numer działki ewidencyjnej* i *obręb ewidencyjny*. W pierwszym z tych pól Można wprowadzić jedynie cyfry i znak „/”, natomiast w drugim system podpowiada użytkownikowi wprowadzenie wartości w formacie wwppgg_r.xxxx, gdzie ww – kod GUS województwa, pp – kod GUS powiatu, gg – kod GUS gminy, r – rodzaj gminy, xxxx – właściwy numer obrębu;
 - wprowadzono sprawdzanie poprawności wypełnienia pól *PESEL*, *NIP*, *REGON*;
 - wprowadzono ułatwienia umożliwiające użytkownikom sortowanie, filtrowanie i drukowanie zawartych w bazie informacji;
 - rozbudowano wyszukiwanie zaawansowane o możliwość odfiltrowania danych według pól *województwo*, *powiat*, *gmina*;
 - całkowicie zmieniono sposób prezentacji danych zagregowanych umieszczając w jednym wierszu dane dotyczące zinwentaryzowanej, unieszkodliwionej oraz pozostającej do unieszkodliwienia ilości wyrobów zawierających azbest z podziałem na osoby fizyczne, osoby prawne oraz podając sumę całkowitą. W takim układzie dane prezentowane są dla każdej jednostki samorządu terytorialnego i dla każdego rodzaju wyrobu;
 - wprowadzono zmianę w zasadach logowania – dostęp imienny;
 - dodano rozróżnienie wyrobów zawierających azbest: W03.1 – Rury i złącza azbestowocementowe do unieszkodliwienia oraz W03.2 – Rury i złącza azbestowocementowe pozostawione w ziemi (**Tabela 2.1**);
 - dodano możliwość zapisów inwentaryzacyjnych dotyczących W12.1 – Dróg zabezpieczonych i W12.2 – Dróg niezabezpieczonych (**Tabela 2.1**);
 - ułatwiono urzędowi marszałkowskiemu lokalizację miejscowości na liście wyrobów, wyświetlając w „dymku” nazwę powiatu i gminy, w której leży dana miejscowość;
 - wprowadzono informację o rodzaju danej miejscowości – przy wprowadzaniu rekordu oraz w „dymku” na liście wyrobów;
 - dodano informację o ilości wyrobu w okienku ostrzegającym o zdublowanej lokalizacji wyrobu. [12]

Tabela 2.1 Tabela kodów wyrobów zawierających azbest [www.bazaazbestowa.pl]

Kod wyrobu	Rodzaj wyrobu zawierającego azbest	Kod odpadu powstającego z wyrobu	Jednostka miary	Przelicznik na [kg]
W01	Płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie	17 06 05	m ² , kg	11
W02	Płyty azbestowo-cementowe faliste dla budownictwa	17 06 05	m ² , kg	11
W03	Rury i złącza azbestowo-cementowe			
W03.1	rury i złącza azbestowo-cementowe do usunięcia	17 06 05	m, kg	40
W03.2	rury i złącza azbestowo-cementowe do pozostawienia w ziemi	-	m, kg	40
W04	Izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest	17 06 01	m ³ , kg	300
W05	Wyroby cierne azbestowo-kauczukowe	16 01 11	kg	
W06	Przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione (tkaniny i odzież ochronna)	15 02 02	kg	
W07	Szczeliwa azbestowe	17 06 01	kg	
W08	Taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki	17 06 01	kg	
W09	Wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych	17 06 01	kg	
W10	Papier, tektura	17 06 01	m ² , kg	1,5
W11	Inne wyroby zawierające azbest, osobno nie wymienione			
W11.1	otuliny azbestowo-cementowe	17 06 01	m, kg	6
W11.2	kształtki azbestowo-cementowe budowlane (przewody wentylacyjne, podokienniki, osłony kanałów spalin)	17 06 05	m ² , kg	15
W11.3	kształtki azbestowo-cementowe elektroizolacyjne	16 02 13	kg	
W11.4	płytki PCV	17 09 03	m ² , kg	5
W11.5	płyty ogniochronne	17 06 01	m ² , kg	20
W11.6	papy, kity, i masy hydroizolacyjne	17 09 03	kg	
W11.7	sprzęt gospodarstwa domowego	20 01 35	kg	
W11.8	ubrania robocze, maski, filtry zanieczyszczone azbestem	15 02 02	kg	
W11.9	inne wyżej nie wymienione		kg	
W12	Drogi			
W12.1	drogi zabezpieczone	-	km, m ²	
W12.2	drogi niezabezpieczone	-	km, m ²	

Aktualnie w wojewódzkiej bazie wyrobów i odpadów zawierających azbest ogólnodostępne są zbiory zawierające informacje o:

- firmach uprawnionych do wykonywania prac w kontakcie z azbestem - zbiór „Firmy”
- składowiskach odpadów zawierających azbest - zbiór „Składowiska”
- obowiązujących aktach prawnych dotyczących problematyki azbestu - zbiór „Akty prawne”
- sposobie przedkładania informacji o posiadanych wyrobach zawierających azbest przez ich właścicieli - zbiór „Słownik”
- definicjach stosowanych pojęć i stosowanych przelicznikach ilościowych - zbiór „Słownik”
- informacjach o wydarzeniach związanych z usuwaniem azbestu, o lokalnych inicjatywach i sukcesach oraz o istotnych zmianach w prawie - zbiór „Aktualności”
- wdrożonych programach usuwania azbestu w poszczególnych gminach - zbiór „Programy usuwania azbestu”;

W zbiorze danych o firmach zamieszczane są informacje o:

- podmiotach gospodarczych pracujących w kontakcie z azbestem;
- firmach transportujących odpady azbestowe;
- jednostkach oznaczających stężenie włókien azbest w środowisku i środowisku pracy;
- jednostkach świadczących usługi w zakresie identyfikacji azbestu w wyrobach;
- jednostkach prowadzących szkolenia w zakresie bezpiecznego usuwania/zabezpieczania wyrobów azbestowych;

- innych podmiotach, których działalność wykracza poza przyjęte powyżej kategorie, a jest związana z realizacją Programu, np. opracowujące programy usuwania azbestu.

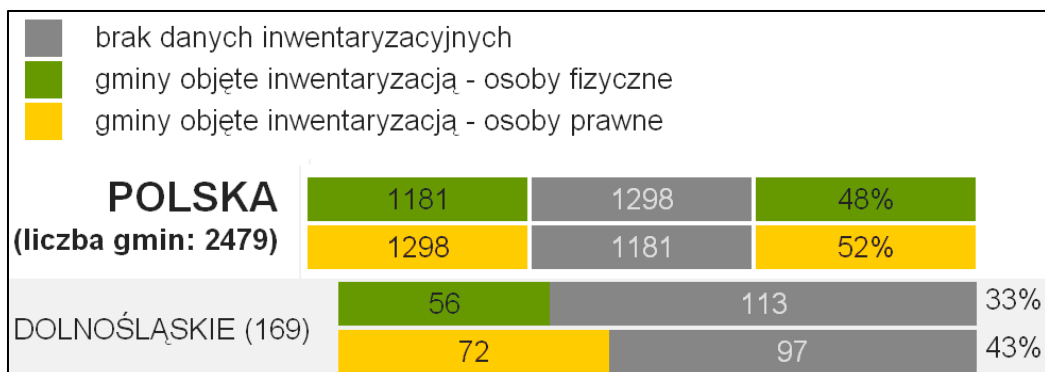
W zakładce „Pliki do pobrania” umieszczono ponadto dokumenty, publikacje książkowe – poradniki, filmy przybliżające problematykę związaną z usuwaniem wyrobów azbestowych od strony praktycznej i finansowej.

Zbiór danych „Wyrób”, wykorzystywany do gromadzenia i agregacji danych o wyrobach zawierających azbest, dostępny jest wyłącznie dla przedstawicieli urzędów gminnych, wojewódzkich i centralnych – posiadaczy loginu (kodu cyfrowego) i hasła nadanego przez administratora bazy WBDA. Zbiór zawiera informacje służące monitoringowi realizacji „Programu...”, który pozwala na ocenę zaawansowania prac w zakresie oczyszczania kraju z wyrobów zawierających azbest.

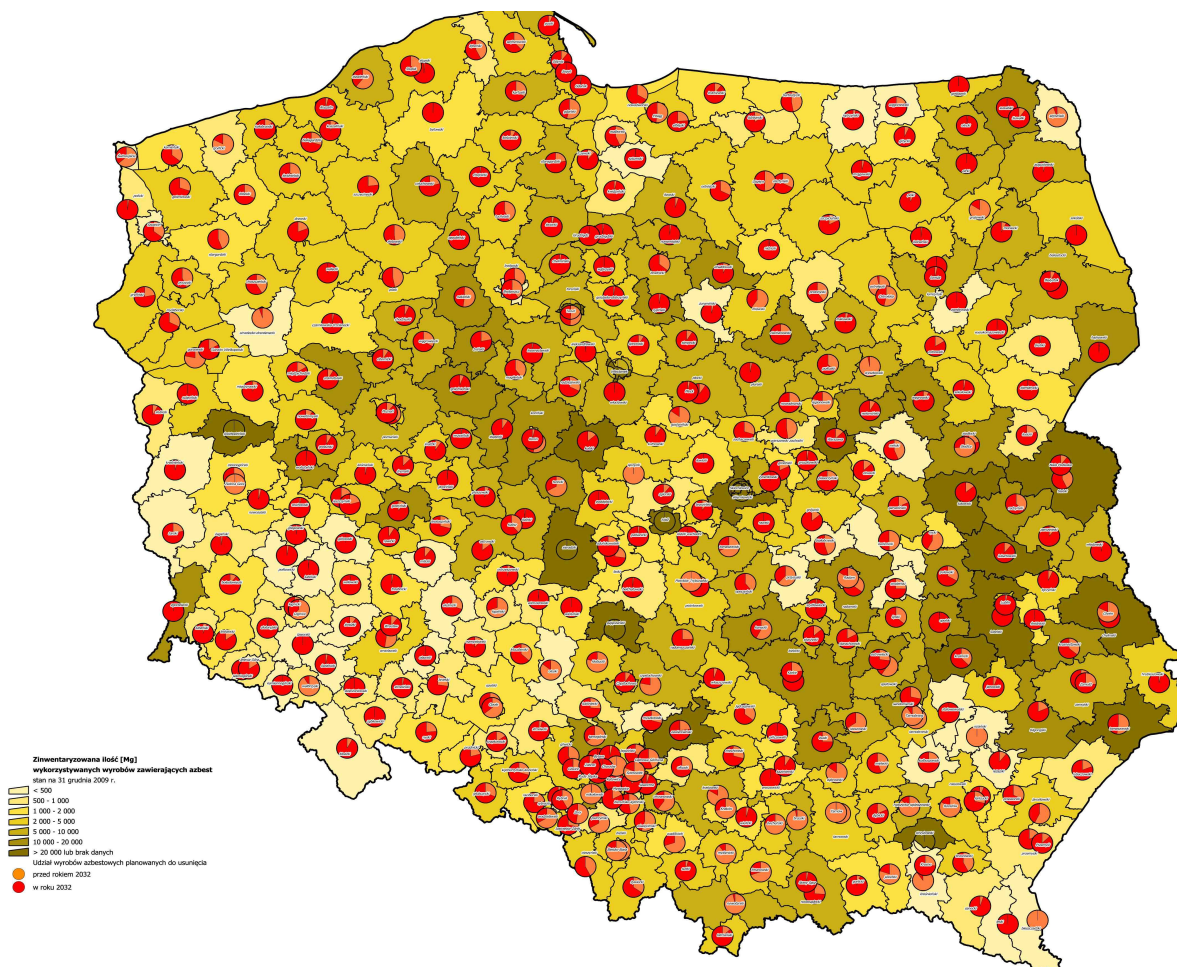
Aby otrzymać login i hasło należy wysłać zgłoszenie z mailowego adresu służbowego do administratora bazy. W zgłoszeniu należy napisać: „Zwracamy się o przydzielenie dostępu do bazy azbestowej” oraz podać nazwę i rodzaj gminy (miejska / wiejska / miejsko-wiejska), imię, nazwisko i nr telefonu osoby zajmującej się bazą azbestową. Login i hasło zostaną przesłane na adres mailowy, z którego została wysłana wiadomość.

Graficzną prezentację wyników inwentaryzacji ilości i przestrzennego rozmieszczenia wyrobów zawierających azbest umożliwi Elektroniczny System Informacji Przestrzennej (ESIP) – przykłady poniżej.

Rysunek 2.1 Aktywność urzędów marszałkowskich i gmin [www.bazaazbestowa.pl]

Rysunek 2.2 Zinventaryzowana ilość wyrobów zawierających azbest oraz udział wyrobów planowanych do usunięcia przed i w 2032 r.

Po zakończeniu modernizacji Bazy Azbestowej w 2012 r., konieczne jest jej stałe utrzymywanie, aż do czasu zakończenia realizacji Programu. Do 2015 r. projekt Baza Azbestowa – Elektroniczny System Informacji Przestrzennej monitoringu procesu usuwania wyrobów zawierających azbest powinien zostać w pełni wdrożony, umożliwiając wgląd w dane dotyczące całego kraju.

2.2 Uwarunkowania Planów gospodarki odpadami

2.2.1 Wojewódzki Plan gospodarki odpadami

Według informacji zawartych w *Wojewódzkim Planie Gospodarki Odpadami Województwa Dolnośląskiego* zwanym w dalszej części opracowania „WPGO” w trakcie analizy stanu aktualnego stwierdzono, że największe problemy związane z gospodarowaniem azbestem i jego odpadami wiążą się z:

- brakiem pełnej i rzetelnej inwentaryzacji dotyczącej ilości, lokalizacji i stanu wyrobów zawierających azbest na terenie gmin województwa dolnośląskiego;
- niską świadomością części mieszkańców województwa, dotyczącą bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów azbestowych;

- brakiem mechanizmów dofinansowania usuwania azbestu dla indywidualnych gospodarstw domowych;
- niewystarczającą ilością i mocą przerobową składowisk przyjmujących odpady azbestu.

W Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski [5], ilość azbestu na terenie województwa dolnośląskiego oceniono na podstawie szacunków wg stanu na dzień 31.12.2002 r. na poziomie 576 600 Mg.

Według WPGO pierwszą próbę konfrontacji szacunków z danymi pochodzącymi z inwentaryzacji materiałów zawierających azbest podjęto w 2005 r. Polegała ona na skierowaniu w roku 2004 przez Ministerstwo Gospodarki ankiet do wszystkich powiatów. Uzyskane dla województwa dolnośląskiego wyniki kształtowały się na poziomie 51 099 Mg, przy czym dane te nie uwzględniały wszystkich jednostek administracyjnych z racji nie udzielenia przez nie odpowiedzi. Uwzględniając natomiast informacje uzyskane z Urzędu Marszałkowskiego dotyczące zinwentaryzowanych ilości wyrobów zawierających azbest wg stanu na dzień 22.06.2008 r. jak również biorąc pod uwagę informacje przekazane w tym zakresie przez poszczególne jednostki administracyjne, na terenie województwa dolnośląskiego występuje obecnie 97 844,184 Mg produktów zawierających azbest. Należy jednak podkreślić, że ilość ta jest zdecydowanie wielkością niedoszacowaną, gdyż na terenie województwa cały czas trwa proces inwentaryzacji wyrobów azbestowych, w związku z powyższym nie można z całą pewnością powiedzieć, że wartość ta jest wartością ostateczną.

Przyjęte cele w gospodarce odpadami azbestowymi w WPGO

Główny cel przyjęty w Wojewódzkim Planie Gospodarki Odpadami jest zgodny z założeniami przedstawionymi w „Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu”, czyli usunięcie i unieszkodliwienie do roku 2032 wszystkich wyrobów zawierających azbest z terenu województwa dolnośląskiego.

Cele krótko- i długookresowe na lata 2008-2015:

- przeprowadzenie pełnej inwentaryzacji budynków i urzędów zawierających azbest oraz coroczna aktualizacja inwentaryzacji zgodnie z obowiązującymi przepisami;
- zapewnienie finansowania usuwania wyrobów zawierających azbest, w tym m.in. poprzez fundusze ochrony środowiska;
- zwiększenie świadomości społeczeństwa województwa na temat szkodliwości azbestu i konieczności jego eliminowania ze środowiska;
- sukcesywne i bezpieczne dla środowiska oraz zdrowia mieszkańców usuwanie wyrobów zawierających azbest z obszaru Województwa Dolnośląskiego.

Prognoza zmian w zakresie gospodarki odpadami azbestowymi

Zgodnie z informacjami dotyczącymi ogólnej masy wyrobów zawierających azbest występujących na obszarze Województwa Dolnośląskiego pozyskanymi na potrzeby opracowania WPGO prognozowane jest, że ilości odpadów zawierających azbest, które będą powstawały w horyzontach czasowych objętych Planem, powinny kształtować się na poziomie:

- 2011 r. – 16 613,32 Mg,
- 2015 r. – 36 860,81 Mg.

W celu przedstawienia prognoz w WPGO posłużono się obliczeniami własnymi przeprowadzonymi w oparciu o dane pochodzące z Narodowego Spisu Powszechnego Mieszkań z 2002 r. (budynki mieszkalne) oraz Powszechnego Spisu Rolnego z 2002 r. (budynki gospodarsko – inwentarskie) W obliczeniach uwzględniono również ilości azbestu

przekazane przez przedsiębiorców. Oszacowana ilość azbestu kształtuje się na poziomie 437 122,4 Mg (ok. 358 297 m³). Zgodnie z *Programem usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski* proces usuwania tych odpadów powinien być zakończony do 2032 roku. W związku z tym przedstawiono prognozowane ilości odpadów, które będą usuwane w latach 2008-2032 z uwzględnieniem horyzontów czasowych wyznaczonych w Programie...

- lata 2008-2012 – 87 424,48 Mg,
- lata 2013-2022 – 196 705,08 Mg,
- lata 2023-2032 – 152 992,84 Mg.

Oznacza to, że do 2011 należy usunąć ok. 69 939,6 Mg azbestu, a do roku 2015 kolejne 76 496,4 Mg odpadów zawierających azbest.

Realizacja celu strategicznego w zakresie gospodarowania odpadami zawierającymi azbest wymaga podjęcia niżej wymienionych działań:

- przeprowadzenie pełnej i rzetelnej inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest na szczeblu gminnym;
- zapewnienie wystarczającej pojemności składowisk odpadów azbestowych poprzez ich rozbudowę lub budowę nowych obiektów;
- organizacja kampanii edukacyjno – informacyjnej w zakresie prawidłowego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest;
- monitoring usuwania oraz prawidłowego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest;
- wytworzeniu mechanizmów dofinansowania usuwania azbestu dla indywidualnych gospodarstw domowych ;

2.2.2 Plan Gospodarki Odpadami dla Powiatu Ząbkowickiego

W obowiązującym Planie na lata 2009-2012 przyjęto następujące ustalenia związane z usuwaniem azbestu i wyrobów zawierających azbest dla poszczególnych gmin:

- 1) Założono ograniczenie oddziaływania azbestu na środowisko i sukcesywną eliminację wyrobów zawierających azbest.
- 2) Założono prowadzenie edukacji ekologicznej mieszkańców w celu zwiększenia ich świadomości ekologicznej dotyczącej zagadnienia wyrobów zawierających azbest.
- 3) W latach 2007-2012 przewidziano bezpieczne usunięcie 28% aktualnej ilości wyrobów zawierających azbest.
- 4) W latach 2013-2022 przewidziano bezpieczne usunięcie 35% aktualnej ilości wyrobów zawierających azbest i monitoring procesu usuwania tych wyrobów.
- 5) W latach 2023-2032 przewidziano bezpieczne usunięcie 37% aktualnej ilości wyrobów zawierających azbest i monitoring procesu usuwania tych wyrobów.
- 6) Zebrane odpady zawierające azbest transportowane będą do wyznaczonych w Wojewódzkim Planie Gospodarki Odpadami miejsc unieszkodliwiania.

2.2.3 Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Ząbkowice Śląskie

Obowiązujący Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Ząbkowice Śląskie uchwalono dnia 28.12.2004r. – uchwała nr XV/70/2004 Rady Miejskiej w Ząbkowicach Śląskich. W

Planie przyjęto następujące ustalenia związane z usuwaniem azbestu i wyrobów zawierających azbest:

- 1) Należy przeprowadzić inwentaryzację miejsc w których był lub jest wykorzystywany azbest.
- 2) Właściciel, zarządca lub użytkownik sporządza coroczny plan kontroli jakości powietrza w pomieszczeniu, w którym znajduje się instalacja lub urządzenia zawierające azbest. Jeżeli w wyniku kontroli stwierdzono przekroczenia najwyższego dopuszczalnego stężenia pyłów zawierających azbest w środowisku pracy, dalsze wykorzystanie instalacji lub urządzenia jest niedopuszczalne.
- 3) Właściciel, zarządca lub użytkownik pomieszczenia, w którym był lub jest wykorzystywany azbest lub wyroby zawierające azbest, powinien umieścić w widocznym miejscu instrukcję bezpiecznego postępowania i należyte oznakowanie. W przypadku widocznych uszkodzeń lub zużycia takiego wyrobu, powinien go usunąć.

2.3 Uwarunkowania prawne dotyczące azbestu

Zagadnienia związane z inwentaryzacją miejsc występowania azbestu znajdują się równolegle w dwóch ustawach i w wynikających z nich szeregu rozporządzeniach:

- ustawa **o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest** z dnia 19 czerwca 1997 r. (tekst jednolity Dz. U. z 2004r Nr 3, poz. 20, z późn. zm.);
- ustawa **Prawo ochrony środowiska** z dnia 27 kwietnia 2001 r. (tekst jednolity Dz. U. z 2008r nr 25, poz. 150 z późn. zm.);

I. Zgodnie z delegacją zawartą w art. 4 ust 1 ustawy o *zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest*, Minister Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej dnia 2 kwietnia 2004 r. wydał rozporządzenie w **sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest** (Dz. U. Nr 71, poz. 649, z późn. zm.), które znowelizowane zostało rozporządzeniem wydanym przez Ministra Gospodarki dnia 5 sierpnia 2010 r. (Dz. U. Nr 162, Poz. 1089). W rozporządzeniu zostały określone sposoby i warunki bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest, a w szczególności:

- 1) obowiązki wykonawcy prac polegających na bezpiecznym użytkowaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest;
- 2) sposoby i warunki bezpiecznego użytkowania oraz usuwania wyrobów zawierających azbest, z uwzględnieniem zabezpieczeń przed przenikaniem azbestu do środowiska;
- 3) warunki przygotowania do transportu i transportu wyrobów i odpadów zawierających azbest do miejsca ich składowania z uwzględnieniem zabezpieczeń przed przenikaniem azbestu do środowiska;
- 4) wymagania, jakim powinno odpowiadać oznakowanie wyrobów i odpadów zawierających azbest.

Zgodnie z przepisami rozporządzenia:

- a) właściciel, użytkownik lub zarządca nieruchomości, a także obiektu, urządzenia budowlanego, instalacji przemysłowej lub innego miejsca zawierającego azbest, przeprowadza kontrolę stanu tych wyrobów (§ 4 ust 1);
- b) z przeprowadzonej kontroli okresowej sporządza się w jednym egzemplarzu ocenę stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest (wzór oceny określa załącznik nr 1 do znowelizowanego rozporządzenia) (§ 4 ust 2);
- c) ocenę podmiot przechowuje łącznie z dokumentacją miejsca zawierającego azbest, obiektu, urządzenia budowlanego lub instalacji przemysłowej. Dla budynków oraz obiektów budowlanych niebędących budynkami, dla których prowadzona jest książka obiektu budowlanego [...], ocena ta powinna być dołączona do książki obiektu budowlanego (§ 4 ust 3);

- d) wykonawca prac (polegających na zabezpieczeniu lub usunięciu wyrobów zawierających azbest) obowiązany jest do zgłoszenia zamiaru przeprowadzenia tych prac właściwemu organowi nadzoru budowlanego, właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy oraz właściwemu państwowemu inspektorowi sanitarnemu, w terminie co najmniej 7 dni przed rozpoczęciem prac.

Zgodnie również z delegacją zawartą w art. 4 ust. 2 ustawy o *zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest*, Minister Gospodarki i Pracy wydał rozporządzenie z dnia 14 października 2005r. w **sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów** (Dz. U. Nr 216, poz. 1824).

II. W ustawie *Prawo ochrony środowiska*, azbest zaliczony został do substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska.

Zgodnie z zapisem art. 162 Prawa ochrony środowiska:

1. wykorzystujący substancje [...] powinien okresowo przedkładać marszałkowi województwa informacje o rodzaju, ilości i miejscach ich występowania;
2. osoby fizyczne niebędące przedsiębiorcami przedkładają informacje w formie uproszczonej wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta;
3. wójt, burmistrz lub prezydent miasta okresowo przedkłada marszałkowi województwa informacje zebrane wcześniej w formie uproszczonej;
4. marszałek województwa prowadzi rejestr rodzaju, ilości oraz miejsc występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska.

Szczegółowe zasady przedkładania informacji określa rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2009 r. w **sprawie sposobu przedkładania marszałkowi województwa informacji o występowaniu substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska** (Dz. U. nr 124, poz. 1033); Uwaga: zmianę dotyczącą właściwości organu wprowadza ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o *zmianie niektórych ustaw w związku ze zmianami w podziale zadań i kompetencji administracji terenowej* – Dz. U. z 2005 r. Nr 175, poz. 1462 z późn. zm.

Według § 2 cytowanego wyżej rozporządzenia, informację o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska przedkłada wójt, burmistrz lub prezydent miasta, marszałkowi województwa do dnia 31 marca za poprzedni rok kalendarzowy, według stanu na dzień 31 grudnia.

Wzór formularza do przekazywania informacji został zawarty w załączniku do ww. rozporządzenia.

Zgodnie z delegacją zawartą w art. 163 ust. 1 *Prawa ochrony środowiska*, Minister Gospodarki wydał rozporządzenie z dnia 13 grudnia 2010 r. w **sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest** (Dz. U. Nr 8, poz. 31), w którym zarządził co następuje:

- a) Instalacje lub urządzenia zawierające azbest oraz użytkowane bez zabezpieczenia drogi i pozostawione w ziemi wyłączone z użytkowania rury azbestowo-cementowe należy oznakować (§ 8 ust 1);
- b) Wyroby zawierające azbest, instalacje lub urządzenia zawierające azbest, drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest, rury azbestowo-cementowe oraz usunięte wyroby zawierające azbest inwentaryzuje się poprzez sporządzenie spisu z natury (§ 10 ust 1).
- c) Wykorzystujący wyroby zawierające azbest ujmuje wynik inwentaryzacji w „Informacji o wyrobach zawierających azbest” stanowiącej załącznik nr 4 do rozporządzenia i przedkłada ją corocznie w terminie do dnia 31 stycznia właściwemu marszałkowi województwa (§ 10 ust 2);

-
- d) Osoba fizyczna niebędąca przedsiębiorcą przedkłada informację [...] odpowiednio wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta.

III. Zgodnie z delegacją zawartą w art. 227 § 2 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. *Kodeks pracy* (tekst jednolity Dz. U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94, z późn. zmianami) Minister Zdrowia dnia 2 lutego 2011 r. wydał rozporządzenie **w sprawie badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy.**

IV. W związku z rozwojem technologii unieszkodliwiania odpadów, w tym także odpadów zawierających azbest, pojawiają się możliwości wprowadzania na terytorium Polski nowych technologii w zakresie unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest, innych niż składowanie. Nowe regulacje prawne w tym zakresie wskażą niezbędne wymagania najlepszych dostępnych technik (BAT) oraz standardy ochrony środowiska dotyczące stopnia narażenia pracowników na działanie pyłu azbestu w środowisku pracy oraz zawartości włókien azbestu w substancjach powstających po przetworzeniu odpadów zawierających azbest.

W nowelizacji *ustawy o odpadach* (Dz. U. z 2010 r. Nr 185, poz. 1243, z późn. zm.) dopuszcza się przetwarzanie odpadów zawierających azbest w urządzeniach przewoźnych. Dotychczas jednak brak jest aktów wykonawczych.

2.4 Planowane zmiany prawne dotyczące azbestu

Poniżej przedstawiono proponowane zmiany legislacyjne w zakresie problematyki azbestowej.

- 1) Nowelizacja ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest w zakresie:
 1. uregulowanie praw i obowiązków właściwych organów administracji publicznej oraz podmiotów fizycznych i prawnych, m.in. w zakresie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest,
 2. nałożenie na gminy obowiązku sporządzania gminnego programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest i raportowania o jego realizacji z wykorzystaniem Elektronicznego Systemu Informacji Przestrzennej monitoringu procesu usuwania wyrobów zawierających azbest,
 3. wprowadzenia odstępstwa od obowiązku usuwania z ziemi rur azbestowo-cementowych dla przypadków, gdy pozostawienie w ziemi części wyłączonych z użytkowania rurociągów nie utrudni obsługi eksploatacyjnej innych instalacji infrastrukturalnych, a pozostawione w ziemi wyroby azbestowe zostaną uwidocznione w Programach miejscowych.
 4. wprowadzenia odstępstwa od obowiązku oczyszczania dróg zawierających azbest pod warunkiem skutecznego zabezpieczenia przed możliwością emisji włókien azbestu i zapewnienia stałego nadzoru nad stanem technicznym zabezpieczonych dróg.
 5. obowiązku organizowania akcji wywozu zdemontowanych wyrobów azbestowych oraz prowadzenie szkoleń lokalnych na terenie gminy,
 6. udzielania wsparcia finansowego dla gmin w zakresie organizacji szkoleń lokalnych w ramach środków budżetowych będących w dyspozycji MG. [7]

Prace nad nowelizacją ustawy zostały wstrzymane. [12]

- 2) Wydanie rozporządzenie Ministra Gospodarki w sprawie przetwarzania odpadów zawierających azbest w urządzeniach przewoźnych (na podstawie znowelizowanej ustawy o odpadach) – rozpoczęte (prace wstrzymane). [12]
- 3) Nowelizacja rozporządzenia w sprawie sposobu przedkładania marszałkowi województwa informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska – rozpoczęte (etap konsultacji społecznych).

Według projektu ww. rozporządzenia informacje o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska wójt, burmistrz lub prezydent miasta przedkładać będzie marszałkowi w formie elektronicznej na informatycznych nośnikach danych, natomiast informacje dotyczące wyrobów zawierających azbest będą przedkładane w formie bazy danych o wyrobach zawierających azbest, prowadzonej przez ministra właściwego do spraw gospodarki (www.bazaazbestowa.pl), dostępnej na informatycznych nośnikach danych – przy rezygnacji z formy pisemnej.

- 4) Wydanie rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie sposobu prowadzenia przez marszałka województwa rejestru wyrobów zawierających azbest – rozpoczęte (etap konsultacji społecznych).

Zgodnie z projektem rozporządzenia prowadzony przez marszałka województwa rejestr będzie integralną częścią bazy danych o wyrobach zawierających azbest

administrowanej przez ministra właściwego do spraw gospodarki, dostępnej za pośrednictwem Internetu pod adresem www.bazaazbestowa.pl. Rejestr zawierał będzie:

- informacje dotyczące azbestu przekazywane marszałkowi województwa zgodnie z rozporządzeniem w sprawie sposobu przedkładania marszałkowi województwa informacji o występowaniu substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska,
- dane wprowadzane bezpośrednio przez marszałka województwa zgodnie z rozporządzeniem w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest;

Rejestr zawierać będzie w szczególności następujące informacje:

- 1) rok sprawozdawczy;
- 2) oznaczenie województwa, powiatu i gminy;
- 3) lokalizację wyrobu zawierającego azbest;
- 4) numer działki ewidencyjnej;
- 5) numer obrębu ewidencyjnego;
- 6) nazwę i adres wykorzystującego wyroby zawierające azbest;
- 7) rodzaj zabudowy;
- 8) nazwę miejsca lub urządzenia lub instalacji;
- 9) nazwę i rodzaj wyrobu zawierającego azbest;
- 10) przewidywany termin usunięcia wyrobów;
- 11) ilość posiadanych wyrobów zawierających azbest;
- 12) stopień pilności;
- 13) ilość odpadów zawierających azbest przekazanych do unieszkodliwienia w danym roku sprawozdawczym;
- 14) nazwę i numer dokumentu, na którym jest oznaczone miejsce występowania wyrobów zawierających azbest oraz datę jego ostatniej aktualizacji;
- 15) datę wprowadzenia informacji, datę ostatniej zmiany danych oraz imię i nazwisko osoby dokonującej wpisu do rejestru wyrobów zawierających azbest.

Rejestr prowadzony będzie w formie umożliwiającej zbieranie i przetwarzanie danych na poziomie gminnym, powiatowym i wojewódzkim oraz graficzne przedstawienie analizowanych danych.

Celem realizacji zadań legislacyjnych jest potrzeba uporządkowania praw i obowiązków osób fizycznych, prawnych i jednostek samorządu terytorialnego, dostosowanie polskiego prawa do przepisów unijnych oraz uwzględnienie postulatów organów kontrolnych, m.in. nadzoru budowlanego, inspekcji pracy i inspekcji sanitarnej.

2.5 Charakterystyka wyrobów zawierających azbest i oddziaływanie azbestu na zdrowie człowieka

2.5.1 Rodzaje azbestu i zastosowanie

Azbest zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska, obok PCB zaliczany jest do substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska. Azbest jest nazwą ogólną, handlową włóknistych minerałów. Są to materiały nieorganiczne wykazujące unikalne właściwości chemiczne i fizyczne, które były przyczyną różnorodnego ich wykorzystania już w czasach starożytnych. Azbesty są minerałami naturalnie występującymi w przyrodzie. Ich występowanie jest dość powszechne, ale tylko w niewielu miejscach kuli ziemskiej azbest był oraz jest aktualnie eksploatowany na skalę przemysłową [1].

Rozróżnia się pod względem mineralogicznym dwie grupy azbestów: grupę serpentynów i grupę azbestów amfibolowych. Do grupy serpentynów należy azbest chryzotylowy. Stosowany jest w największych ilościach, stanowiąc 85 – 90% ogólnego zużycia azbestu. Pośród azbestów amfibolowych praktyczne znaczenie mają dwie odmiany: azbest amozytowy i krokidolitowy. Z uwagi na wyjątkowo dużą odporność na chemikalia do produkcji filtrów w niewielkich ilościach stosowany był także antofilit.

Pod względem chemicznym azbesty są uwodnionymi krzemianami metali, zawierającymi w swoim składzie magnez, sód, wapń lub żelazo. Poszczególne odmiany różnią się składem chemicznym, budową fizyczną i właściwościami decydującymi o ich zastosowaniu przemysłowym. Azbest chryzotylowy jest włóknistą odmianą serpentynu, tj. uwodnionego krzemianu magnezu. Chryzotyl ma barwę żółtawą, po rozwłóknieniu prawie białą. Jest miękki, jedwabisty, o długości włókien do 60 mm. Włókna azbestu chryzotylowego są najcieńsze ze wszystkich znanych włókien pochodzenia naturalnego. Amozyt, azbest o zabarwieniu brązowym, jest krzemianem żelazowo – magnezowym o dobrej odporności na kwasy, alkalia i wodę morską. Krokidolit zwany azbestem niebieskim jest krzemianem sodowo – żelazowym. Kolor niebieski pochodzi od tlenku żelazowego. Posiada dużą sprężystość, wytrzymałość na rozrywanie, odporność na działanie kwasów, alkali, wody morskiej. Najczęściej stosowany w przemyśle pośród amfiboli, ze względu na kształt włókien i skład chemiczny jest także azbestem najbardziej agresywnym biologicznie. Antofilit jest krzemianem magnezowym zawierającym żelazo. Charakteryzuje się małą wytrzymałością mechaniczną, bardzo dużą odpornością na temperaturę oraz na chemikalia [1].

Azbest posiada unikalne właściwości chemiczne i fizyczne. Odporność azbestu na działanie wysokich temperatur (temperatura topnienia ok. 1500°C) jest jedną z najważniejszych zalet, dzięki którym znalazł on szerokie zastosowanie, jako surowiec niepalny w różnego rodzaju wyrobach. Właściwości termoizolacyjne i dźwiękochłonne, wytrzymałość na rozciąganie, elastyczność, a także odporność niektórych odmian azbestu na działanie kwasów, alkaliów i wody morskiej czynią zeń surowiec o szerokim zastosowaniu w ponad tysiącu opisanych technologii (niektóre doniesienia mówią o znacznie większej liczbie do 3000).

Na świecie wydobywanie azbestu rozpoczęto na skalę przemysłową w końcu XIX wieku. Największa ilość azbestu, ponad 80%, głównie chryzotyłu, zużywane było do produkcji wyrobów budowlanych. W latach 60-tych XIX wieku zapoczątkowana została przez Warda Johnsa nowa gałąź przemysłu materiałów budowlanych w postaci pokryć dachowych z dodatkiem niepalnego azbestu. Zaś na początku XX wieku inżynier austriacki Ludwik Hatschek opracował technologię produkcji lekkiej, wytrzymałej, trwałej i niepalnej płyty azbestowo - cementowej (eternitu), stanowiącej znakomity materiał budowlany na dachówki i okładziny ścienne, a także panele do dekoracji ścian i sufitów.

Do najważniejszych wyrobów zawierających azbest należą:

- wyroby azbestowo – cementowe: płyty dekarские, rury ciśnieniowe, płyty okładzinowe i elewacyjne, produkowane z azbestów chryzotylowego i amfibolowych, zawierają od 10 do 18% azbestu. Wyroby te są ogniotrwałe, odporne na korozję i gnicie, wytrzymałe na działanie mechaniczne, lekkie, trwałe;
- wyroby izolacyjne: włóknina, wata, przędza, sznury, tkaniny termoizolacyjne, taśmy, stosowane do izolacji urządzeń pracujących w wysokich temperaturach (np. silnikach okrętowych), a także w kotłach parowych, wymiennikach ciepła oraz ubrań i tkanin ognioodpornych. Materiały izolacyjne zawierają, w zależności od przeznaczenia od 75 do 100% azbestu, głównie chryzotyłu;
- wyroby uszczelniające: tektury, płyty azbestowo – kauczukowe, szczeliwa plecione. Płyty azbestowo – kauczukowe stanowią najbardziej powszechne wyroby uszczelniające, które charakteryzują się odpornością na podwyższoną temperaturę, wytrzymałością na ściskanie, nieznacznym odkształceniem trwałym, dobrą elastycznością. Szczeliwa plecione stosowane do uszczelniania części pracujących w wysokich temperaturach oraz w środowisku wody, pary wodnej, gazów obojętnych i aktywnych, kwasów organicznych i nieorganicznych, smarów, olejów, rozpuszczalników, gazów spalinowych, ługów, roztworów soli;
- wyroby cierne: okładziny cierne i taśmy hamulcowe wykorzystywane do różnego typu hamulców. Stosowany do ich produkcji azbest chryzotylowy chroni elementy robocze przed zbytnim przegrzaniem;
- wyroby hydroizolacyjne: lepiki asfaltowe, kity uszczelniające, asfalty drogowe uszlachetnione, zaprawy gruntujące, papa dachowa, płytki podłogowe, zawierają od 20 do 40% azbestu;
- azbest stosowany był także w produkcji m.in. filtrów w browarnictwie, masek p/gazowych, do produkcji których stosowano krokidolit.

Niektóre spośród wymienionych wyrobów azbestowych stanowią źródło znacznej emisji włókien azbestu do środowiska. Wielkość emisji zależna jest od technologii związania włókien w danym wyrobie, sposobu użytkowania wyrobów oraz procesów ich degradacji mogących powodować uwalnianie się elementarnych włókien. W zależności od zawartości azbestu stosowanego spoiwa oraz gęstości objętościowej wyróżniono dwie klasy: wyroby „miękkie” i „twarde”. Klasyfikacja ta ma istotne znaczenie dla określenia procedur zabezpieczenia, usuwania i składowania wyrobów zawierających azbest. Klasa I („wyroby miękkie”) obejmuje wyroby o gęstości objętościowej mniejszej od 1000 kg/m³, zawierające powyżej 20% azbestu. Do najczęściej stosowanych w tej grupie należą wyroby tekstylne, używane przez pracowników w celach ochronnych, koce gaśnicze, szczeliwa plecione, tektury, płytki podłogowe, masy azbestowe natryskowe stosowane były, jako izolacja ognioochronna konstrukcji stalowych i przegród budowlanych. Klasa II („wyroby twarde”) obejmuje wyroby o gęstości objętościowej powyżej 1000 kg/m³, zawierające poniżej 20%. W wyrobach tych włókna azbestowe są mocno związane. Niebezpieczeństwo dla zdrowia i środowiska stwarza mechaniczna obróbka tych wyrobów (cięcie, wiercenie otworów, rozbijanie). Najbardziej rozpowszechnione w tej grupie są płyty azbestowo – cementowe faliste oraz płyty „karo” stosowane, jako pokrycia dachowe i elewacje zewnętrzne. Płyty płaskie wykorzystywane były, jako elewacje zewnętrzne, ściany osłonowe, ściany działowe, osłony ścian przewodów windowych, szybów wentylacyjnych i instalacyjnych w budownictwie wielokondygnacyjnym. W mniejszych ilościach stosowano rury, w instalacjach wodociągowych i kanalizacyjnych, a także jako przewody kominowe i zsypy [1].

Znaczne źródło emisji stanowią tzw. miękkie wyroby azbestowe zastosowane wewnątrz pomieszczeń w postaci izolacji cieplnej, dodatków do farb i lakierów. Problem ten wystąpił w krajach wysoko uprzemysłowionych, szczególnie w Stanach Zjednoczonych,

gdzie na dużą skalę stosowano dodatek azbestu do materiałów wykończeniowych w budynkach użyteczności publicznej (szkoły, szpitale) [1].

Wśród dziedzin gospodarki, w których powszechnie wykorzystywano wyroby azbestowe wyróżniamy:

Budownictwo. Azbest stosowano w wyrobach budowlanych powszechnego użycia: eternit, czyli płyty faliste azbestowo - cementowe do pokryć dachowych, płyty prasowane, KARO – dachowe pokrycia lub elewacje, rury azbestowo - cementowe wysokociśnieniowe (krokidolit) i kanalizacyjne, stosowane także jako przewody wentylacyjne i dymowo-spalinowe (zawartość azbestu ok. 22%), kształtki azbestowo - cementowe oraz elementy wielkowymiarowe, stosowane w budownictwie ogólnym i przemysłowym (płyty azbestowo - cementowe płaskie wykorzystywane w lekkich przegrodach ścian warstwowych i wbudowane w płyty warstwowe prefabrykowane – PW3/A, PŻ/3W i PŻW 3/A/S). Azbest mógł być stosowany w budownictwie wszędzie tam, gdzie potrzebna była podwyższona odporność ogniowa i zabezpieczenia ogniochronne elementów narażonych lub potencjalnie narażonych na wysoką temperaturę (klapy przeciwpożarowe, ciągi telekomunikacyjne, tablice rozdzielcze elektryczne, węzły ciepłownicze, obudowa klatki schodowej, przejścia kabli elektrycznych, przewodów ciepłowniczych i wentylacyjnych między stropami, zabezpieczenia elementów stropowych i ściennych strychów, piwnic, dróg ewakuacyjnych, konstrukcji stalowych). Wyroby z azbestem projektanci dobierali indywidualnie do obiektów, z uwzględnieniem wymagań przeciwpożarowych.

Energetyka. Azbest stosowano w elektrociepłowniach i elektrowniach, w obmurzach kotłów (jako izolacje termiczne w formie sznurów i tektur na uszczelnieniach dylatacji podgrzewaczy powietrza), a także w uszczelnieniach urządzeń poddanych wysokiej temperaturze, w zaworach, wymiennikach ciepła, w izolacjach tras ciepłowniczych (jako płaszcze azbestowo - cementowe lub azbestowo - gipsowe).

Transport. Azbest stosowano do termoizolacji i izolacji elektrycznych urządzeń grzewczych w elektrowozach, tramwajach, wagonach, metrze (maty azbestowe w grzejnikach i tablicach rozdzielni elektrycznych), w termoizolacji silników pojazdów mechanicznych, w uszczelkach pod głowicę, elementach kolektorów wydechowych oraz elementach ciernych – sprzęgłach i hamulcach. Powszechnie stosowano azbest w kolejnictwie, w przemyśle lotniczym i stoczniowym, np. w statkach, szczególnie w miejscach narażonych na ogień, wymagających zwiększonej odporności na wysoką temperaturę.

Przemysł chemiczny. Z azbestu wykonane są przepony stosowane w elektrolitycznej produkcji chloru. Ponadto azbest występuje w hutach szkła (np. w wałach ciągnących).

Polska nie posiada złóż azbestu nadających się do eksploatacji przemysłowej. Produkcja płyt azbestowo – cementowych na ziemiach polskich rozpoczęła się w 1907 roku i trwała do roku 1998, kiedy to weszła w życie Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 101, poz. 628 z 1997 r. i Nr 156 z 1998 r.). Zgodnie z ustawą w Polsce do 28 września 1998 r. została całkowicie zakończona produkcja płyt azbestowo - cementowych, a wcześniej innych wyrobów zawierających azbest. Po 28 marca 1999 r. obowiązuje również zakaz obrotu azbestem i wyrobami zawierającymi azbest. W Unii Europejskiej całkowity zakaz importu azbestu, produkcji wyrobów azbestowych oraz obrotu nimi został wprowadzony z dniem 1 stycznia 2005 r. Natomiast zakaz wprowadzony w 1995 r. dotyczył wyłącznie azbestu niebieskiego.

W wyniku demontażu, rozbioru, wyburzeń, usunięcia wyrobów zawierających azbest z obiektów, budowli i urządzeń powstają odpady zawierające azbest. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz.U. Nr 112, poz. 1206) ściśle wymienia rodzaje odpadów zawierających azbest, które zostały zaliczone do odpadów niebezpiecznych. W zależności od źródła powstawania w katalogu wymieniono 9 rodzajów odpadów zawierających azbest:

-
1. Kod **06 07 01*** Podgrupa: Odpady z produkcji... chloru i chlorowców
rodzaj : Odpady azbestowe z elektrolizy
 2. Kod **06 13 04*** Podgrupa: Odpady z innych procesów nieorganicznych
rodzaj : Odpady z przetwarzania azbestu
 3. Kod **10 11 81*** Podgrupa: Odpady z hutnictwa szkła
rodzaj : Odpady zawierające azbest
 4. Kod **10 13 09*** Podgrupa: Odpady z produkcji spoiw mineralnych...
rodzaj : Odpady zawierające azbest z produkcji elementów azbestowo-ceramicznych
 5. Kod **15 01 11*** Podgrupa: Odpady opakowaniowe...
rodzaj : Opakowania metali zawierające niebezpieczne elementy wzmocnienia konstrukcyjnego (np. azbest) włącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi
 6. Kod **16 01 11*** Podgrupa: Zużyte lub nienadające się do użytkowania pojazdy...
rodzaj : Okładziny hamulcowe zawierające azbest
 7. Kod **16 02 01*** Podgrupa: Odpady urządzeń elektrycznych i elektronicznych
rodzaj : Zużyte urządzenia zawierające wolny azbest
 8. Kod **17 06 01*** Podgrupa: Materiały izolacyjne oraz materiały konstrukcyjne zawierające azbest
rodzaj : Materiały izolacyjne zawierające azbest
 9. Kod **17 06 05*** Podgrupa: Materiały izolacyjne oraz materiały konstrukcyjne zawierające azbest
rodzaj : Materiały konstrukcyjne zawierające azbest

* - odpad niebezpieczny

2.5.2 Oddziaływanie azbestu na zdrowie człowieka

Powszechne stosowanie wyrobów azbestowych, z których włókna azbestu w mniejszym lub większym stopniu mogą się uwalniać do środowiska komunalnego, spowodowało wzrost zainteresowania społecznego zdrowotnymi skutkami środowiskowej ekspozycji na azbest. Ze względu na swoje właściwości i praktycznie niezniszczalność azbest wprowadzony do środowiska otaczającego człowieka utrzymuje się w nim przez czas nieokreślony. Włókna azbestu przedostają się do powietrza atmosferycznego w wyniku korozji materiałów zawierających surowiec, wietrzenia formacji geologicznych, jak i działalności człowieka. Szkodliwość azbestu jest podnoszona w wielu aktach prawnych. Azbest został zaliczony do substancji rakotwórczych oraz szczególnie niebezpiecznych.

Chorobotwórcze działanie azbestu jest wynikiem wdychania włókien zawieszonych w powietrzu. Biologiczna agresywność pyłu azbestu jest związana ze stopniem penetracji i ilością włókien w dolnej części układu oddechowego. Proces ten zależy od fizycznych i aerodynamicznych cech włókien. Największe zagrożenie dla organizmu ludzkiego stanowią włókna o średnicy mniejszej od 3 μm i długości powyżej 5 μm tj. tak zwane włókna respirabilne, które z powietrzem dostają się do pęcherzyków płucnych, skąd mogą penetrować tkankę płucną [1].

Na występowanie i typ patologii wpływa rodzaj azbestu, wymiary tworzących go włókien oraz stężenie włókien i czas trwania narażenia, a więc kumulowana dawka pyłu azbestu w ciągu życia osobniczego, a także efektywność biologicznych mechanizmów oczyszczania układu oddechowego. Dotychczasowe badania wskazują, że zatrzymywanie chryzotyłu w górnych drogach układu oddechowego jest bardziej prawdopodobne, niż zatrzymywanie amfiboli. Natomiast usuwanie chryzotyłu z płuc jest bardziej skuteczne, a więc retencja amfiboli w płucach jest większa [1].

Pojawianie się patologii będących następstwem ekspozycji na pył azbestu jest zależne od rodzaju ekspozycji. W narażeniu na pył azbestu wyróżnia się ekspozycję

zawodową, parazawodową i środowiskową. Różnią się one w sposób istotny wielkością stężeń włókien, ich rozmiarami, długością trwania narażenia, a co za tym idzie skutkami dla zdrowia i wielkością ryzyka wystąpienia określonych nowotworów złośliwych. Narażenie zawodowe na pył azbestu może być przyczyną następujących chorób: pylicy azbestowej (azbestozy), łagodnych zmian opłucnowych, raka płuca i międzybłoniaków. W ekspozycji parazawodowej i środowiskowej na pył azbestu praktycznie głównym skutkiem, który należy brać pod uwagę jest międzybłoniak opłucnej. W zależności od poziomu ekspozycji może być również obserwowany wzrost ryzyka raka płuca. Doniesienia kliniczne i epidemiologiczne sugerują, że z azbestem może być również związane występowanie innych nowotworów: krtani, żołądka i jelit, trzustki, jajnika oraz chłoniaków. Jednak zwiększenie ryzyka w tych grupach nowotworów nie jest wystarczająco pewne, ze względu na rozbieżność wyników w różnych badaniach można je określać jedynie, jako prawdopodobne. Długie okresy między pierwszym narażeniem, a pojawieniem się patologii – zwłaszcza nowotworów – oznaczają, że aktualnie wykrywane skutki odnoszą się do warunków pracy, jakie istniały 20 – 40 lat temu [1].

Azbestoza, śródmiąższowe zwłóknienie tkanki płucnej z obecnością ciałek lub włókien azbestowych, stanowi główną patologią zawodową robotników narażonych na pył azbestu. Ciężkość azbestozy uzależniona jest zarówno od kumulowanej dawki włókien azbestu, jak i okresu, jaki upłynął od pierwszego narażenia. Procesy zwłóknieniowe przebiegają stosunkowo wolno, rzadko objawy kliniczne pojawiają się w okresie krótszym od 10 lat. Włókna azbestowe mogą zalegać w tkance płucnej przez długi okres i proces zwłóknieniowy może się ujawnić po wielu latach od ustania narażenia. Azbestozy nie stwierdza się w warunkach narażeń komunalnych. Stężenia włókien azbestu występujące na stanowiskach pracy są 500 - 1000x wyższe od stężeń odnotowywanych w środowisku. W przeszłości różnice były znacznie większe, a stężenia w zakładach przetwórstwa azbestu wynosiły ponad 100 tys. włókien/l. Powszechnie uznawana jest teza, że pylica azbestowa istotnie zwiększa ryzyko wystąpienia raka płuca. Rozpoznawanie azbestozy, szczególnie jej wczesnych stadiów, stwarza znaczne trudności ze względu na brak swoistości objawów klinicznych choroby, zarówno subiektywnych, jak i objawów przedmiotowych oraz zmian radiologicznych. Największą wartość rozpoznawczą mają zmiany radiologiczne płuc, które charakteryzują się zróżnicowanym stopniem zaawansowania i różną dynamiką. Ważnym elementem diagnostycznym pylicy azbestowej jest także ocena stopnia zaburzeń sprawności wentylacyjnej płuc, które u osób ekspozowanych na azbest ujawniają się głównie pod postacią zespołu restrykcyjnego, charakteryzującego się obniżeniem wartości wskaźnika pojemności dyfuzyjnej płuc. Drugim rodzajem zaburzeń czynnościowych może być upośledzenie zdolności dyfuzyjnej płuc, które ujawnia się zazwyczaj w zaawansowanych stadiach azbestozy i może prowadzić do niewydolności oddechowej [1].

Zmiany opłucnowe spowodowane pyłem azbestu mogą występować pod postacią blaszek, zgrubień i odczynów wysiękowych. Łagodne zmiany opłucnowe nie mają większego znaczenia klinicznego. Zgrubienia opłucnej zwykle towarzyszą procesom włóknienia sąsiadującej tkanki płucnej. Okres utajnienia (latencja) wynosi 15 – 30 lat. Skutkiem zdrowotnym narażenia na azbest jest rak płuca i międzybłoniak opłucnej lub otrzewnej. Nowotwory te rozwijają się gwałtownie i charakteryzują się krótką przeżywalnością [1].

Rak płuca jest najpowszechniejszym nowotworem złośliwym powodowanym przez azbest. Nowotwory płuca powodowane przez azbest pod względem klinicznym i patomorfologicznym nie różnią się od nowotworów występujących spontanicznie w populacji generalnej. Według niektórych autorów wśród raka płuca powodowanych azbestem przeważają gruczolakoraki. Na podstawie badań autopsyjnych, szacowane odsetki występowania raka płuca u osób z azbestozą wahają się w szerokim przedziale od 35 do 87%. Rakotwórcze działanie azbestu należy w dalszym ciągu rozpatrywać, biorąc pod uwagę: budowę cząsteczki włókna zawierającą w zależności od jego rodzaju kompleksy metali, w tym również o właściwościach

rakotwórczych (arsen, chrom, nikiel, kadm, ołów, beryl, żelazo, aluminium) lub zanieczyszczenia włókna tymi metalami związane z jego obróbką przemysłową, a także zanieczyszczenia olejami i innymi substancjami organicznymi (policykliczne węglowodory aromatyczne), nowotwory wywołane azbestem, jako włóknem chemicznie nieczynnym, fizyczne właściwości włókien. Najbardziej prawdopodobne wydaje się wiązanie siły patogennej działania różnych włókien zarówno z ich właściwościami fizycznymi, jak i chemicznymi. Obecnie brak jest jednoznacznej odpowiedzi na pytanie, czy azbest rozpoczyna, czy ułatwia proces rozwoju raka płuca, a więc czy jest inicjatorem, czy promotorem procesu nowotworowego. Przeważają poglądy, że w przypadku raka płuca włókna azbestu są promotorem procesu nowotworowego, zainicjowanego przez inny kancerogen. Rozpatruje się także rolę azbestu, jako czynnika przenoszącego inny kancerogen środowiskowy do podstawowych komórek nabłonkowych, np. benzo(a)piren, nikiel, chrom. Istnieją dostateczne dowody epidemiologiczne pozwalające stwierdzić, że wszystkie typy azbestu powodują raka płuca. Zagrożenie wystąpieniem raka płuca w badanych populacjach zawodowo narażonych na pył azbestu wykazuje duże zróżnicowanie w zależności od typu włókna, technologii przetwórstwa, zawartości włókien respirabilnych w pyłe, średnicy, długości, kształtu włókna, stężenia pyłu, liczby lat pracy w warunkach narażenia i ogólnej dawki pyłu. Obecnie niemożliwe jest oddzielenie przypadków raka płuca spowodowanych paleniem od przypadków spowodowanych narażeniem na azbest. Nowotwory te, jeśli chodzi o postać histopatologiczną, są takie same [1].

Międzybłoniak opłucnej, rzadko występujący nowotwór złośliwy. Jest przedmiotem znacznego zainteresowania ze względu na udowodniony związek przyczynowy z ekspozycją na pył azbestu zarówno zawodową, jak i środowiskową. Międzybłoniak złośliwy wywodzi się z komórek mezodermy, mezotelium lub z komórek mezenchymy położonej pod błonami surowiczymi jam ciała. Jest to nowotwór w przeszłości występujący bardzo rzadko. Międzybłoniaki opłucnej są nowotworami trudnymi do diagnozowania histopatologicznego, zwykle wymagającymi wykluczenia istnienia pierwotnego guza o innym umiejscowieniu. Nowotwory te charakteryzują się wysoką śmiertelnością oraz krótką przeżywalnością wynoszącą około jednego roku od momentu wystąpienia najczęstszych objawów klinicznych w postaci trudności oddechowych, bólów w klatce piersiowej, kaszlu, wysięku w jamie opłucnej. Międzybłoniaki są nowotworami występującymi na ogół powyżej 65 roku życia, a więc dotyczą ich wszystkie trudności związane z ustaleniem i klasyfikacją przyczyn zgonu u osób w starszym wieku. Nie istnieje bezpieczna granica stężenia włókien we wdychanym powietrzu, przy zachowaniu której nie występuje międzybłoniak opłucnej, jednakże uważa się, że znaczne ryzyko występuje przy masywnych narażeniach [1].

Obecnie dostępne dowody nie pozwalają na wskazanie progowego poziomu stężenia azbestu, poniżej którego nowotwory nigdy nie wystąpią. Jednak jest wielce prawdopodobne, że istnieje w praktyce poziom, poniżej którego niemożliwe jest wykrycie żadnej nadwyżki zachorowalności i umieralności związanej z narażeniem na azbest, pomimo obecności włókien azbestu w tkankach, w szczególności płuc. Niewykluczone jest więc, że istnieje poziom ekspozycji, przy której ryzyko jest niewykrywalnie niskie.

Podsumowując, należy stwierdzić, że w środowisku komunalnym głównie występującym włóknem azbestowym jest chryzotyl. Długość tych włókien nie przekracza 5 μm . Stężenia włókien wykazują dużą zmienność w powietrzu atmosferycznym od 0 do 3,3 wł./l , przy czym średnie stężenie pyłu azbestu różni się o trzy rzędy wielkości między miastami i terenami wiejskimi. W wodzie pitnej stężenie włókien waha się od wartości nieoznaczalnych do 200 • 106 wł./l .

Niewiele jest bezpośrednich dowodów skutków zdrowotnych zanieczyszczenia azbestem powietrza i wody pitnej. Zakrojone na szeroką skalę badania przypadków międzybłoniaków

oraz trendów zapadalności wykazały zwiększoną ich częstość w rejonach kopalń i zakładów przetwórstwa azbestu oraz w miastach. Nowotwory te wykazują stopniowy przyrost, równoległy do przyrostu wydobycia azbestu, rocznie o około 10%.

W Polsce znaczna część społeczeństwa utożsamia azbest i wszelkie z tym związane zagrożenia z płytami azbestowo - cementowymi stosowanymi, jako pokrycia dachów. Płyty takie, gdy są w dobrym stanie technicznym i nie są poddawane działaniom mechanicznym (np. nie są łamane lub poddane jakiegokolwiek obróbce mechanicznej, a zwłaszcza gdy ich powierzchnia nie jest ścierana) nie stanowią zagrożenia dla zdrowia. Groźna jest emisja włókien azbestowych do otoczenia, kiedy następuje uwalnianie się włókien do powietrza i zachodzi niebezpieczeństwo ich wdychania. Emisja może wystąpić podczas eksploatacji płyt azbestowo - cementowych w złym stanie technicznym (np. popękanych) i podczas usuwania płyt z budynków bez odpowiednich zabezpieczeń. W tym kontekście usuwanie pokryć dachowych i innych materiałów budowlanych zawierających azbest powinno być procesem realizowanym ze szczególnym zachowaniem bezpieczeństwa i higieny pracy.

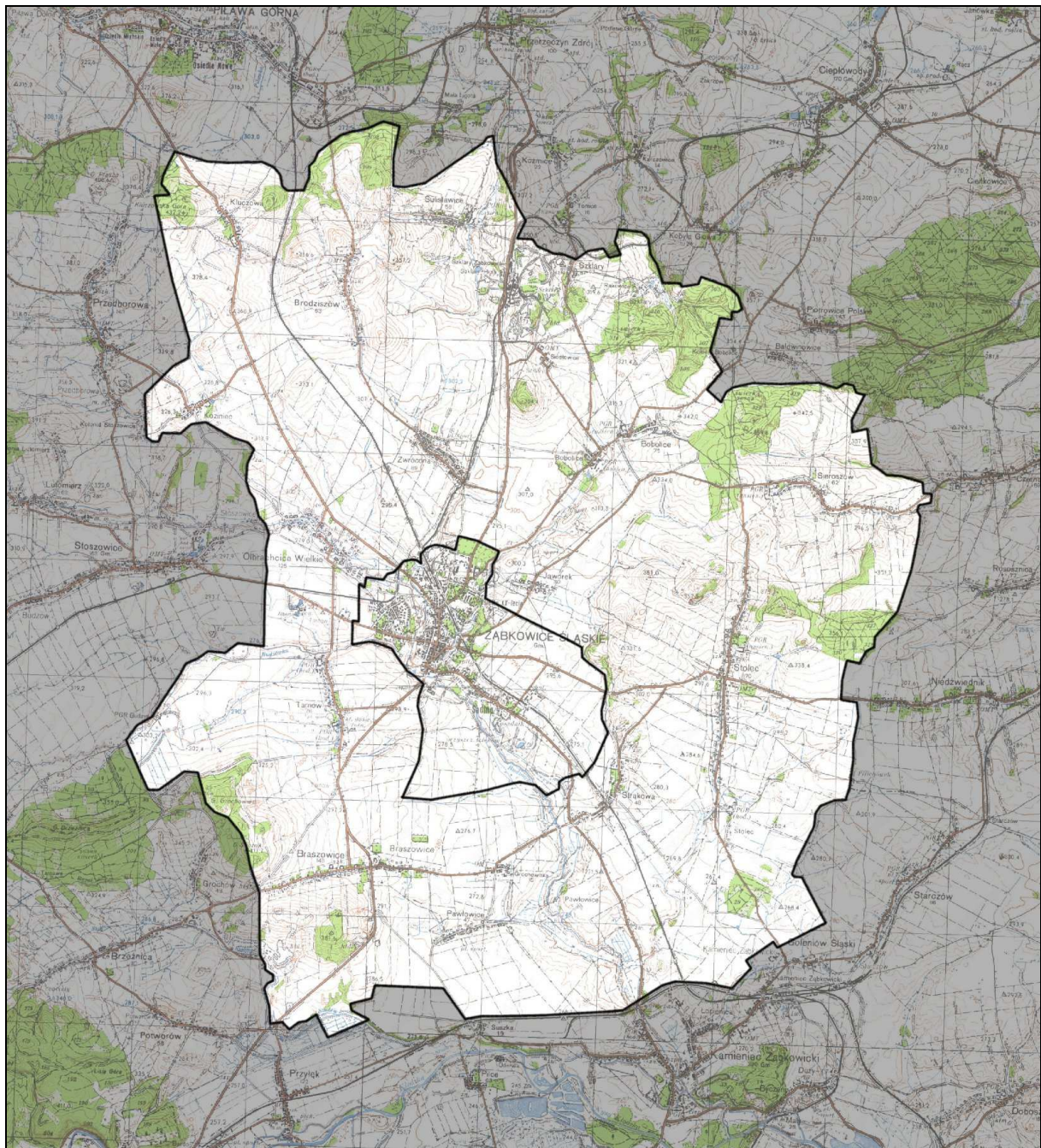
Trwałość wyrobów azbestowo - cementowych szacowana jest na co najmniej 30 do 60 lat. Trwałość w zależności od warunków eksploatacji może być ograniczona. Główne czynniki, jakie wpływają na zmniejszenie trwałości wyrobów azbestowo - cementowych to kwaśne deszcze i oddziaływanie mechaniczne. Niezależnie od szacunków trwałości tych wyrobów (zwłaszcza płyt dachowych i elewacyjnych) problem pogarszania się ich stanu technicznego w miarę upływu czasu będzie narastać. Jest to silny argument na rzecz rozpowszechnienia, stosowania i egzekwowania właściwych, bezpiecznych metod eksploatacji, usuwania, transportu i unieszkodliwiania odpadów powstałych z tych wyrobów.

2.6 Podstawowa charakterystyka Gminy Ząbkowice Śląskie

2.6.1 Położenia administracyjne i geograficzne

Miasto i gmina Ząbkowice Śląskie obejmuje obszar położony we wschodniej części Przedgórze Sudetów. Od północy graniczy z gminami Piława Górna, Niemcza i Ciepłowody, od wschodu z gminami Ziębice i Kamieniec Ząbkowicki oraz od zachodu z gminami Bardo, Stoszowice i Dzierżoniów.

Rysunek 2.3 Gmina Ząbkowice Śląskie na tle mapy topograficznej.

Rysunek 2.4 Podział administracyjny gminy Ząbkowice Śląskie.

Miasto i gmina Ząbkowice Śląskie posiadają dobrze rozwiniętą sieć dróg lokalnych łączących poszczególne sołectwa, do których dotrzeć można również korzystając z usług PKS i prywatnych przewoźników. Niemalże w każdej miejscowości gminy znajdują się ślady historii. Największą atrakcją turystyczną są zabytki zlokalizowane na terenie miasta Ząbkowice Śląskie.

Gmina Ząbkowice Śląskie zajmuje łącznie 146,9 km² powierzchni (co stanowi 18,3 % powierzchni powiatu ząbkowickiego) w tym powierzchnia miasta wynosi 14 km². W jej skład wchodzi 17 jednostek osadniczych zamieszkiwanych przez 22947 mieszkańców (52 % stanowią kobiety), ludność miasta Ząbkowice Śląskie stanowi ok. 70,5% ludności gminy.

Na terenie gminy występują następujące surowce mineralne:

- ✓ magnezyty, nikiel, chryzoprazy, zlokalizowane na obszarze Masywu Grochowskiego i Wzgórza Szklarskiego;
- ✓ budowlane kamienie drogowe tzw. gabra, zlokalizowane w okolicach wsi Braszowice i Grochowska.

Złoża wydobywania sjenitu i surowców ilastych ceramiki budowlanej są złożami niekolizyjnymi, natomiast złoża gabry i magnezytu zakwalifikowane są jako złoża kolizyjne. Stopień zalesienia gminy nie jest zbyt duży (8% całej powierzchni). Pomiędzy wsiami

Jaworek a Stolec znajduje się rezerwat przyrody tzw. „Skałki Stoleckie”, natomiast powyżej wsi Sieroszów Obszar Chronionego Krajobrazu – Muszkowicki Las Bukowy.

Na terenie gminy znajduje się kilkanaście ciekawych obiektów krajoznawczych o znaczeniu ponadregionalnym:

- ✓ rezerwat przyrody "Skałki Stoleckie" utworzony w 1965 r. na obszarze 2,03 ha jest jedynym rezerwatem faunistycznym w Polsce, który chroni cztery gatunki owadów charakterystycznych dla krajów śródziemnomorskich, w tym czarną pszczołę obrostkę murówkę budującą gniazda z gliny na skale wapiennej,
- ✓ w miejscowości Szklary na terenie dawnej kopalni rud niklowych występują bogate złoża kamieni ozdobnych z najpiękniejszym kamieniem Polski - chryzoprazem, a także chalcedonem i opalami.
- ✓ około 3 km na pn. - wsch. od Ząbkowic Śl. leży miejscowość Bobolice ze wspaniałym gotyckim kościołem pw. Matki Boskiej Bolesnej, który do połowy XIX w. był sanktuarium maryjnym dla mieszkańców Ząbkowic Śl. i okolic. O wartości zabytkowej kościoła stanowi jego jednorodne stylowo barokowo-rokokowe wyposażenie, specjalnie dla niego zaprojektowane i dobrze współgrające z architekturą wnętrza, zachowane bez większych zmian. Można je w całości uznać za wybitne dzieło sztuki drugiej połowy XVIII w.
- ✓ w Sieroszowie w Kościele parafialnym pw. Św. Michała Archanioła znajduje się piękna barokowa ambona w kształcie łodzi z końca XVIII w. - jedna z czterech zachowanych na terenie Śląska. W łodzi przedstawiono rzeźbione postacie apostołów Jakuba i Jana, wyciągających sieć pełną ryb oraz sterującego Piotra
- ✓ na wschód od Ząbkowic Śl. leży wieś Stolec - największa i najstarsza wieś gminy, gdzie w gotyckim kościele pw. NMP i Św. Zuzanny można podziwiać unikalny gotycki tryptyk z XVI w. oraz XV - wieczne freski o tematyce religijnej. Ponadto znajduje się tutaj Zespół Pałacowy z 1800 r., wieża widokowa oraz fragmenty oranżerii.
- ✓ w Olbrachcicach znajduje się Kościół pw. Św. Floriana z 1741 r. z barokowym portalem z 1733 r.

2.6.2 Demografia i mieszkalnictwo

Szczegółowy podział w rozbiciu na jednostki administracyjne przedstawia poniższa.

Tabela 2.2 Liczba mieszkańców miasta i gminy Ząbkowice Śląskie (stan na 31.12.2010r.).

L.p.	Miejscowość	Ilość mieszkańców stałych
1.	Braszowice	893
2.	Brodziszów	327
3.	Bobolice	551
4.	Grochowiska	90
5.	Jaworek	265
6.	Kluczowa	175
7.	Koziniec	165
8.	Olbrachcice Wielkie	653
9.	Pawłowice	196
10.	Rakowice	44
11.	Sieroszów	395
12.	Siodłowice	44
13.	Stolec	1140
14.	Strąkowa	229

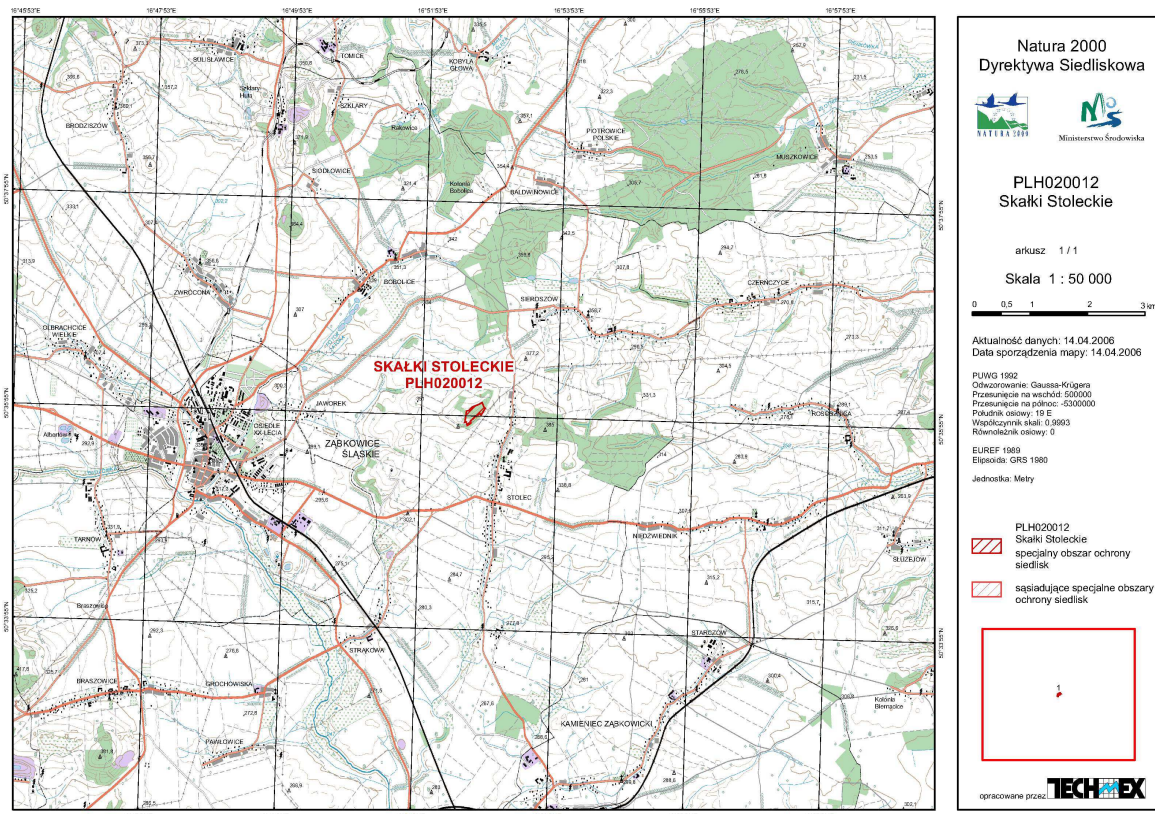
L.p.	Miejscowość	Ilość mieszkańców stałych
15.	Sulisławice	313
16.	Szklary	515
17.	Tarnów	662
18.	Zwrocław	485
19.	Ząbkowice Śląskie	16168
Łącznie		23310

2.6.3 Obszary i obiekty chronione

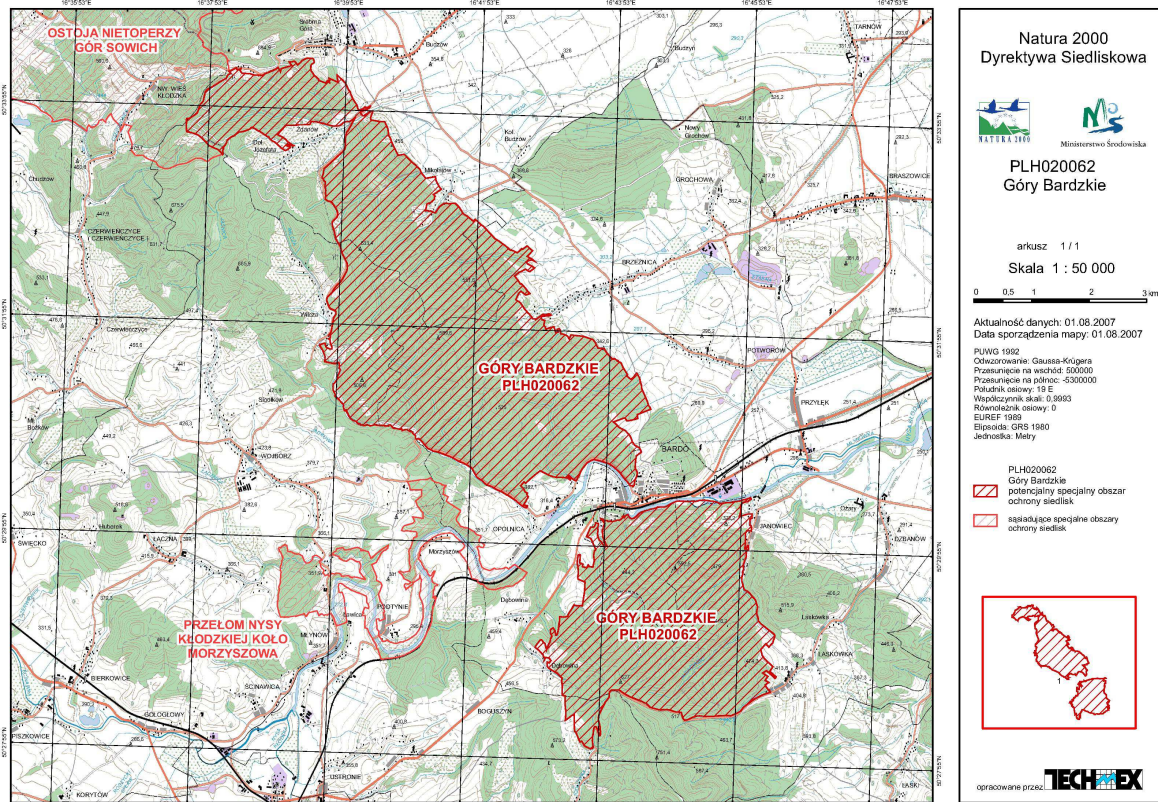
Na terenie gminy Ząbkowice Śląskie znajduje się jedynie jeden obszar Natura 2000. Jest to obszar **PLH020012 „Skałki Stoleckie”**. Pozostałymi, najbliższymi położonymi obszarami Natura 2000 są:

- Oddalony o ponad 2,5 km na południowy-zachód obszar Natura 2000 PLH020062 „Góry Bardzkie”;
- Położony w bezpośrednim sąsiedztwie gminy na północnym-wschodzie obszar Natura 2000 PLH020068 „Góry Bardzkie”;
- Oddalony o ponad 6 km na północ obszar Natura 2000 PLH020082 „Wzgórza Niemczańskie”.

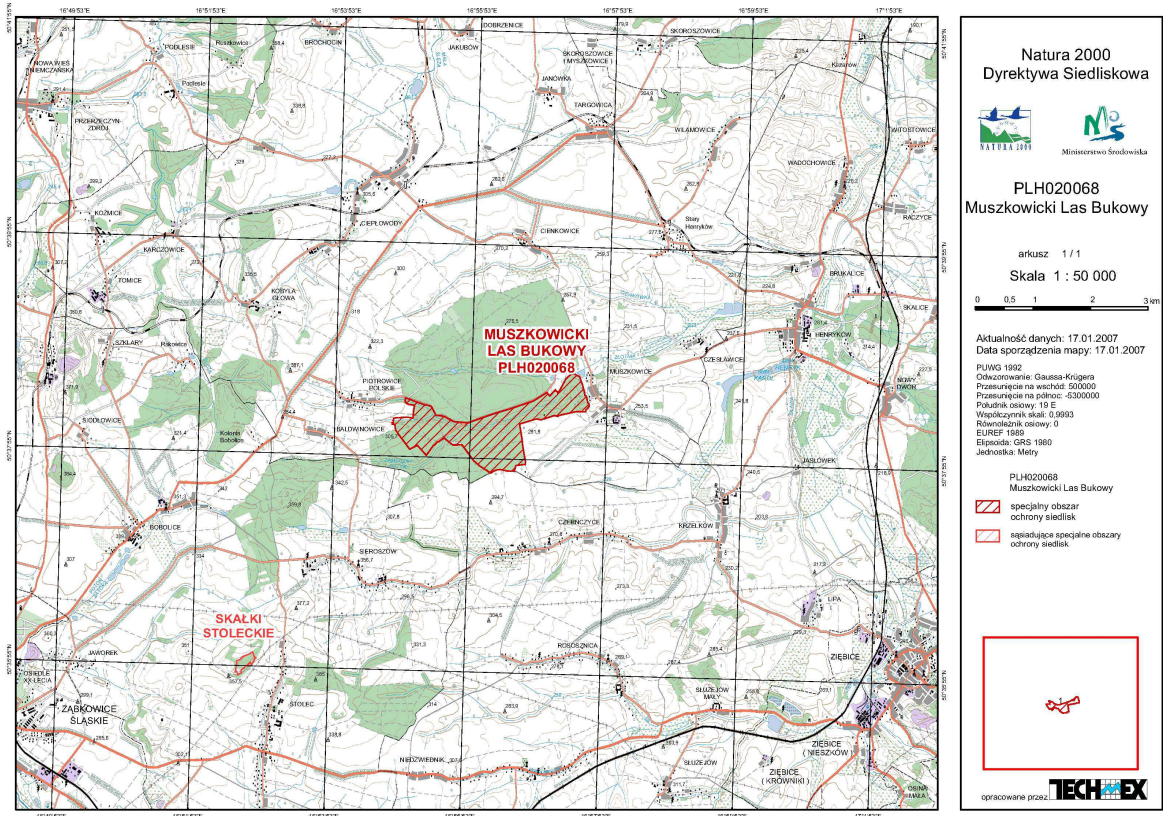
Rysunek 2.5 Obszar Natura 2000 PLH020012 „Skałki Stoleckie”.

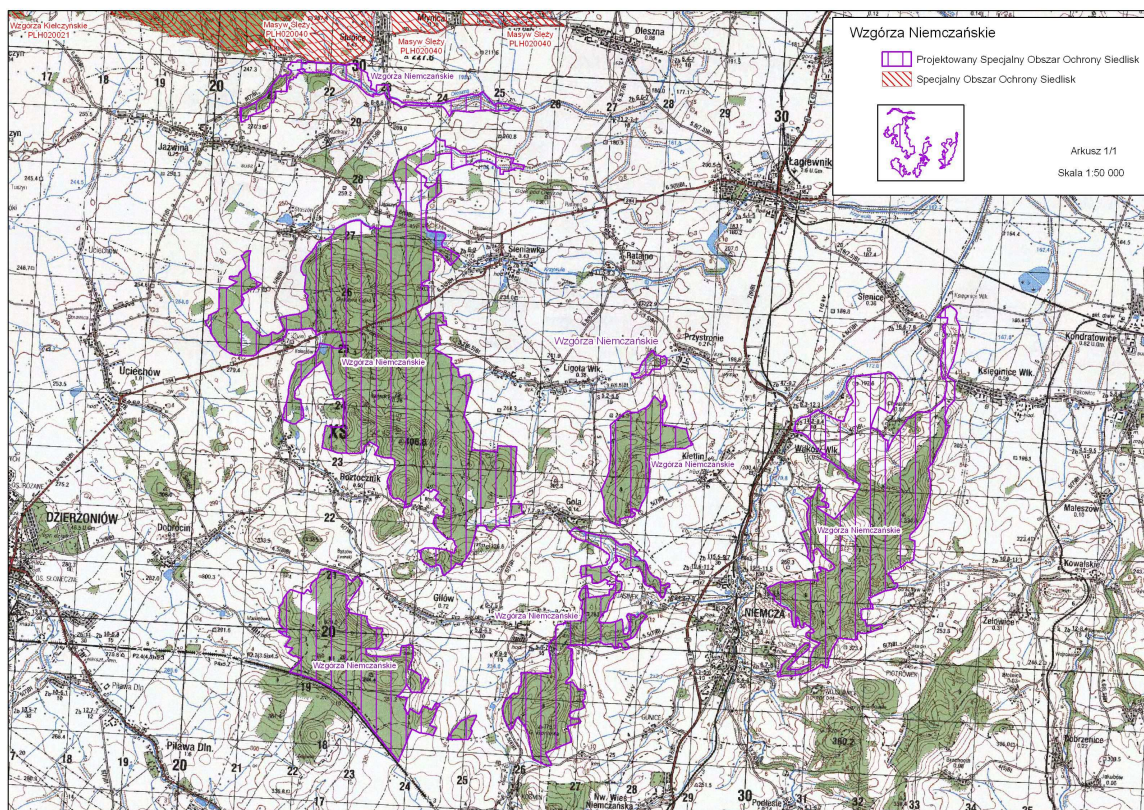
Rysunek 2.6 Obszar Natura 2000 PLH020062 „Góry Bardzkie”.

Rysunek 2.7 Obszar Natura 2000 PLH020068 „Muskowicki Las Bukowy” oraz „Skałki Stoleckie”.

Rysunek 2.8 Obszar Natura 2000 PLH020082 „Wzgórza Niemczańskie”.

Obszar Natura 2000 PLH020012 „Skałki Stoleckie” ma powierzchnię 6,3 ha. Sztolnia w Skałach Stoleckich leży na terenie rezerwatu Skałki Stoleckie w pobliżu Ząbkowic Śląskich. Powstała jako podziemne wyrobisko po wydobyciu wapienia w XVIII i XIX w. Składa się na nią ciąg chodników i komór o nieregularnych kształtach o łącznej długości 500-600 m. Wysokość niektórych sal sięga kilkunastu metrów. Część z pomieszczeń zalanych jest stale wodą tworzącą podziemne jeziora. Warunki mikroklimatyczne są bardzo zróżnicowane zapewniając wielu gatunkom nietoperzy optymalne warunki hibernacji. Sztolnia w Skałach Stoleckich jest jednym z najcenniejszych zimowisk nietoperzy w południowo-zachodniej Polsce, a także znaczącym stanowiskiem tych ssaków w skali całego kraju (maksymalna liczebność 261 osobników, luty 2003). Notowano tu 12 gatunków nietoperzy, z czego 4 zamieszczone są w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Jest to jedno z największych zimowisk mopka i nocka Natterera w tym regionie.

Zagrożenie dla tego obszaru stanowią zmiany mikroklimatu, płoszenie zwierząt w okresie zimowym oraz pestycydy stosowane w rolnictwie i leśnictwie mające negatywny wpływ na owady, którymi żywią się nietoperze.. W 2002 roku sztolnia została zabezpieczona przed niekontrolowaną penetracją specjalnymi kratami. W roku 1965 utworzony został tu rezerwat przyrody (obecnie tylko z nazwy). Głównym celem utworzenia rezerwatu była ochrona naturalnych zbiorowisk roślinnych oraz ochrona rzadkich gatunków owadów: obrostki murówki *Chalicodoma parietina* (pszczoła czarna, tynkarka), budującej gniazda z gliny na skale wapiennej oraz trzech gatunków błonkówek. Były to jedyne w Polsce stanowiska tej pszczoły. W Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt gatunek ten jest obecnie oznaczony statusem EX (wymarły).

Obszar Natura 2000 PLH02062 „Góry Bardzkie” ma powierzchnię 3 379,7 ha. Jest to kluczowy obszar dla zachowania podtypu jaworzyn miesięcznicowych w Polsce południowo-zachodniej (największe powierzchniowo stanowisko – niemal 30 ha w 8

oddzielnych płatach, co stanowi około 20% całkowitej powierzchni podtypu). Jest on bardzo ważny dla zachowania zmienności geograficznej żyznych buczyn sudeckich – drugie co do wielkości i różnorodności gatunkowej stanowisko w Polsce południowo-zachodniej po Górach Kaczawskich. Stwierdzono 4 kolonie rozrodcze *Myotis myotis* – łącznie około 80-100 osobników. Zagrożeniem dla obszaru jest gospodarka leśna prowadzona bez uwzględnienia wymagań ochrony siedlisk przyrodniczych.

Obszar Natura 2000 PLH 020068 „Muszkowicki Las Bukowy” ma powierzchnię 206,4 ha. Obszar leży w obrębie Wzgórz Niemczańsko-Strzelińskich należących do Przedgórza Sudeckiego. Obejmuje: a) zalesiony fragment doliny potoku o krętym i zmiennym korycie, z zachowanym podgórskim łęgiem jesionowym i grądem środkowoeuropejskim b) eksponowany na północny-wschód stok wzniesienia, łagodnie falowany, pokryty licznymi grzędami, dzielącymi go na wąskie dolinki i jary, z wysiękami trawertynowymi; pokryty przez kwaśną i żyzną buczynę oraz grąd środkowoeuropejski i ziołorośla skrzypu olbrzymiego. Najcenniejsze są wysięki trawertynowe, będące siedliskiem łęgów i żyznych buczyn, a także ziołorośli, występujące na niewielkich powierzchniach stoku oraz podgórski łęg jesionowy zajmujący dolinę potoku. Istotne ponadto są kwaśna buczyna oraz grąd środkowoeuropejski. Kondycja zachowanej roślinności jest obecnie dobra.

Dla zachowania najcenniejszych siedlisk należy ograniczyć pobór wody z ujęcia wody znajdującego się na stoku, aż do jego całkowitego zamknięcia - zmniejszy się wtedy proces obniżania poziomu wód gruntowych i grądowienia buczyn.

Obszar Natura 2000 PLH 020082 „Wzgórze Niemczańskie” ma powierzchnię 3 237,2 ha. W obszarze stwierdzono dotąd 8 typów siedlisk, w tym dwa priorytetowe, wymienione w Załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Pod względem powierzchniowym dominują śródładowe kwaśne dąbrowy oraz grądy środkowoeuropejskie, obecne głównie na zboczach i w części wierzchołkowej wzgórz. Przeważająca część tych siedlisk jest dobrze zachowana, choć drzewostany cechuje stosunkowo młody wiek. Na obszarze proponowanej ostoi obniżenia pomiędzy wyniesieniami miejscami mają charakter wąwozów o pionowych ścianach skalnych, na których obecne są płyty zbiorowisk z udziałem m.in. paprotki zwyczajnej *Polypodium vulgare*. Najcenniejsze siedliska tego typu występują w obrębie w/w "Szwedzkiego Okopu" i "Tatarskiego Jaru". Proponowana ostoja obejmuje również siedliska łąk zmiennowilgotnych, których najlepiej zachowane płyty znajdują się koło Ligoty Wik. Mimo niewielkiej powierzchni, są to siedliska rzadkich w tej części Przedgórza roślin, takich jak: kosaciec syberyjski *Iris sibirica*, mieczyk dachówkowaty *Gladiolus imbricatus* czy goździk pyszny *Dianthus superbus*. Na obszarze tym występuje również wiele chronionych gatunków zwierząt.

Do najpoważniejszych zagrożeń należą: intensywne gospodarka leśna, osuszanie lasów, dzikie wysypiska śmieci, niekontrolowana turystyka, niszczenie sztolni pokopanych.

3. STAN AKTUALNY GOSPODAROWANIA AZBESTEM NA TERENIE GMINY

3.1 Dotychczas podejmowane działania

- 1) W 2007 roku wykonano Plan usuwania wyrobów zawierających azbest na terenie miasta i gminy Ząbkowice Śląskie. Załącznik do Planu stanowiła Inwentaryzacja miejsc występowania wyrobów zawierających azbest. Inwentaryzacje opracowano w oparciu o badania ankietowe mieszkańców i podmiotów prawnych.
- 2) W kolejnych latach pracownicy Urzędu Miasta zbierali od mieszkańców informacje dotyczące miejsc występowania azbestu.
- 3) Uzyskane dane nie były wprowadzane do „Bazy wyrobów i odpadów zawierających azbest (WBDA)” – www.bazaazbestowa.pl.
- 4) Do roku 2011 Miast i Gmina nie podejmowała żadnych działań związanych z dofinansowaniem przedsięwzięć polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest.
- 5) Od 2006 do 2008 roku Gmina przedkładała Marszałkowi Województwa coroczną informację zbiorczą o ilości azbestu, za lata poprzednie, zebranych w formie uproszczonej przez osoby fizyczne niebędące przedsiębiorcami (obowiązek przedkładania informacji przez osoby fizyczne niebędące przedsiębiorcami wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi o rodzaju, ilości i miejscach występowania azbestu wynika z art. 162 Prawa ochrony środowiska).
- 6) Dotychczas nie prowadzono działań edukacyjnych w zakresie bezpiecznego postępowania z wyrobami azbestowymi oraz jego szkodliwości,
- 7) W Urzędzie Miasta Ząbkowice Śląskie można uzyskać wykaz firm posiadających zezwolenie na gospodarowanie odpadami zawierającymi azbest na terenie powiatu ząbkowickiego.
- 8) Na terenie gminy Ząbkowice Śląskie w miejscowości Szklary znajduje się hałda odpadów pohutniczych. Istnieje podejrzenie, że w zgromadzonych odpadach znajdują się również odpady zawierające azbest. Po rozpoczęciu przez prywatny podmiot wydobywania odpadów w celu ich wykorzystania w 2010 roku, na wniosek Rady Gminy Ząbkowice Śląskie, przy udziale Starostwa Powiatowego w Ząbkowicach Śląskich w sierpniu 2010 roku zlecono wykonanie badań fizykochemicznych prób odpadów z przedmiotowej hałdy. Wyniki analiz nie wykazały zawartości włókien azbestowych w analizowanych próbkach.

Badania na zawartość włókien azbestowych wykonano również w marcu 2010 roku na zlecenie firmy WROMIN. Wyniki badań nie wskazały na zawartość włókien azbestowych w badanych próbkach. Kopie przeprowadzonych analiz stanowią załącznik do Inwentaryzacji.

Dotychczas zgromadzona dokumentacja wskazuje jednak, że w hałdzie mogą znajdować się odpady, które w swoim składzie zawierają włókna azbestu oraz wolna krzemionkę – pismo WIOŚ do Starosty Ząbkowickiego – załącznik nr 7 do Inwentaryzacji.

3.2 Podsumowanie Inwentaryzacji azbestu

W niniejszym rozdziale przedstawiono podstawowe wyniki przeprowadzonej „Inwentaryzacji miejsc występowania wyrobów budowlanych zawierających azbest na terenie miasta i gminy Ząbkowice Śląskie”. Całość inwentaryzacji stanowi **załącznik nr 1** do Programu.

- 1) Podstawą opracowania inwentaryzacji były:
 - dane zebrane na podstawie ankietyzacji w 2006 roku zawarte z załączniku do Planu gospodarki odpadami zawierającymi azbest na terenie miasta i gminy Ząbkowice Śląskie opracowanego w 2007 roku.
 - badania ankietowe mieszkańców Gminy Ząbkowice Śląskie oraz podmiotów prawnych przeprowadzone w 2011 roku.
 - dane zgromadzone dotychczas przez: nadzór budowlany, wojewodę, marszałka województwa, starostę powiatowego.
 - wizja terenowa wszystkich miejscowości należących do Gminy Ząbkowice Śląskie celem weryfikacji danych zawartych w przekazanych przez mieszkańców ankietach oraz zinwentaryzowania obiektów dla których nie zostały przekazane ankiety
 - określenie szczegółowe miejsc występowania wyrobów azbestowych w oparciu o mapy ewidencyjne.
 - Dane zebrane przez Starostę Powiatowego obejmujące hałdę odpadów pohutniczych w Szklarach.

Uwaga: w ramach Inwentaryzacji przeprowadzono wizję terenową budynków znajdujących się na terenie gminy. W związku z powyższym opracowaną Inwentaryzację należy traktować jako rozpoznanie ilości i charakterystyki wyrobów zawierających azbest znajdujących się na terenie miasta i gminy Ząbkowice Śląskie.

Występowały jednak przypadki, gdy pomimo kilkukrotnej wizyty nie było właściciela posesji. W takim przypadku, jedynie obiekty z widocznym azbestem były włączone do ewidencji, natomiast możliwe jest istnienie obiektów, których nie widać bezpośrednio z drogi lub azbestu zmagazynowanego, lub np. budynków, na których azbest znajdował się tylko na części dachu, ściany itp. niewidocznej od strony drogi. W związku z powyższym ocenia się, że zinwentaryzowano ok. 90% wszystkich wyrobów azbestowych.

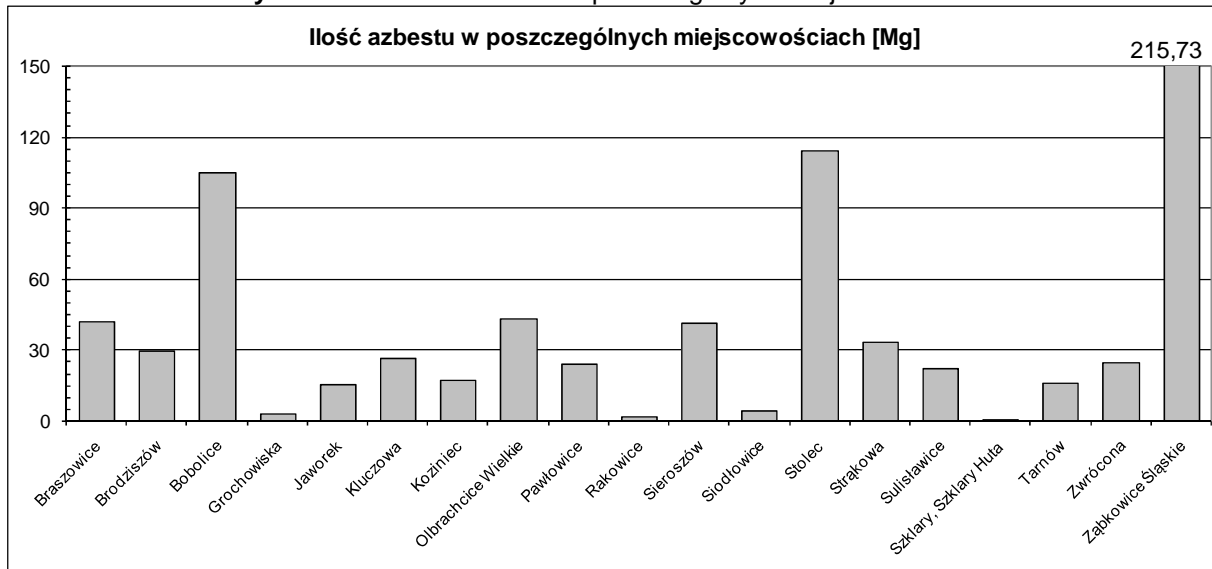
- 2) Podstawą do analizy występowania azbestu było określenie ilości i miejsca występowania azbestu oraz ewentualnie dokładniejsze dane o sposobie wykorzystywania azbestu.
- 3) Łącznie na terenie miasta i gminy Ząbkowice Śląskie stwierdzono obecność **778,6 Mg** wyrobów zawierających azbest – szczegółowe dane przedstawia tabela 3.1.
- 4) Średnio na jednego mieszkańca na terenach wiejskich przypada **78,8 kg** wyrobów azbestowych, natomiast na obszarze miejskim **13,3 kg**. W skali całej gminy wskaźnik ten kształtuje się na poziomie **33,4 kg/Mk**.
- 5) Biorąc pod uwagę poszczególne miejscowości, najwięcej azbestu znajduje się w Ząbkowicach Śląskich, Stolcu, i Bobolicach. Najmniej azbestu stwierdzono w Grochowiskach, Rakowicach i Szklarach. Jednak są to niewielkie miejscowości. Należy podkreślić, że w przypadku Ząbkowic Śląskich prawie połowę zinwentaryzowanego azbestu stanowią rury azbestowo-cementowe wodociągowe i gazowe.
- 6) Uwzględniając rodzaj wyrobów azbestowych, przede wszystkim są to płyty faliste – 79,9% wszystkich wyrobów, rury – 13,5% i płyty płaskie – 6,6%.

-
- 7) W celu określenia pilności usuwania azbestu, określono również stan techniczny wyrobów. Na terenie miasta i gminy najwięcej obiektów posiada pokrycia z małymi uszkodzeniami – 80%, na 14% obiektów wyroby azbestowe nie posiadają uszkodzeń, natomiast na 6% obiektów wyroby azbestowe posiada duże uszkodzenia. Dla wyrobów azbestowych wykorzystywanych jako pokrycia drewna czy obudowy kompostowników określono, że posiadają duże uszkodzenia pomimo braku zauważalnych uszkodzeń, gdyż wyroby mogą być w każdej chwili uszkodzone.
- Ocenia się, że w przypadku konieczności podejmowania decyzji, który z wniosków o dofinansowanie powinien być zrealizowany w pierwszej kolejności, należy uwzględnić:
- wyroby na obiektach publicznych
 - wyroby azbestowe wykorzystywane inaczej niż pokrycia dachowe – przykrycie drewna, zagroda dla zwierząt oraz wyroby zmagazynowane,
 - wyroby, których stan określono jako z dużymi uszkodzeniami podczas przeprowadzonej inwentaryzacji,
 - wyroby z posesji, których właściciele samodzielnie wypełnili i przekazali ankietę
- 8) Z przekazanych ankiet wynika, że tylko 34% mieszkańców jest zainteresowana dofinansowaniem usunięcia azbestu. 15% ankietowanych nie wyraziło zainteresowania dofinansowaniem, natomiast 51% ankietowanych jest niezdecydowanych.

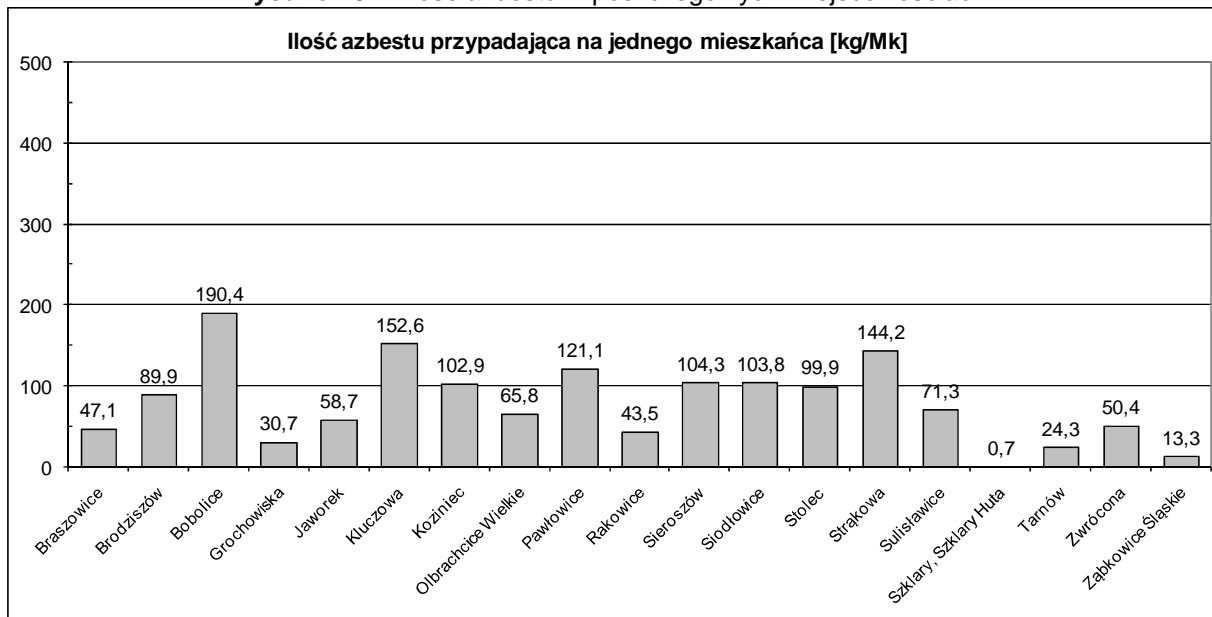
Tabela 3.1 Ilość azbestu na terenie miasta i gminy Ząbkowice Śląskie

Miejscowość	Ilość azbestu wg miejsca występowania [Mg]							Łączna ilość azbestu [Mg]
	bud. mieszkalne	bud. inwentarskie	bud. gospodarcze	bud. publiczne	zmagazynowane	rury	inne	
Braszowice	0,0	18,3	23,6	0,0	0,1	0,0	0,0	42,0
Brodziszów	0,4	12,5	15,6	0,0	0,9	0,0	0,0	29,4
Bobolice	13,8	10,5	79,9	0,0	0,8	0,0	0,0	104,9
Grochowiska	0,8	0,0	2,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,8
Jaworek	0,0	0,0	15,6	0,0	0,0	0,0	0,0	15,6
Kluczowa	0,0	1,2	24,4	0,0	1,2	0,0	0,0	26,7
Koziniec	4,7	4,9	7,4	0,0	0,0	0,0	0,0	17,0
Olbrachcice Wielkie	1,8	9,0	31,3	0,0	0,9	0,0	0,0	43,0
Pawłowice	0,0	6,4	17,1	0,0	0,2	0,0	0,0	23,7
Rakowice	0,0	0,0	1,8	0,0	0,2	0,0	0,0	1,9
Sieroszów	9,8	13,8	17,6	0,0	0,0	0,0	0,0	41,2
Siodłowice	1,1	1,7	1,8	0,0	0,0	0,0	0,0	4,6
Stolec	6,1	10,7	90,7	0,0	6,4	0,0	0,0	113,9
Strąkowa	1,5	4,8	23,9	0,0	2,8	0,0	0,0	33,0
Sulisławice	2,8	2,7	14,2	0,0	2,7	0,0	0,0	22,3
Szklary, Szklary Huta	0,1	0,0	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,4
Tarnów	1,7	5,3	8,8	0,0	0,2	0,0	0,0	16,1
Zwrócona	1,8	8,5	12,8	0,0	1,4	0,0	0,0	24,4
Ząbkowice Śląskie	4,4	18,0	82,8	5,3	0,1	105,0	0,1	215,7
Łącznie gmina	50,8	128,2	471,3	5,3	17,9	105,0	0,1	778,6

Rysunek 3.1 Ilość azbestu w poszczególnych miejscowościach

Rysunek 3.2 Ilość azbestu przypadająca na jednego mieszkańca [kg/Mk]

3.3 Analiza rynku usuwania i unieszkodliwiania azbestu

- 1) Na podstawie danych statystycznych dotyczących produkcji, importu i dystrybucji wyrobów azbestowo-cementowych oraz przyjętych średnich wskaźników ich zużycia określono, że na terytorium Polski w roku 2008 znajdowało się 14,5 mln Mg wyrobów zawierających azbest [7]. Przyjęto, iż następujące ilości odpadów zawierających azbest zostaną unieszkodliwione w kolejnych latach:
- w latach 2009 – 2012 około 28% odpadów (4 mln ton),
 - w latach 2013 – 2022 około 35% odpadów (5,1 mln ton),
 - w latach 2023 – 2032 około 37% odpadów (5,4 mln ton).

W latach 2002 – 2009 usunięto ok. 1,25 mln ton wyrobów azbestowych. Aby osiągnąć założony cel należy więc czterokrotnie zwiększyć tempo usuwania i unieszkodliwiania wyrobów azbestowych. [12]

- 2) Według Bazy azbestowej na dzień 06.03.2011 zinwentaryzowano łącznie ok. 1 904 630 Mg wyrobów azbestowych na terenie kraju, natomiast ok. 36 658 Mg na obszarze województwa dolnośląskiego.

Tabela 3.2 Zinwentaryzowane ilości wyrobów azbestowych (kg) [www.bazaazbestowa.pl]

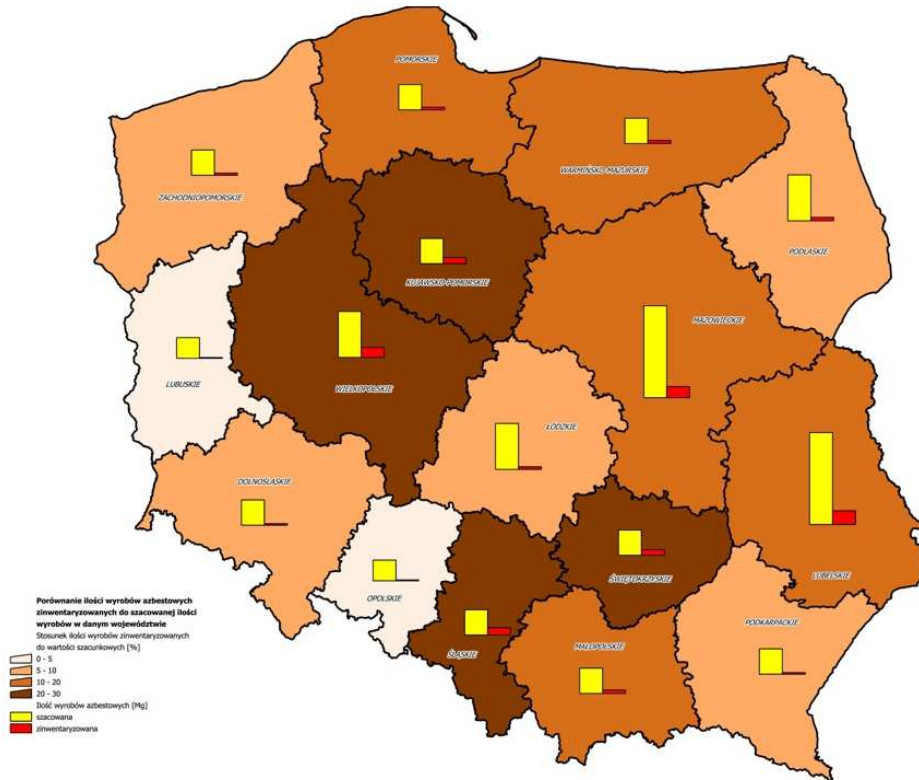
zinwentaryzowane			unieszkodliwione			pozostałe do unieszkodliwienia		
razem	os. fizyczne	os. prawne	razem	os. fizyczne	os. prawne	razem	os. fizyczne	os. prawne
1 904 629 571	1 563 633 841	340 995 730	17 265 479	9 221 306	8 044 172	1 887 370 332	1 554 418 775	332 951 557

województwo		zinwentaryzowane			unieszkodliwione			pozostałe do unieszkodliwienia		
kod	nazwa	razem	os. fizyczne	os. prawne	razem	os. fizyczne	os. prawne	razem	os. fizyczne	os. prawne
02	DOLNOŚLĄSKIE	36 658 183	13 891 810	22 766 374	25 873	25 873	0	36 632 310	13 865 937	22 766 374

- 3) Na koniec 2010 roku funkcjonowało w kraju 30 składowisk przyjmujących odpady zawierające azbest, w tym 4 składowiska wykorzystywane wyłącznie przez właścicieli (zakłady przemysłowe), a wolna pojemność wszystkich składowisk przeznaczonych do przyjmowania odpadów azbestowych wynosi 1,17 mln m³. Zakładając, że średnia objętość 1 tony składowanych odpadów wynosi 0,82 m³ wykazana wolna pojemność składowiska wystarczy na zeskładowanie ok. 1,43 mln ton odpadów azbestowych.
- 4) W najbliższych latach planowana jest rozbudowa 11 istniejących oraz uruchomienie kolejnych 15 składowisk odpadów zawierających azbest, w tym jednego składowiska podziemnego o łącznej pojemności 3,7 mln m³. Pojemność składowisk, ich lokalizacja i ilość na danym terenie zależą od decyzji jednostek samorządu terytorialnego i powinny być uwzględnione w wojewódzkich Planach gospodarki odpadami.
- 5) Na terenie województwa dolnośląskiego znajduje się od 0,5 do 1,0 mln ton wyrobów zawierających azbest. Występują tu 4 składowiska odpadów przyjmujących azbest:
- Składowisko Odpadów Przemysłowych w Wałbrzychu,
 - Składowisko odpadów w Marcinowie w gminie Trzebnica,
 - Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne – wydzielona kwatery Trzebcz w Trzebczu, gmina Polkowice,
 - Składowisko Odpadów Przemysłowych w Biechowie (KGHM Polska Miedź S.A., Oddział Huta Miedzi Głogów – składowisko wykorzystywane na potrzeby KGHM;

Szczegółowy wykaz wszystkich składowisk azbestowych stanowi **załącznik nr 6** do niniejszego Programu. Występowanie wyrobów azbestowych przedstawia **rys. 3.3**, natomiast lokalizację składowisk przyjmujących odpady zawierające azbest na terenie kraju przedstawia **rys. 3.4**.

Rysunek 3.3 Występowanie wyrobów azbestowych [www.bazaazbestowa.pl]

3.4 Ocena procesu usuwania wyrobów zawierających azbest

Na podstawie analizy aktualnego stanu, proces usuwania wyrobów zawierających azbest na terenie miasta i gminy Ząbkowice Śląskie, można ocenić następująco:

SŁABE STRONY	MOCNE STRONY
Trudna sytuacja finansowa mieszkańców, powodująca niechęć do indywidualnego sfinansowania usunięcia i unieszkodliwienia wyrobów zawierających azbest	Podejmowanie przez gminę działań zmierzających do usunięcia azbestu (gotowość udzielania pomocy finansowej dla mieszkańców)
Trudności w określeniu rzeczywistej ilości azbestu na terenie gminy. Brak możliwości dostępu do wszystkich obiektów.	
Wykorzystywanie wyrobów azbestowych przez mieszkańców w sposób mogący powodować uwalnianie włókien azbestowych do powietrza – przykrycie drewna, wykorzystanie jako obudowa kompostowników, uzupełnienie ścian w szopach, Stodółach.	
Dotychczasowy brak działań podejmowanych przez Gminę w celu edukacji mieszkańców o szkodliwości azbestu.	
Brak koordynacji w zakresie zbierania informacji dotyczących ilości azbestu pomiędzy Starostwem Powiatowym, Gminą i Powiatowym Inspektorem Nadzoru Budowlanego	
Słaby odzew i zaangażowanie mieszkańców na apel o wypełnianie ankiet. Podczas inwentaryzacji terenowej stwierdzono 80% więcej posesji na których znajdowały się wyroby azbestowe niż wynikało to z ankiet	
Niewielkie zainteresowanie mieszkańców ewentualnym dofinansowaniem usunięcia wyrobów azbestowych	
Duże rozproszenie wyrobów azbestowych, bardzo często są to małe obiekty gospodarcze.	

4. PLANOWANE DZIAŁANIA W ZAKRESIE AZBESTU NA TERENIE GMINY

4.1 Cele i kierunki działań

Podstawowym celem Programu jest:

„Całkowite usunięcie z terenu gminy wyrobów zawierających azbest do końca 2032 roku, przy zachowaniu obowiązujących przepisów i procedur w tym zakresie”

Aby osiągnąć powyższy cel przewiduje się następujące kierunki działań:

- 1) Sukcesywne zbieranie, analizowanie i aktualizowanie informacji o miejscach występowania wyrobów zawierających azbest na terenie gminy;
- 2) Bieżąca współpraca z organami i instytucjami w zakresie wymiany informacji o ilości i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest na terenie gminy,
- 3) Prowadzenie szerokiej kampanii informacyjno-edukacyjnej skierowanej do mieszkańców gminy, a dotyczącej szkodliwości azbestu, bezpiecznego postępowania z azbestem i możliwości dofinansowania z różnych źródeł usuwania azbestu;
- 4) Docelowe wprowadzenie przez gminę systemu dofinansowania usuwania azbestu przez mieszkańców;
- 5) Prowadzenie bieżącej kontroli usuwania azbestu z terenu gminy,
- 6) Po wprowadzeniu nowych regulacji prawnych organizacja szkoleń dla osób indywidualnych dotyczących bezpiecznego usuwania azbestu
- 7) Pozyskiwanie zewnętrznych środków finansowych na edukację, szkolenia oraz dofinansowanie usuwania wyrobów azbestowych

4.2 Charakterystyka planowanych działań

Na podstawie przeprowadzonych w 2008 roku badań podczas prac rozbiórkowych prowadzonych na wolnym powietrzu, które wykazały, że stężenie włókien w strefie oddychania pracowników wahały się w granicach 0,001 – 0,08 wł./cm³ (najwyższe dopuszczalne stężenie NDS wynosi 0,1 wł./cm³). Wyniki badań wskazują ponadto, że przeprowadzenie jednorazowo prac rozbiórkowych na wolnym powietrzu nie stanowi zagrożenia wystąpienia patologii azbestozależnych. Biorąc pod uwagę wyniki przeprowadzonych badań i opinie lekarskie planowane jest rozszerzenie kręgu podmiotów uprawnionych do usuwania wyrobów zawierających azbest, m.in. możliwość samodzielnego demontażu przez właściciela posesji wyrobów azbestowych, po odbyciu szkolenia. Gmina natomiast powinna zapewnić wywóz odpadów zawierających azbest na składowisko odpadów lub zapewnić ich dostarczenie do przewoźnego urządzenia do przetwarzania odpadów zawierających azbest. Koszt transportu i unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest powinien zostać pokryty ze środków własnych gminy, przy udziale środków właścicieli nieruchomości, dotacji i pożyczek funduszy ochrony środowiska lub innych źródeł dostępnych dla gminy. Udział środków właścicieli nieruchomości powinien być niewielki, ze względu na fakt, iż koszt nowego pokrycia dachowego czy elewacyjnego nie może być pokryty w ramach wsparcia finansowego z krajowych lub z unijnych funduszy ochrony środowiska.

Generalnie można wyróżnić dwa podstawowe sposoby przyznawania i wykorzystania dofinansowania:

- wariant A - indywidualne rozliczanie się mieszkańca z dofinansowania;
- wariant B - wspólne rozliczanie się Gminy z Wykonawcą prac.

Poniższa tabela przedstawia porównanie obu metod dofinansowania:

wariant A indywidualne rozliczanie się mieszkańca z dofinansowania	wariant B wspólne rozliczanie się Gminy z Wykonawcą prac
Szczegółowe zasady dofinansowania określa Regulamin uchwalony przez Radę Gminy	Szczegółowe zasady dofinansowania określa Regulamin uchwalony przez Radę Gminy
Podstawą ubiegania się o dofinansowanie jest złożenie przez zainteresowaną osobę stosownego wniosku	Podstawą ubiegania się o dofinansowanie jest złożenie przez zainteresowaną osobę stosownego wniosku
Po pozytywnym rozpatrzeniu wniosku, zawierana jest umowa (między Gminą a mieszkańcem) na dofinansowanie.	Po pozytywnym rozpatrzeniu wniosku, zawierana jest umowa (między Gminą a mieszkańcem) na dofinansowanie.
	W umowie mieszkaniec zobowiązuje się do udostępnienia posesji we wskazanym terminie w celu usunięcia azbestu.
Mieszkaniec samodzielnie wybiera wykonawcę prac; przedkładając do gminy oświadczenie lub inny dokument potwierdzający przeprowadzone rozpoznanie ofert wykonawców prac.	Gmina ogłasza przetarg na wykonawcę prac, określając minimalną ilość azbestu jaką chce usunąć. Na podstawie przetargu określana jest cena usunięcia np. 1 m ² pokrycia dachu.
Mieszkaniec zawiera umowę z wykonawcą prac i samodzielnie nadzoruje przebieg robót	Gmina zawiera umowę z wykonawcą prac i może nadzorować przebieg robót na posesji mieszkańca. Jedna umowa z wykonawcą może dotyczyć wielu posesji z terenu gminy.
Rachunek za wykonane prace wystawiany jest na nazwisko mieszkańca . 100% płatności dla wykonawcy pokrywa mieszkaniec	Rachunek za wykonane prace wystawiany jest na gminę . 100% płatności dla wykonawcy pokrywa gmina .
Po zakończeniu prac mieszkaniec przedkłada w gminie stosowne sprawozdanie wraz z kopią faktury	Po zakończeniu prac mieszkaniec potwierdza, wykonanie określonych prac na jego rzecz.
Po akceptacji rozliczenia, gmina przekazuje uzgodnioną kwotę dofinansowania na konto mieszkańca	W przeprowadzonej procedurze mieszkaniec nie otrzymuje bezpośrednio pieniędzy.
W każdym przypadku, koszty związane z innymi pracami budowlanymi, wykraczającymi poza usunięcie azbestu pokrywa mieszkaniec (np. dotyczy kosztów wykonania nowego dachu)	

Należy zaznaczyć, że podstawową słabością wariantu B z punktu widzenia Gminy, jest brak możliwości częściowego dofinansowania usunięcia azbestu. W wariacie tym, Gmina przejmując na siebie obowiązek współpracy z wykonawcą, zobligowana jest do poniesienia całości (100%) kosztów związanych z usunięciem azbestu z danej posesji.

Przedstawione zasady nie są ostateczne i mogą zostać zmienione w zależności od przyjętej przez Władze Gminy ostatecznej strategii dofinansowania.

4.2.1 System dofinansowania usuwania azbestu proponowany na terenie gminy

- 1) **Na dzień dzisiejszy nie przewiduje się możliwości dofinansowania ze środków własnych gminy prac związanych z usuwaniem wyrobów na terenie gminy.**
- 2) Dopuszcza się, w zależności od możliwości finansowych Gminy, stworzenie systemu dofinansowania, zwłaszcza w przypadku pozyskania funduszy zewnętrznych. Wcześniej zostanie przyjęta stosowna uchwała Rady Gminy.
- 3) Zakłada się, że osoby prawne (przedsiębiorcy oraz instytucje) mogą starać się o ewentualne dofinansowanie usuwania azbestu z innych źródeł (Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, WFOŚiGW, Programu Operacyjnego „Infrastruktura i Środowisko”);

- 4) Zakłada się, że Władze Gminy dążyć będą do pozyskania na rzecz Gminy środków finansowych na realizację zadań, których elementem będzie usuwanie wyrobów zawierających azbest. Dopuszcza się, aby Gmina była koordynatorem projektów współfinansowanych ze środków zewnętrznych.

4.2.2 Pozostałe planowane działania

- 1) W ramach sukcesywnego zbierania i analizowania informacji o miejscach występowania wyrobów zawierających azbest na terenie gminy, Urząd Gminy będzie korzystał z internetowej **bazy danych wyrobów i odpadów zawierających azbest** na stronie www.bazaazbestowa.pl. **W związku, z tym, że Gmina dotychczas nie korzystała z bazy azbestowej**, w pierwszej kolejności do bazy wprowadzone zostaną dane z przeprowadzonej inwentaryzacji wyrobów azbestowych wykonanej w ramach niniejszego Programu.
- 2) Zaleca się, aby Urząd Gminy prowadził zestawienia ilości i miejsc występowania wyrobów zawierających azbest. W tym celu wykorzystane mogą być zestawienia opracowane w wersji elektronicznej (arkusza kalkulacyjnym) na potrzeby załączonej do Programu Inwentaryzacji. Wskazane jest bieżące aktualizowanie powyższych zestawień.
- 3) Burmistrz w ramach realizacji obowiązku wynikającego z rozporządzenia Ministra Środowiska *w sprawie sposobu przedkładania marszałkowi województwa informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska* (Dz. U. nr 124/2009, poz. 1033), będzie przedkładał Marszałkowi Województwa (w terminie do dnia 31 marca za poprzedni rok kalendarzowy), stosowne informacje zebrane wcześniej w formie uproszczonej od mieszkańców gminy.
- 4) Należy dążyć aby działania związane z opracowaniem inwentaryzacji były dofinansowywane ze źródeł zewnętrznych (np. z ramach realizacji zadań wynikających z „POKzA”).
- 5) Postanowienia niniejszego Programu usuwania wyrobów zawierających azbest na terenie gminy należy uwzględnić w najbliższej aktualizacji gminnego Planu gospodarki odpadami.
- 6) W kolejnych latach przewiduje się sukcesywne wdrażanie niniejszego Programu. W związku z możliwymi zmianami uwarunkowań zewnętrznych (prawnych lub związanych ze współfinansowaniem projektów) oraz wewnętrznych (finansowych lub związanych z oceną ilości azbestu), przewiduje się możliwość aktualizacji niniejszego Programu. Aktualizacja może stanowić odrębny dokument lub część gminnego Programu gospodarki odpadami. Aktualizację Programu można przeprowadzać co 4 lata (kolejna w 2014 roku).

4.2.3 Działania informacyjno-edukacyjne

- 1) Należy w ramach strony internetowej gminy, uruchomić zakładkę tematyczną poświęconą problemowi azbestu. Na stronie powinny znaleźć się informacje związane z:
 - Niniejszym Programem azbestowym;
 - Zasadami przyznawania ewentualnego dofinansowania, wraz z formularzami dokumentów;
 - Charakterystyką azbestu i oddziaływaniem azbestu na zdrowie człowieka;
 - Procedurami bezpiecznego postępowania z azbestem;
- 2) W przypadku wdrożenia dofinansowania ze środków własnych gminy lub środków zewnętrznych należy poprzez lokalne media oraz w sposób zwyczajowo przyjęty, przekazać mieszkańcom gminy pełną informację o możliwości i zasadach ubiegania się o dofinansowanie usunięcia azbestu.

- 3) Proponuje się aby gmina, w ramach ewentualnego dofinansowania zadań wynikających z „POKZA”, koordynowanych przez Ministerstwo Gospodarki, wystąpiła o wsparcie finansowe dla:
 - zadań edukacyjnych. W tym celu w ramach kolejnego naboru wniosków, gmina złoży wniosek o dofinansowanie działań edukacyjnych,
 - prowadzenie szkoleń lokalnych dotyczących bezpiecznego usuwania azbestu przez osoby indywidualne (po nowelizacji przepisów prawnych).
- 4) Generalnie działania informacyjno-edukacyjne w zakresie azbestu powinny być realizowane w celu:
 - rozpowszechnienia informacji o szkodliwym działaniu azbestu;
 - podniesienia wiedzy o planowanych rozwiązaniach w gospodarce odpadami azbestowymi;
 - właściwego postępowania mieszkańców, podmiotów, instytucji z odpadami azbestowymi zgodnie z wymogami przepisów,
 - świadomego udziału wymienionych grup w działaniach prowadzonych przez gminę;
 - eliminowania „samodzielnego usuwania bez stosownego przeszkolenia” i „dzikiego składowania” odpadów azbestowych;
- 5) Strategia działań informacyjno-edukacyjnych powinna się opierać na następujących założeniach:
 - informacje muszą być kierowane do konkretnych grup odbiorców (bardzo ważnym elementem powinna być edukacja dorosłych oraz dzieci i młodzieży).
 - informacje powinny być zrozumiałe, łatwe w odbiorze, powinny korzystać ze zrozumiałych i ogólnie akceptowanych haseł i symboli;
 - powinny być podawane z odpowiednim wyprzedzeniem i przez kanały informacyjne, z których korzysta najwięcej mieszkańców (witryny placówek handlowych, lokalna i regionalna prasa, szkoły, kościoły, zebrania sołeckie);
 - informacje powinny być także przekazywane w sposób atrakcyjny i zaciekawiający mieszkańców np. w trakcie lokalnych, tradycyjnych imprez gminnych. Dobrym kanałem informacji i uruchamiania aktywności mieszkańców mogą być wspólne grupy zainteresowań (stowarzyszenia lokalne);
 - mieszkańcy powinni być informowani systematycznie o efektach usuwania azbestu, sukcesach lub problemach,
 - informacje powinny być wkomponowane w szerszy kontekst poprawy stanu środowiska, estetyzacji gminy, strategii rozwoju gminy;

4.3 Koszty Planowanych działań

Na podstawie danych z „Analizy rynku” można będzie określić jaki może być koszt usunięcia azbestu z terenu miasta i gminy Ząbkowice Śląskie.

- 1) Zgodnie z inwentaryzacją na terenie gminy znajduje się **61223 m²** wyrobów azbestowych w postaci płyt azbestowo-cementowych. Przyjmując średni koszt zdjęcia, transportu i unieszkodliwiania 1 m² płyt dachowych na poziomie ok. 40 zł, całkowity koszt usunięcia pokryć dachowych wyniesie **2448 920 zł**.
- 2) Do powyższych kosztów należy doliczyć obecnie nieokreślone koszty usunięcia azbestu, który nie został jeszcze zinwentaryzowany.
- 3) Przy wykazanych kosztach, należałoby, corocznie w latach 2012-2032 wydać około **122 446,0zł**
- 4) Należy zatem dążyć, aby jak w największym stopniu wykorzystać inne źródła dofinansowania prac związanych z usuwaniem azbestu.

5. ZASADY BEZPIECZNEGO POSTĘPOWANIA Z AZBESTEM

5.1 Charakterystyka procedur

GRUPA I. Procedury obowiązujące właścicieli i zarządzających obiektami, instalacjami i urządzeniami zawierającymi azbest lub wyroby zawierające azbest.

Procedura 1 – dotycząca obowiązków w czasie użytkowania obiektów, instalacji i urządzeń.

Procedura 2 – dotycząca obowiązków przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest.

GRUPA II. Procedury obowiązujące wykonawców prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest – wytwórców odpadów niebezpiecznych.

Procedura 3 – dotycząca postępowania przy pracach przygotowawczych do usunięcia wyrobów zawierających azbest.

Procedura 4 – dotycząca prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest – wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych, wraz z oczyszczaniem obiektu (terenu) instalacji.

GRUPA III. Procedura obowiązująca prowadzących działalność w zakresie transportu odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Procedura 5 – dotycząca przygotowania i transportu odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

GRUPA IV. Procedura obowiązująca zarządzających składowiskami odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Procedura 6 - dotycząca składowania odpadów na składowisku przeznaczonym do wyłącznego składowania odpadów zawierających azbest lub innym, spełniającym odpowiednie warunki techniczne.

W związku z planowanym wprowadzeniem do przepisów prawa możliwości unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest metodami innymi niż składowanie, w tym z wykorzystaniem urządzeń przewoźnych, konieczne będzie wprowadzenie procedur, w tym także regulacji prawnych dotyczących:

- zasad ewidencjonowania odpadów przetwarzanych w ten sposób oraz miejsc i sposobów ich ostatecznego unieszkodliwienia lub wykorzystania (karta przekazania odpadu);
- ewidencjonowania i poświadczania usług w zakresie unieszkodliwiania odpadów azbestowych na miejscu;
- kontroli efektywności/skuteczności procesów unieszkodliwiania prowadzonych w urządzeniach przewoźnych.

5.2 Obowiązki w zakresie użytkowania wyrobów zawierających azbest

Zakres obowiązków i zasad postępowania właścicieli i zarządców budynków, budowli, instalacji oraz terenów, gdzie znajduje się azbest lub wyrobu zawierające azbest przedstawia **Procedura 1**, dotycząca bezpiecznego ich użytkowania.

Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia technicznego oraz terenu, gdzie znajdują się wyroby zawierające azbest ma obowiązek sporządzenia „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” (**załącznik nr 5**). Termin sporządzenia kolejnej „Oceny...” wynika z warunków określonych w poprzedniej ocenie tzn.: po 5-ciu latach, jeżeli wyroby zawierające azbest są w dobrym stanie technicznym i nie są uszkodzone, bądź po 1 roku, jeżeli przy poprzedniej „Ocenie...” ujawnione zostały drobne (do 3% powierzchni wyrobów) uszkodzenia. Wyroby, które posiadały lub posiadają duże i widoczne uszkodzenia powinny zostać bezzwłocznie usunięte [1].

Sporządzoną ocenę właściciel lub zarządca zobowiązany jest złożyć właściwemu terenowo organowi architektoniczno-budowlanemu lub powiatowemu inspektorowi nadzoru budowlanego, w terminie do 30-tu dni od dnia jej sporządzenia. Jeden egzemplarz zachowuje także przy dokumentacji budynku, budowli, instalacji lub urządzenia przemysłowego oraz terenu.

Właściciel lub zarządca zobowiązany jest do przeprowadzenia inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest. Wyniki inwentaryzacji powinny służyć do sporządzenia stosownej informacji dla wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, właściwego dla miejsca znajdowania się budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu z wyrobami zawierającymi azbest (osoby fizyczne). Natomiast osoby prawne mają obowiązek składania tych informacji do właściwego marszałka województwa. Wzory informacji są odpowiednio w załącznikach do niniejszego Programu:

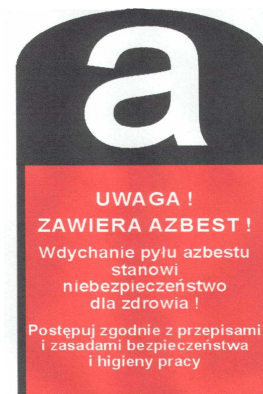
Załącznik 4 Informacja o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania.

Załącznik 6 Informacja o wyrobach zawierających azbest, których wykorzystywanie zostało zakończone.

Celem wykazania ewentualnych zmian w ilości posiadanych wyrobów zawierających azbest, informacja przedkładana jest corocznie, co w konsekwencji pozwoli na ocenę zagrożenia dla ludzi i środowiska w danym rejonie. Ponadto do obowiązków właściciela lub zarządcy budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu, gdzie występują wyroby zawierające azbest, należy:

- oznakowanie pomieszczeń, w których znajdują się urządzenia lub instalacje z wyrobami zawierającymi azbest, odpowiednim znakiem ostrzegawczym dla azbestu;
- opracowanie i wywieszenie na widocznym miejscu instrukcji bezpiecznego postępowania i użytkowania pomieszczenia z wyrobami zawierającymi azbest;
- zaznaczenia na planie sytuacyjnym terenu miejsc z wyrobami zawierającymi azbest.

Ponadto, jeżeli w budynku, budowli, instalacji lub urządzeniu oraz na terenie znajdują się wyroby zawierające azbest o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000 kg/m³ (tzw. „miękkie”), lub jeżeli wyroby zawierają azbest krokidolit, a także jeżeli te wyroby znajdują się w zamkniętych pomieszczeniach lub istnieje uzasadniona obawa dużej emisji azbestu do środowiska, właściciel lub zarządca powinien opracować Program kontroli jakości powietrza (monitoringu), a jego wyniki uwzględnić przy dalszej eksploatacji lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest [1].

Przez cały czas użytkowania wyrobów zawierających azbest w obiekcie lub nieruchomości, właściciel lub zarządca ma obowiązek przeprowadzania bieżącej kontroli stanu oraz konserwacji tych wyrobów. Pracownicy dokonujący takich prac i czynności powinni być odpowiednio przeszkoleni w zakresie bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest, a także odpowiednio wyposażeni we właściwą odzież i środki ochronne [1].

5.3 Zasady usuwania wyrobów zawierających azbest

5.3.1 Obowiązki właścicieli obiektów budowlanych

Zakres obowiązków i postępowania właścicieli i zarządców budynków, budowli, instalacji lub urządzeń oraz terenów z wyrobami zawierającymi azbest przed oraz w czasie wykonywania prac usuwania lub zabezpieczania takich wyrobów przedstawia **Procedura 2**. Zakres procedury obejmuje okres od podjęcia decyzji o zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest, do zakończenia tych robót i uzyskania stosownego oświadczenia wykonawcy prac.

Przed rozpoczęciem prac właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu, gdzie znajduje się azbest lub wyroby zawierające azbest, posiadający odpowiednie informacje lub dokumenty, mogące służyć do identyfikacji rodzaju i ilości azbestu w wyrobach powinien przedstawić je wykonawcy robót. Wyniki identyfikacji azbestu posiadane przez właściciela powinny być także uwzględniane przy:

- sporządzaniu „Oceny...”;
- sporządzaniu informacji dla wójta, burmistrza, prezydenta miasta;
- zawieraniu umowy na wykonanie prac zabezpieczania lub usuwania wyrobów zawierających azbest z wykonawcą tych prac, wytwarzającym odpady niebezpieczne.

Na 30 dni przed rozpoczęciem prac właściciel lub zarządca ma obowiązek zgłoszenia, wniosku o pozwolenie na budowę (remont), wraz z określonymi warunkami. Wniosek powinien być sporządzony z uwzględnieniem przepisów wynikających art. 31 ust. 3, pkt.2 oraz art. 36 ust. 1 pkt.1 i 4 ustawy – Prawo budowlane. Na podstawie ustawy Prawo ochrony środowiska, zatajenie informacji o występowaniu azbestu w wyrobach, które będą przedmiotem prac remontowo - budowlanych skutkuje odpowiedzialnością prawną. Po dopełnieniu obowiązków formalnoprawnych, właściciel lub zarządca dokonuje wyboru wykonawcy prac. Następnie zawiera umowę na wykonanie prac zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest oraz oczyszczenia budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu z azbestu. W umowie powinny być jasno sprecyzowane obowiązki stron, również w zakresie zabezpieczenia przed emisją azbestu w czasie wykonywania prac. Niezależnie od obowiązków wykonawcy prac, właściciel lub zarządca powinien poinformować mieszkańców lub użytkowników budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu, o usuwaniu niebezpiecznych materiałów zawierających substancje stwarzające szczególne zagrożenie dla ludzi oraz sposobach zabezpieczenia przed tą szkodliwością. Na końcu właściciel lub zarządca powinien uzyskać od wykonawcy prac, pisemne oświadczenie o prawidłowości wykonania robót i oczyszczenia z azbestu, a następnie przechowywać je przez okres co najmniej 5-lat, wraz z inną dokumentacją budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu [1].

5.3.2 Obowiązki wykonawców prac

Całokształt prac związanych z zabezpieczeniem lub usuwaniem wyrobów zawierających azbest charakteryzują odpowiednio **Procedura 3, 4, 5**.

Postępowania dotyczące przygotowania do zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest obejmuje **Procedura 3**.

Zgodnie z art. 3 ust. 2 pkt 22 ustawy o odpadach „wytwórcą odpadów powstających w wyniku świadczenia usług w zakresie budowy, rozbiórki, remontu obiektu, czyszczenia zbiorników lub urządzeń oraz sprzątnięcia, konserwacji i napraw jest podmiot, który świadczy usługę, chyba, że umowa o świadczeniu usługi stanowi inaczej”. Z powyższej definicji wynika, że wytwórcą odpadów jest wykonawca prac polegających na zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest, a także właściciel lub zarządzający, który we własnym zakresie wykonuje prace zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest i zleca do wykonania tylko część robót. W takim przypadku na nim też spoczywać będą wszystkie obowiązki wynikające z przepisów i procedur postępowania z odpadami niebezpiecznymi zawierającymi azbest. Wytwórcę odpadów obowiązuje postępowanie określone przepisami ustawy o odpadach, z późniejszymi zmianami. Podstawową czynnością dla przedsiębiorcy, który zamierza podjąć działalność w zakresie wytwarzania odpadów niebezpiecznych zawierających azbest, w ilości powyżej 100 kg rocznie, jest opracowanie planu gospodarki odpadami niebezpiecznymi i zawierającymi azbest i uzyskanie jego zatwierdzenia przez właściwego, ze względu na miejsce wytwarzania odpadów niebezpiecznych, marszałka województwa lub starostę. Marszałek województwa zatwierdza plany gospodarki odpadami niebezpiecznymi dla przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, a starosta dla pozostałych przedsięwzięć [Deja, Procedury bezpiecznego postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest ...].

Plan gospodarki odpadami niebezpiecznymi dołączony do wniosku o wydanej decyzji zatwierdzającej, powinien zawierać:

- wyszczególnienie rodzajów odpadów niebezpiecznych, przewidzianych do wytwarzania, a w przypadku, gdy określenie rodzaju nie jest wystarczające do ustalenia zagrożeń, jakie mogą powodować odpady niebezpieczne, właściwy organ może wezwać wnioskodawcę do podania składu chemicznego i właściwości odpadów;
- określenia ilości odpadów niebezpiecznych poszczególnych rodzajów przewidzianych do wytworzenia w ciągu roku;
- informację wskazującą na sposoby zapobiegania powstawaniu odpadów niebezpiecznych lub ograniczenia ilości odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko;
- szczegółowy opis sposobów gospodarowania odpadami, z uwzględnieniem zbierania, transportu, odzysku lub unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych;
- wskazanie miejsca i sposobu magazynowania odpadów;
- określenie czasu prowadzenia działalności związanej z wytwarzaniem odpadów.

Natomiast wytwórca odpadów, który rocznie wytwarza poniżej 100 kg (0,1 Mg) odpadów niebezpiecznych na 30 dni przed rozpoczęciem działalności powodującej powstawanie odpadów zobowiązany jest opracować i przedłożyć właściwemu marszałkowi województwa lub staroście informację o wytwarzanych odpadach oraz sposobach gospodarowania.

Celem prawidłowego przygotowania prac oraz zabezpieczenia pracowników konieczną jest identyfikacja rodzaju i ilości azbestu w wyrobach przeznaczonych do usunięcia. Identyfikacji można dokonać albo na podstawie stosownych informacji i dokumentów od właściciela obiektu lub też na podstawie pobrania próbek wyrobów i wyników badań dokonanych przez uprawnione laboratorium.

Do rozpoczęcia działalności powodującej powstawanie odpadów można przystąpić, jeżeli organ właściwy do przyjęcia informacji, w terminie 30 dni od dnia złożenia informacji nie wniesie sprzeciwu, w drodze decyzji.

Po dopełnieniu obowiązków wynikających z ogólnych zasad postępowania wykonawca prac uprawniony jest do przyjęcia zlecenia i zawarcia umowy na wykonanie prac zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest, wraz z oczyszczaniem miejsca

prac z azbestem. Przed przystąpieniem do prac konieczne jest określenie stanu środowiska, w tym strefy przyszłych prac. Ma to na celu oszacowanie stopnia narażenia na azbest w miejscu pracy oraz prawidłowe przygotowanie planu prac. Plan pracy powinien zawierać:

- określenie stanu środowiska przed przystąpieniem do prac, w tym strefy przyszłych prac,
- określenie rodzaju azbestu w wyrobach przeznaczonych do usunięcia,
- aktualną „Ocenę stanu...”,
- przewidywaną ilość wytwarzanych odpadów do usunięcia,
- ustalenie odpowiednich sposobów usuwania wyrobów zawierających azbest,
- określenie rodzajów i metod pracy,
- określenie sposobów eliminowania lub ograniczenia uwalniania się pyłu azbestu do powietrza.

Następnie powinien zostać opracowany Program bezpieczeństwa i ochrony zdrowia, obejmujący m.in.

- informacje dotyczącą przewidywanych zagrożeń, występujących podczas realizacji robót budowlanych, określającą skalę i rodzaje zagrożeń oraz miejsca i czas wystąpienia, w tym ocenę ryzyka dla zdrowia,
- informacje o wydzieleniu i oznakowaniu miejsc prowadzenia robót budowlanych, stosownie do rodzaju zagrożenia,
- informację o sposobie prowadzenia instruktażu pracowników przed przystąpieniem do realizacji robót szczególnie niebezpiecznych,
- określenie sposobu przechowywania i przemieszczania materiałów, wyrobów, substancji oraz preparatów niebezpiecznych na terenie budowy,
- wskazanie środków technicznych i organizacyjnych, zapobiegających niebezpieczeństwom wynikającym z wykonywania robót budowlanych w strefach szczególnego zagrożenia zdrowia lub w ich sąsiedztwie.

Pracodawca ma obowiązek zapoznania pracowników lub ich przedstawicieli z planem prac, szczególnie dotyczącego bezpieczeństwa i ochrony zdrowia. Do obowiązków wykonawcy prac należy przeszkolenie wszystkich osób pozostających w kontakcie z azbestem, pracowników bezpośrednio zatrudnionych, kierujących i nadzorujących prace w zakresie ryzyka dla zdrowia oraz bezpiecznych metod pracy z wyrobami zawierającymi azbest i ich odpadami, a także bezpieczeństwa i higieny takich prac.

Wykonawca zobowiązany jest do zgłoszenia rozpoczęcia prac do właściwego organu nadzoru budowlanego, okręgowego inspektora pracy oraz wojewódzkiego inspektora sanitarnego. Szczegółowe wymagania dotyczące informacji dla Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego określone zostały w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 01 grudnia 2004 r. (Dz. U. Nr 280, poz. 2771). Istotne jest przygotowanie miejsca i sposobu tymczasowego magazynowania odpadów niebezpiecznych na placu budowy, po ich demontażu, a jeszcze przed transportem na składowisko. Miejsce takie powinno być wydzielone i zabezpieczone przed dostępem osób niepowołanych oraz oznakowane znakami ostrzegawczymi o treści: „Uwaga! Zagrożenie azbestem!”, „Osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony”. Wytwórca odpadów przygotowuje właściwe dokumenty obrotu odpadami niebezpiecznymi - Kartę ewidencji odpadu i Kartę przekazania odpadu [1].

Celem zapewnienia składowania odpadów niebezpiecznych wytwórca odpadów powinien przed przeprowadzeniem robót, zawrzeć porozumienie z zarządzającym składowiskiem odpowiednim dla odpadów niebezpiecznych zawierających azbest (składowanie oddzielne lub odpowiednio przygotowana kwatera na innym składowisku).

W przypadku, gdy gęstość objętościowa usuwanych wyrobów jest mniejszej niż 1000kg/m^3 , są mocno uszkodzone lub zawierają krokidolit oraz wyroby znajdują się w pomieszczeniach zamkniętych niezbędne jest zawarcie umowy z laboratorium upoważnionym do prowadzenia monitoringu powietrza.

W Planie prac, w zależności od wielkości lub specyfiki budynku, budowli, instalacji lub urządzenia, a również terenu, gdzie prowadzone będą prace zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest, a także występującego stopnia narażenia na azbest mogą zostać określone również inne niezbędne wymagania.

Zakres **Procedury 4** obejmuje okres od momentu rozpoczęcia do zakończenia prac polegających na zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest.

Przed przystąpieniem do prac związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest należy odpowiednio zabezpieczyć obiekt, będący przedmiotem prac oraz miejsca ich wykonywania przed emisją pyłu azbestu, która może nastąpić w wyniku prowadzenia prac. Teren prac należy ogrodzić taśmami ostrzegawczymi w kolorze biało-czerwonym i umieszczenie tablic ostrzegawczych z napisami „Uwaga! Zagrożenie azbestem!”, „Osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony” lub „Zagrożenie azbestem krokidolitem”. Przy pracach elewacyjnych powinny być stosowane odpowiednie kurtyny zasłaniające fasadę obiektu, aż do gruntu, a teren wokół objęty kurtyną, powinien być wyłożony grubą folią, dla łatwego oczyszczania po każdej zmianie roboczej. Ogólne zasady postępowania przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest określają następujące wymagania techniczne:

- nawilżania wodą wyrobów zawierających azbest przed ich usuwaniem i utrzymywanie w stanie wilgotnym przez cały czas pracy,
- demontażu całych wyrobów (płyt, rur, kształtek itp.) bez jakiegokolwiek uszkodzenia, tam gdzie jest to technicznie możliwe,
- odspajania wyrobów trwale związanych z podłożem przy stosowaniu wyłącznie narzędzi ręcznych lub wolnoobrotowych narzędzi mechanicznych, wyposażonych w miejscowe instalacje odciągające powietrze,
- prowadzenia kontrolnego monitoringu powietrza, w przypadku występowania stężeń pyłu azbestu, przekraczających dopuszczalne wartości dla miejsca pracy,
- składowanie na tej samej zmianie roboczej, usuniętych odpadów zawierających azbest, po ich szczelnym opakowaniu – na miejscu tymczasowego magazynowania odpadów,
- codzienne, staranne oczyszczanie strefy prac i terenu wokół, dróg wewnętrznych oraz maszyn i urządzeń – z wykorzystaniem podciśnieniowego sprzętu odkurzającego, zaopatrzonego w filtry o dużej skuteczności ciągu (99,99%) lub na mokro. Niedopuszczalne jest ręczne zamiatanie na sucho, jak również czyszczenie pomieszczeń i narzędzi pracy przy użyciu sprężonego powietrza [1].

Usuwanie wyrobów azbestowo - cementowych, których gęstość objętościowa wynosi mniej niż 1000kg/m^3 (tzw. miękkie), a także wyrobów, których powierzchnia jest, w widoczny sposób uszkodzona, zniszczona lub jeżeli prace prowadzone są na obiektach, z wyrobami zawierającymi azbest krokidolit lub w pomieszczeniach zamkniętych to wymagane jest zastosowanie szczególnych zabezpieczeń strefy prac i ochrony pracowników oraz środowiska, niezależnie od ogólnych zasad postępowania.

Wszystkie zdemontowane wyroby zawierające azbest powinny być szczelnie opakowane w folie z polietylenu lub polipropylenu o grubości nie mniejszej niż 0,2 mm i zamykane w sposób uniemożliwiający przypadkowe otwarcie (zgrzewem ciągłym lub taśmą klejącą). Odpady o gęstości objętościowej powyżej 1000kg/m^3 (płyty i rury azbestowo - cementowe) powinny zostać szczelnie opakowane w folie. Odpady o gęstości objętościowej poniżej 1000kg/m^3 powinny być zestalone przy użyciu cementu lub żywic syntetycznych i po związaniu spoiwa szczelnie zapakowane w folię. Pakowanie usuniętych wyrobów powinno odbywać się wyłącznie do opakowań przeznaczonych do ostatecznego składowania i wyraźnie oznakowanych, w sposób określony dla azbestu. Dla usuniętych odpadów niebezpiecznych zawierających azbest oraz ich transportu na składowisko odpadów niebezpiecznych właściwe dla azbestu stosuje się Kartę ewidencji odpadu i Kartę przekazania odpadu. Po zakończeniu prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest wykonawca prac ma obowiązek dokonania prawidłowego oczyszczenia strefy prac i otoczenia z pozostałości azbestu. Wykonawca prac ma obowiązek

przedstawienia właścicielowi lub zarządcy obiektu, będącego przedmiotem prac oświadczenia stwierdzającego rzetelność wykonania prac i oczyszczenia z azbestu. W przypadku, kiedy przedmiotem prac były wyroby o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000kg/m^3 , wyroby mocno uszkodzone i zniszczone lub prace obejmowały wyroby zawierające azbest krokidolit lub prowadzone były w pomieszczeniach zamkniętych wykonawca prac ma obowiązek przedstawienia wyników badania powietrza przeprowadzonego przez uprawnione do tego laboratorium lub instytucję [1].

Przepisy prawa europejskiego (Dyrektywa 2003/18/WE oraz 2006/0222/COT) wyraźnie określają prace konserwacyjne i zabezpieczające przy wyrobach zawierających azbest, jako prace mogące powodować narażenie na azbest. Wykonywanie więc takich prac powinno być również objęte przepisami niniejszej procedury.

Procedura 5 obejmuje działania począwszy od uzyskania zezwolenia na transport odpadów niebezpiecznych poprzez pozostałe czynności i obowiązki transportującego, aż do ich przekazania na składowisko odpadów, przeznaczone do wyłącznego składowania odpadów zawierających azbest.

Posiadacz odpadów, który prowadzi działalność w zakresie zbierania lub transportu odpadów jest obowiązany uzyskać zezwolenie na prowadzenie tej działalności. Zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie transportu odpadów wydaje starosta, po zasięgnięciu opinii właściwego wójta, burmistrza lub prezydenta miasta. Zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie zbierania lub transportu odpadów wydawane jest na czas oznaczony nie dłuższy niż 10 lat, w drodze decyzji przez właściwy organ.

Przekazanie partii odpadów zawierających azbest przez wytwórcę odpadów innemu posiadaczowi odpadów niebezpiecznych, np. w celu ich dalszego transportu odbywa się z zastosowaniem „Karty przekazania odpadu”, sporządzonej przez wytwórcę odpadów. Do obowiązków posiadacza odpadów niebezpiecznych prowadzącego działalność wyłącznie w zakresie ich transportu na składowisko należy:

- posiadanie „Karty przekazania odpadu” z potwierdzeniem przejęcia odpadu,
- posiadanie dokumentu przewozowego z opisem towarów (odpadów) niebezpiecznych,
- posiadanie świadectwa dopuszczenia pojazdu do przewozu odpadów niebezpiecznych,
- posiadanie przez kierowcę zaświadczenia ADR o ukończeniu kursu dokształcającego dla kierowców pojazdów przewożących towary niebezpieczne,
- oznakowanie pojazdu odblaskowymi tablicami ostrzegawczymi,
- utrzymanie czystości skrzyni ładunkowej pojazdu,
- sprawdzenie stanu opakowań i ich oznakowanie literą „a”,
- sprawdzenie umocowania sztuk przesyłki z odpadami w pojeździe.

Po każdym wyładunku odpadów z pojazdu należy dokładnie sprawdzić, czy na powierzchni skrzyni ładunkowej nie znajdują się pozostałości po przewożonych odpadach. W razie stwierdzenia takiej pozostałości należy niezwłocznie ją usunąć oraz dokładnie oczyścić pojazd i jego wyposażenie z zachowaniem zasad przewidzianych dla prac przy usuwaniu azbestu.

Odpady niebezpieczne zawierające azbest transportowane są na składowisko przeznaczone do wyłącznego składowania odpadów zawierających azbest. Tam następuje ich przekazanie następnemu posiadaczowi odpadów, zarządzającemu składowiskiem i potwierdzenie tego faktu na „Karcie przekazania odpadu”.

5.4 Obowiązki Gminy

Rozdział przedstawia zadania i podstawy prawne działań organów administracji publicznej i samorządowej na szczeblu gminy przy postępowaniu dotyczącym tematyki azbestu. Wszystkie działania dotyczące wyrobów zawierających azbest dotyczą przede wszystkim ochrony przed emisją azbestu do środowiska oraz szkodliwością azbestu dla

zdrowia i życia człowieka. Punktem wyjściowym jest miejsce zabudowania wyrobów zawierających azbest oraz ich stan, a także planowany termin usunięcia.

Do podstawowych obowiązków organów administracji gminy należy:

- gromadzenie przez wójta, burmistrza, prezydenta miasta informacji o ilości, rodzaju i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest oraz przekazywanie jej do marszałka województwa z wykorzystaniem dostępnego narzędzia informatycznego **www.bazaazbestowa.pl**;
- organizowanie przeglądów nieruchomości na terenie gminy, pod kątem ujawnienia wyrobów zawierających azbest, w trybie systematycznej kontroli przez pracowników urzędu, albo w formie zorganizowanej akcji z udziałem np. studentów, uczniów starszych klas licealnych lub też osób wynajętych dla tej sprawy, lecz odpowiednio przeszkolonych;
- sporządzenie dla obszaru administracyjnego gminy planu sytuacyjnego rozmieszczenia nieruchomości z wyrobami zawierającymi azbest, mogącego w przyszłości posłużyć do badania stopnia narażenia ludności na emisję azbestu, szczególnie ważnego przy budowie gminnego programu ochrony środowiska oraz tworzenia wniosków dla pozyskiwania pomocy z krajowych i unijnych funduszy;
- przygotowywanie i aktualizacja programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest;
- opracowywania w ustawowych terminach gminnego programu ochrony środowiska, zawierających odpowiednią część dotyczącą oczyszczania terenu gminy z azbestu;
- organizowanie usuwania wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu pozyskanych na ten cel środków krajowych lub unijnych z uwzględnieniem zasad zawartych w POKzA;
- wykorzystywanie danych, dostępnych w sieci systemu informatycznego WBDA dla potrzeb mieszkańców gminy oraz projektów dotyczących usuwania wyrobów zawierających azbest, szczególnie ujętych w zbiorach: Firma – obejmującym firmy posiadające uprawnienia do prac w kontakcie z azbestem, Składowiska – obejmujący listę adresową składowisk uprawnionych do przyjmowania odpadów niebezpiecznych zawierających azbest, Akty prawne – obejmujący stale aktualizowany spis aktów prawnych dotyczących azbestu, a także inne informacje, które mogą być wykorzystywane szczególnie do opracowań o tematyce azbestowej, w tym wniosków dotyczących pozyskiwania dodatkowych środków finansowych na usuwanie wyrobów;
- organizowanie szkoleń lokalnych w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu nieruchomości bez korzystania z usług wyspecjalizowanych firm;
- inspirowanie właściwej postawy obywateli w zakresie obowiązków związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest;
- współpraca z marszałkiem województwa w zakresie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest oraz opracowywania programów usuwania wyrobów zawierających azbest, w szczególności w zakresie lokalizacji składowisk odpadów zawierających azbest oraz urządzeń przewoźnych do przetwarzania odpadów zawierających azbest;
- współpraca z mediami w celu propagowania odpowiednich inicjatyw społecznych oraz rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest;
- współpraca z organizacjami społecznymi wspierającymi realizację POKzA;
- współpraca z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska) w tym m.in. zgłaszanie ujawnionych w wyniku przeglądu lub kontroli stanu środowiska możliwości wystąpienia zagrożenia emisją azbestu do właściwych organów administracji państwowej

(Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska, Powiatowy Inspektor Nadzoru Budowlanego, Okręgowy Inspektor Pracy, Powiatowy Inspektor Sanitarny);

Istotną rolę odgrywa również pobudzenie aktywności społecznej dla powstawania inicjatyw w zakresie oczyszczania z azbestu terenu gminy. Tylko w drodze powstawania związków i stowarzyszeń obywatelskich możliwym jest tworzenie podmiotów prawnych, które mogą mieć większą siłę dla motywacji i przebicia w załatwianiu i organizacji spraw swoich członków – mieszkańców gmin. W konsekwencji dalsze łączenie się w organizacje o zasięgu powiatu, województwa może przekładać się na wiele ciekawych inicjatyw i działań przyspieszających realizację „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu”. Równocześnie organy administracji rządowej mogą pozyskać wartościowych partnerów społecznych, pomocnych i przydatnych dla wielu spraw [1].

6. MOŻLIWE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA USUWANIA AZBESTU

Wdrożenie niniejszego Programu powinno być realizowane z wykorzystaniem lokalnych, krajowych i unijnych źródeł finansowania.

6.1 Środki krajowe

6.1.1 *Fundusze w budżecie gminy*

Z dniem 1 stycznia 2010 r. weszła w życie zmiana ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, która zlikwidowała gminne i powiatowe fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, a tym samym spowodowała brak możliwości udzielania dotacji na zadania związane z ochroną środowiska. Ta zmiana prawna, choć nie dotyczyła środków finansowych, ponieważ zostały one odpowiednio przesunięte do budżetów gmin i powiatów, zablokowała możliwość ich wydatkowania na realizację gminnych programów usuwania azbestu poprzez udzielanie osobom fizycznym dotacji celowych na usuwanie wyrobów zawierających azbest. Tę niekorzystną sytuację udało się naprawić i w październiku 2010 r. została opublikowana zmiana ustawy – Prawo ochrony środowiska, która umożliwiła udzielanie dotacji celowych z budżetu gminy lub powiatu na finansowanie lub dofinansowanie kosztów inwestycji związanych z ochroną środowiska. Beneficjentami dotacji mogą być osoby fizyczne, przedsiębiorcy, wspólnoty mieszkaniowe oraz jednostki sektora finansów publicznych będące gminnymi lub powiatowymi osobami prawnymi. [12]

W związku z powyższym pierwszym i najprostszym sposobem sfinansowania usuwania azbestu jest zaplanowanie i zabezpieczenie stosownych funduszy na usunięcie wyrobów azbestowych w budżecie Gminy. W zależności od potrzeb – wynikających z inwentaryzacji i zainteresowania mieszkańców – sfinansować można kompleksowo demontaż, transport i składowanie usuniętego wyrobu zawierającego azbest, bądź też wybiórczo: sam demontaż lub tylko transport czy też składowanie. Finansowanie powyższych przedsięwzięć może być pełne bądź też określonym w gminnym regulaminie procencie. W celu obniżenia kosztów istnieje możliwość bezpośredniego zaangażowania się gminy w demontaż i utylizację azbestu poprzez zawarcie umowy ze specjalistyczną firmą. Podmiot ten odpowiedzialny będzie za usunięcie azbestu z szeregu wytypowanych budynków.

Zaznaczyć należy, że finansowanie usunięcia wyrobów zawierających azbest z terenów prywatnych nie jest obowiązkiem gminy, lecz właścicieli lub zarządców. Podjęcie tak szerokiej inicjatywy wynika z dobrej woli władz i chęci pomocy mieszkańcom gminy w rozwiązaniu tak poważnego problemu i uchronienia ich przed szkodliwym wpływem azbestu.

Jeżeli gmina nie posiada wystarczających środków na realizację założonych w planie zadań, może próbować pozyskać je z innych źródeł, które opisane zostały w pozostałych punktach.

6.1.2 *Krajowe fundusze ochrony środowiska*

Środki z krajowych funduszy ochrony środowiska mogą być wykorzystywane m.in. na finansowanie działań dotyczących oczyszczania kraju z azbestu. Beneficjentami środków mogą być jednostki samorządu terytorialnego, które zlecanym przez nie zadaniem usuwania wyrobów zawierających azbest mogą objąć zarówno objekty użyteczności

publicznej, jak i nieruchomości właścicieli prywatnych. Środki funduszy ochrony środowiska mogą być pozyskiwane z:

- a) Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej;
- b) Wojewódzkich Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej;

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie uruchomił program priorytetowy na lata 2010-2013, w ramach którego środki finansowe przekazywane są poszczególnym wojewódzkim funduszom ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Łączna kwota planowanych wypłat to 38 mln zł, z tego w 2011 r. – 6 mln zł, 2012 r. – 10 mln zł, 2013 r. – 22 mln zł. NFOŚiGW udziela oprocentowanych pożyczek, dopłat do oprocentowania preferencyjnych kredytów i pożyczek, przyznaje dotacje na podstawie umów cywilnoprawnych.

Zarówno na liście priorytetowych programów Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej na rok 2011, jak i na 2012 r. znajduje się usuwanie wyrobów zawierających azbest (priorytet 3.3. – ochrona ziemi/gospodarowanie odpadami innymi niż komunalne/część 2: usuwanie wyrobów zawierających azbest).

Wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej także realizują swoje zadania poprzez udzielanie oprocentowanych pożyczek, dopłat do oprocentowania preferencyjnych kredytów i pożyczek, przyznawanie dotacji na podstawie umów cywilnoprawnych. Głównym zadaniem funduszy wojewódzkich jest finansowe wspieranie przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej realizowanych na obszarze poszczególnych województw.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu (WFOŚiGW) w ramach realizacji zadań priorytetowych w dziedzinie gospodarki odpadami i ochrony powierzchni ziemi przewiduje dofinansowanie usuwania odpadów niebezpiecznych, odpadów medycznych oraz odpadów przemysłowych (priorytet 2.4. - lista przedsięwzięć priorytetowych WFOŚiGW we Wrocławiu planowanych do dofinansowania w 2011 r.).

WFOŚiGW we Wrocławiu przystąpił ponadto do „Programu priorytetowego NFOŚiGW cz. 2) usuwanie wyrobów zawierających azbest”, co wiąże się z możliwością pozyskania przez jednostki samorządu terytorialnego do 85% dotacji na zadania obejmujące demontaż, zbieranie, transport oraz unieszkodliwienie odpadów zawierających azbest.

Wśród warunków udzielania dofinansowania ze środków funduszy ochrony środowiska znalazły się m.in. następujące warunki:

- przedsięwzięcie zlokalizowane jest na terenie gminy, w której została przeprowadzona inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest,
- przedsięwzięcie zlokalizowane jest na terenie gminy posiadającej program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest i jest z nim zgodne;

Jak widać, zasadniczym warunkiem, jaki muszą spełnić gminy, aby skorzystać z powyższego dofinansowania jest przeprowadzenie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest oraz posiadanie programu usuwania azbestu.

6.1.3 Kredyty we współpracy z WFOŚiGW

Bank Ochrony Środowiska S.A. jest uniwersalnym bankiem komercyjnym specjalizującym się w finansowaniu przedsięwzięć proekologicznych. BOŚ współpracuje z polskimi i zagranicznymi instytucjami finansowymi, w tym funduszami i fundacjami działającymi na rzecz ochrony środowiska. Dzięki temu oferuje szeroką gamę kredytów. Zadania z zakresu usuwania wyrobów zawierających azbest mogą być finansowane poprzez udzielanie następujących rodzajów kredytów:

- 1) kredyty preferencyjne z dopłatami z Wojewódzkich Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej do oprocentowania, charakteryzujące się m.in. niższym od komercyjnego oprocentowaniem i możliwością uzyskania karencji w spłacie kapitału. Warunki udzielania tych kredytów są zróżnicowane, określone w umowie przez konkretny WFOŚiGW (przedsięwzięcie musi wpisywać się w listę priorytetów funduszu);
- 2) kredyty komercyjne ze środków banków zagranicznych - linia KfW5 (*Kreditanstalt für Wiederaufbau*) oraz ze środków banku, w tym w ramach porozumień BOŚ ze sprzedawcami i dystrybutorami wyrobów służących ochronie środowiska.

6.1.4 Środki budżetu państwa pozostające w dyspozycji Ministra Gospodarki

Ministerstwo Gospodarki corocznie wspiera finansowo realizację zadań wynikających z „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”. Większość działań ukierunkowanych jest na wsparcie jednostek samorządu terytorialnego w formie bezpośredniej np. na opracowanie programów usuwania wyrobów zawierających azbest lub też pośrednio w formie materiałów informacyjno-edukacyjnych – ulotek, plakatów, poradników. Konkursowy tryb wyboru wykonawców zadań umożliwia realizację i finansowanie działań innowacyjnych, ale zawsze zgodnych z zadaniami wskazanymi w Programie.

W ustawie budżetowej na rok 2011 zarezerwowano środki finansowe w wysokości 4 mln zł do dyspozycji Ministra Gospodarki na dotowanie zadań wynikających z „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”. Udział w zorganizowanym przez Ministerstwo Środowiska tzw. Konkursie azbestowym w roku 2011 mogły brać jednostki samorządu terytorialnego (JST) wszystkich szczebli, przedsiębiorcy, jednostki naukowo-badawcze, stowarzyszenia i fundacje, uczelnie wyższe i inne podmioty podejmujące wskazane przez organizatora zadania związane z realizacją Programu, których oferty będą zgodne z Regulaminem Konkursu. Środki z budżetu państwa mogą być przeznaczane tylko na realizację zadań ujętych w poniższych blokach tematycznych, powinny stanowić uzupełnienie środków pozyskiwanych z innych funduszy.

Blok 1 – działania legislacyjne

Nie przewidziano dotowania działań legislacyjnych.

Blok 2 – działania edukacyjno-informacyjne

Dotacje przeznacza się na finansowanie poniższych zadań:

- 1) działalność informacyjno-popularyzacyjna w mediach;
- 2) organizacja konferencji, sympozjów, warsztatów, szkoleń nt. zagrożeń powodowanych kontaktem z azbestem, prawidłowego usuwania wyrobów azbestowych itd.;
- 3) wydanie kalendarza ściennego, 12-miesięcznego na rok 2012, z wykorzystaniem prac laureatów i uczestników konkursu dla szkół „Usuwamy azbest!” wraz z dystrybucją (1000 egz.);
- 4) wydanie poradników, ulotek lub plakatów na temat prawidłowego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest, uwzględniających najnowsze zmiany przepisów;
- 5) opracowanie przeglądu dostępnych technologii uniecznawiania włókien azbestu z uwzględnieniem ekonomicznego, ekologicznego i prawnego aspektu możliwości zastosowania ich w Polsce w ciągu najbliższych 10 lat;
- 6) opracowanie procedury badań urządzeń i instalacji uniecznawiających włókna azbestu w przetwarzanych odpadach azbestowych.

Blok 3 – zadania w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest

Dotacje dla JST przeznacza się na finansowanie poniższych zadań:

- 1) opracowanie programów usuwania wyrobów zawierających azbest wraz z inwentaryzacją wyrobów zawierających azbest (uwzględniającą numery działek ewidencyjnych i obrębów ewidencyjnych), wyniki której zasilą Bazę Azbestową (www.bazaazbestowa.pl);
- 2) aktualizacja inwentaryzacji do programu usuwania wyrobów zawierających azbest, uwzględniającej numery działek ewidencyjnych i obrębów ewidencyjnych, wyniki której zasilą Bazę Azbestową (www.bazaazbestowa.pl);
- 3) opracowanie dokumentacji technicznej oczyszczania z azbestu publicznych terenów i obiektów budowlanych;
- 4) szkolenia lokalne w zakresie bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest (dla OSP, spółdzielni i wspólnot mieszkaniowych, straży miejskich i gminnych).

Blok 4 – monitoring realizacji Programu

Dotacje przeznacza się na finansowanie poniższych zadań:

- 1) administrowanie Bazą Azbestową;
- 2) rozbudowa systemu elektronicznego monitorowania realizacji Programu, integrowania Bazy Azbestowej z tworzonym Elektronicznym Systemem Informacji Przestrzennej. Brak możliwości składania ofert – umowa wieloletnia.

Blok 5 – działania w zakresie narażenia i ochrony zdrowia

Dotacje przeznacza się na finansowanie poniższych zadań:

- 1) badanie stężeń włókien azbestu w powietrzu na terenie gmin;
- 2) badanie narażenia zdrowia podczas prac związanych z usuwaniem wyrobów azbestowych.

W 2011 r. w ramach Konkursu - Azbest! do Ministerstwa Gospodarki wpłynęło 300 ofert, wśród których wymagania formalne spełniły 252 oferty. Komisja konkursowa przyznała dotacje na realizację zadań:

- w bloku 2 - 1 gminie i 8 podmiotom,
- w bloku 3 - 172 gminom, 2 związkom międzygminnym oraz 1 powiatowi;

Komisja konkursowa nie przyznała dotacji na realizację zadań w bloku 5.

6.2 Środki zagraniczne – fundusze unijne

Źródła zagraniczne finansowania ochrony środowiska to głównie fundusze unijne. W zależności od rodzaju programu, beneficjentami środków mogą być m.in. jednostki samorządu terytorialnego oraz ich związki, podmioty świadczące usługi z zakresu zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego, jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego posiadające osobowość prawną, spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, gminy wiejskie, miejsko-wiejskie i miejskie, młodzi rolnicy, rolnicy podejmujący działalność nierolniczą. Projekty z zakresu remontów lub przebudowy budynków mogą dotyczyć renowacji części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych, renowacji lub adaptacji budynków na cele mieszkaniowe, modernizacji gospodarstw rolnych, a także działań w zakresie ułatwiania startu młodym rolnikom, różnicowania działalności w kierunku nierolniczym, odnowę i rozwój wsi. Wsparcie udzielane jest w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych i Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013.

W ramach Programu Operacyjnego „Infrastruktura i Środowisko” nie przewiduje się wsparcia inwestycji dotyczących usuwania wyrobów zawierających azbest. Finansowane

będą wyłącznie kompleksowe przedsięwzięcia z zakresu gospodarki odpadami, a wsparcie uzyskają przede wszystkim zakłady zagospodarowania odpadów obsługujące minimum 150 tys. mieszkańców. Wskazane przedsięwzięcia będą mogły być realizowane w ramach II osi priorytetowej pn. *Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko*. W ramach Programu Operacyjnego „Infrastruktura i Środowisko” możliwe jest uzyskanie także wsparcia na inwestycje w infrastrukturę zdrowia o znaczeniu ponadregionalnym, a w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych – o znaczeniu lokalnymi i regionalnym. Wsparcie przeznaczone jest na przebudowę i remonty ośrodków ochrony zdrowia i na ich wyposażenie, a także na dostosowanie stanu technicznego istniejącej infrastruktury do zakupionego i Użytkowanego sprzętu medycznego.

7. HARMONOGRAM RZECZOWO-FINANSOWY

L.p.	Przedsięwzięcie	Jednostka realizująca	Lata realizacji		Koszty całkowite	źródło finansowania	uwagi
			od	do	[zł]		
Plan usuwania wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Zabkowice Śląskie							
1	Uchwalenie Regulaminu dofinansowania usuwania wyrobów zawierających azbest przez Gminę	gmina	b.d.		bez kosztów	budżet gminy	
2	Coroczna realizacja systemu dofinansowania usuwania azbestu skierowanego do osób fizycznych, wspólnot i spółdzielni mieszk.	gmina	stałe		do ustalenia	budżet gminy	w przypadku możliwości pozyskania środków z zewnątrz i konieczności wkładu własnego Gminy
3	Aktualizacja bazy danych o wyrobach i odpadach zawierających azbest (na stronie www.bazaazbestowa.pl) zgromadzonych przez Urząd Gminy	gmina	corocznie		bez kosztów	budżet gminy	
4	Prowadzenie bieżących zestawień ilości i miejsc występowania wyrobów zawierających azbest na terenie gminy, koordynacja działań ze Starostwem Powiatowym i PINB	gmina	stałe		bez kosztów	budżet gminy	
5	Przedkładanie marszałkowi stosownych zestawień wynikających z rozporządzenia Dz.U. nr 124/2009, poz. 1033	gmina	corocznie		bez kosztów	budżet gminy	
6	Podejmowanie starań zmierzających do dofinansowania usuwania azbestu z obiektów należących do gminy	gmina	stałe		bez kosztów	budżet gminy	
7	Uwzględnienie postanowień niniejszego programu w aktualizacji gminnego Planu gospodarki odpadami	gmina	2011	2012	bez kosztów	budżet gminy	w ramach aktualizacji GPGO
8	Opracowanie aktualizacji Programu usuwania wyrobów zawierających azbest na terenie gminy	gmina	co 4 lata		ok. 10 tys.	budżet gminy, środki pomocowe	pierwsza aktualizacja 2015
9	Pozyskiwanie dofinansowania na usuwanie azbestu z innych źródeł niż środki własne	gmina, właściciele nieruchomości	stałe		bez kosztów	budżet gminy	
10	Opracowanie zakładki tematycznej poświęconej problemowi azbestowemu na stronie internetowej gminy, bieżąca aktualizacja	gmina	2012	stałe	bez kosztów	budżet gminy	
11	Opracowanie i złożenie wniosku na dofinansowanie działań edukacyjnych w ramach dofinansowania z Ministerstwa Gospodarki	gmina	2012	2013	bez kosztów	budżet gminy	
12	Opracowanie i złożenie wniosku na dofinansowanie szkoleń lokalnych dotyczących bezpiecznego usuwania azbestu dla podmiotów i osób indywidualnych w ramach dofinansowania z Ministerstwa Gospodarki	gmina	2012	2015	bez kosztów	budżet gminy, środki pomocowe	
13	Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych	gmina	stałe		ok. 5 tys. rocznie	budżet gminy, środki pomocowe	
14	Bieżąca współpraca z organami i instytucjami w zakresie wymiany informacji o ilości i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest na terenie gminy	gmina	stałe		bez kosztów	budżet gminy	
15	Prowadzenie bieżącej kontroli usuwania azbestu z terenu gminy	gmina	stałe		bez kosztów	budżet gminy	
16	Bieżący nadzór nad hałdą odpadów pohutniczych w Szklarach	gmina	stałe		bez kosztów	budżet gminy	przy współudziale WIOŚ, Starostwa Powiatowego

8. MONITORING REALIZACJI PROGRAMU

Program usuwania wyrobów zawierających azbest powinien być uważany za żywy dokument, związany z jego aktualizacją. Wynika to z obowiązku właścicieli, zarządców i użytkowników przedkładania corocznych informacji o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystania oraz których wykorzystania zostało zakończone. Również konieczność aktualizacji Programu powinna wynikać ze sporządzania przez właściciela, zarządcę lub użytkownika obowiązkowej „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” tj. sporządzenia oceny po 5 latach lub po roku, w zależności od stanu technicznego wyrobów.

Z punktu widzenia zrównoważonego rozwoju gminy, istotny jest dobór odpowiednich wskaźników monitorowania, wskaźników wdrożenia, wskaźników efektywności, czy też mierników oceny realizacji gminnego Programu usuwania wyrobów zawierających azbest.

Przyjmuje się, że wskaźniki i indeksy środowiskowe są powszechnie dzielone na trzy podstawowe grupy funkcyjne:

- wskaźniki presji (zagrożeń, stresu) środowiskowej;
- wskaźniki stanu (jakości) środowiska;
- wskaźniki reakcji (odpowiedzi społecznej).

Poniżej przedstawiono propozycję wskaźników odnoszących się do realizacji Programu na terenie gminy.

Wskaźniki presji środowiskowej i stanu środowiska:

- 1) ilość obiektów, urządzeń, instalacji z wyrobami zawierającymi azbest [szt.];
- 2) ilość azbestu w poszczególnych grupach (I, II, III) określających stopień pilności usunięcia azbestu [%];
- 3) ilość obiektów, urządzeń i instalacji objętych usuwaniem azbestu [szt.];
- 4) ilość usuniętych odpadów azbestowych [m^2 i Mg];
- 5) ilość włókien azbestu w powietrzu [szt.];

Wskaźniki reakcji:

- 6) liczba, jakość i skuteczność wydawnictw, publikacji, kampanii edukacyjno-informacyjnych z zakresu usuwania wyrobów i odpadów zawierających azbest [ilość/opis];
- 7) liczba stwierdzonych przypadków nielegalnego usuwania i pozbywania się wyrobów zawierających azbest [szt.];
- 8) liczba szkół uczestniczących w konkursach związanych z „problematyką azbestową”;
- 9) liczba złożonych wniosków o dofinansowanie usuwania azbestu;
- 10) łączna kwota wydatkowana na usuwanie azbestu;

Proponuje się, aby corocznie przeprowadzać ocenę realizacji Programu w oparciu o powyższe wskaźniki. W ramach bieżącego monitoringu realizacji Programu należy aktualizować zestawienia ilości i miejsc występowania wyrobów zawierających azbest, opracowane w wersji elektronicznej (arkusza kalkulacyjnym) na potrzeby załączonej do Programu Inwentaryzacji.

W kolejnych latach przewiduje się sukcesywne wdrażanie niniejszego Programu. W związku z możliwymi zmianami uwarunkowań zewnętrznych (prawnych lub związanych ze współfinansowaniem projektów) oraz wewnętrznych (finansowych lub związanych z oceną ilości azbestu), przewiduje się możliwość aktualizacji niniejszego Programu. Zakłada się, że aktualizacja może być dokonywana co 4 lata (najbliższa w 2015 roku). Stanowić może ona osobny dokument lub być częścią Gminnego Programu Gospodarki Odpadami.

9. LITERATURA

1. Ochrona środowiska w zakresie dotyczącym problematyki związanej z azbestem – szkolenie dla pracowników urzędów administracji rządowej i samorządu terytorialnego; Główny Instytut Górnictwa, Instytut Medycyny Pracy im. prof. J. Nofera; Łódź, Kraków, Warszawa, Lubin, maj-wrzesień 2008 r.;
2. Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami Województwa Dolnośląskiego na lata 2008-2011 z uwzględnieniem lat 2012-2015, Zarząd Województwa Dolnośląskiego, przyjęty uchwałą z dnia 30.04.2009 r. Nr XL/650/09, Wrocław, 2008 r.
3. Sprawozdanie z realizacji krajowego Programu gospodarki odpadami za okres od 20 października 2002 r. do 29 października 2004 r., Ministerstwo Środowiska, Warszawa, styczeń 2005 r.
4. Program zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska województwa dolnośląskiego, Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego, Wrocław 2002 r.
5. Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski, przyjęty w dniu 14 maja 2002 r., Rada Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa, maj 2002 r. Polski – źródło www.mg.gov.pl
6. Raport z realizacji w latach 2003-2007 „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa styczeń 2008 r.;
7. „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” – źródło www.mg.gov.pl– źródło www.mg.gov.pl - aktualizacja 2010.
8. Krajowy Plan gospodarki odpadami 2014,
9. Program usuwania wyrobów zawierających azbest z obiektów użyteczności publicznej stanowiących lub będących w zarządzaniu, administrowaniu przez organy administracji publicznej na szczeblu wojewódzkim, powiatowym i gminnym (WZÓR), ROT Recykling Odpady Technologie; Ministerstwo Gospodarki, Gliwice 2007 r.;
10. Gminny Program usuwania wyrobów zawierających azbest (WZÓR), ROT Recykling Odpady Technologie; Ministerstwo Gospodarki, Gliwice 2006 r.;
11. S. Chybiński, Główne założenia i cele PROGRAMU OCZYSZCZANIA KRAJU z AZBESTU na lata 2009-2032, proGEO sp. z o.o., Legnica, wrzesień 2010 r.
12. Informacja o realizacji w latach 2009-2010 „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa, maj 2011 r.
13. Krajowy plan gospodarki odpadami 2014, Monitor Polski Nr 101/2010, poz. 1183
14. Polityka Ekologiczna Państwa w latach 2009 – 2012 z perspektywą do roku 2016 – uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 22 maja 2009 r. (M.P. 34/2009, poz. 501)
15. Program usuwania wyrobów azbestowych na terenie miasta i gminy Ząbkowice Śląskie, 2007.
16. Pismo Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska do Starosty Powiatowego w Ząbkowicach Śląskich, dotyczące opinii w zakresie złożonego wniosku o wydanie pozwolenia na wytwarzanie odpadów, znak: DW.DI/070-04/165/2010
17. Wyniki analizy próbki odpadów z hałdy w Szklarach Huta w celu stwierdzenia w niej azbestu – sprawozdanie z badań ZSA/99/2010 z dnia 25.08.2010 roku, WIOŚ, Instytut Medycyny Pracy w Łodzi
18. Dr hab. Gunia Piotr, „Opinia w sprawie występowania azbestu w próbkach żużla pokutniczego z hałdy w miejscowości Szklary (powiat Ząbkowice Śląskie) pobranego i dostarczonego przez Pana dr Mariusza Rinke z dnia 17 marca 2010”, Wrocław marzec 2010 roku.

Załącznik nr 1

Inwentaryzacja miejsc występowania wyrobów budowlanych zawierających azbest na terenie miasta i gminy Ząbkowice Śląskie

(Inwentaryzacja stanowi odrębny tom dołączony do Programu)

Załącznik nr 2a

Projekt regulaminu dofinansowania usuwania wyrobów zawierających azbest z oraz wzory dokumentów

(projekt uwzględniający dofinansowanie indywidualne dla mieszkańca)

**Uchwała Nr/20.....
Rady Gminy
z dnia 20..... r.**

**w sprawie uchwalenia Regulaminu udzielania „Dofinansowania ze środków
..... osobom fizycznym działań
związanych z demontażem/transportem/utylizacją materiałów zawierających
azbest z posesji położonych na terenie gminy”.**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt.15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591, ze zmianami) w związku z art. 406 ust. 1 pkt 12 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 z późn. zm.) uchwała się, co następuje:

§ 1.

Uchwala się Regulamin udzielania „Dofinansowania ze
..... osobom fizycznym działań związanych z
demontażem/transportem/utylizacją materiałów zawierających azbest z posesji
położonych na terenie gminy”.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi

§ 4.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu w sposób
zwyczajowo przyjęty.

Załącznik do Uchwały Nr/20.....
Rady Gminy
z dnia 20..... r.

REGULAMIN

udzielania dofinansowania ze środków osobom fizycznym zadań związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest

I. Postanowienia ogólne

§ 1.

1. Regulamin określa zasady przyznawania dofinansowania na realizację przedsięwzięć polegających na usuwaniu odpadów powstałych przy likwidacji pokryć dachowych i elewacji zawierających azbest z obiektów budowlanych zlokalizowanych na terenie gminy

§ 2.

1. Dofinansowaniu będą podlegały koszty prac związane z demontażem/transportem/ utylizacją odpadów azbestowych powstałych przy wymianie lub likwidacji pokrycia dachowego i płyt elewacyjnych zawierających azbest, a mianowicie:
 - a) rozbiórka pokrycia dachów i płyt elewacyjnych,
 - b) zabezpieczenie odpadów w czasie prowadzenia prac zgodnie z obowiązującymi przepisami,
 - c) załadunek, transport i utylizacja odpadów na uprawnione składowisko,
 - d) oczyszczenie terenu z pyłu azbestowego.
2. W przypadku samodzielnego demontażu wyrobów zawierających azbest dofinansowaniu będą podlegały wnioski dotyczące transportu i unieszkodliwiania już zdemontowanych odpadów. Dofinansowaniu będą podlegały w tym przypadku :
 - a) załadunek, transport i utylizacja odpadów na uprawnione składowisko,
 - b) oczyszczenie terenu z pyłu azbestowego
3. O dofinansowanie mogą ubiegać się:
 - a) osoby fizyczne będące właścicielami lub mające tytuł prawny do władania nieruchomością na podstawie umowy użyczenia, dzierżawy, najmu lub innej formy korzystania z nieruchomości zlokalizowanej na terenie gminy Z zastrzeżeniem, że nieruchomość nie jest i nie będzie wykorzystywana na cele działalności gospodarczej w rozumieniu ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U z 2007r, Nr 155, poz. 1095 ze zm.);
 - b) wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe.
4. W przypadku obiektu, do którego prawo własności posiada kilka osób, należy dołączyć zgody wszystkich, pozostałych współwłaścicieli na realizację zadania.
5. W przypadku posiadania innego tytułu prawnego niż własność, należy dołączyć zgodę właściciela nieruchomości na wykonanie prac.
6. Łączna kwota przyznanych dofinansowań nie może przekroczyć środków przewidzianych na ten cel w na dany kwartał w danym roku budżetowym.

§ 3.

Podstawą do wypłaty dofinansowania ze środków jest umowa o dofinansowaniu usunięcia i/lub unieszkodliwienia odpadów azbestowych zawarta pomiędzy Gminą a wnioskodawcą.

II. Składanie i rozpatrywanie wniosków

§ 4

1. Wnioskodawca ubiegający się o uzyskanie dofinansowania na demontaż i/lub unieszkodliwienie odpadów zawierających azbest składa pisemny wniosek do Wójta
2. Wzór wniosku stanowi załącznik nr 1 do niniejszego regulaminu.
3. Wnioski można składać przez cały rok kalendarzowy.
4. Złożone wnioski będą rozpatrywane na koniec każdego kwartału i wg kolejności wpływu do chwili wyczerpania łącznej kwoty przyznanych dofinansowań w wysokości nieprzekraczającej środków przewidzianych na ten cel w danym kwartale
5. Wnioski niekompletne nie będą rozpatrywane do czasu ich uzupełnienia
6. Wniosek jest kompletny, jeżeli został właściwie wypełniony i zawiera wszystkie niezbędne informacje oraz dokumenty (przywołane we wzorze wniosku) pozwalające na jego rozpatrzenie przez Wójta
7. Wójt rozpatruje kompletny wniosek i zatwierdza kwotę dofinansowania, następnie podpisuje umowę.
8. Wójtpowiadamia pisemnie wnioskodawcę o wysokości przyznanego dofinansowania i wskazuje termin zawarcia umowy lub powiadamia o odmowie dofinansowania.
9. Warunkiem uzyskania dofinansowania na zasadach określonych w Regulaminie jest zrealizowanie zadania w całości do dnia określonego w umowie.

III. Kwoty dofinansowania

§ 5.

1. Kwotę dofinansowania ustala się na podstawie łącznej powierzchni pokrycia dachu i elewacji (w stanie zamontowanym na obiekcie lub obiektach) wykonanych z materiałów zawierających azbest usuniętych z obiektów budowlanych, przetransportowanych na uprawnione składowisko i zutylizowanych.
2. Kwalifikując wniosek do wysokości kwot dofinansowania według kryteriów określonych w punkcie 3, brana będzie pod uwagę, łączna powierzchnia materiałów zawierających azbest na wszystkich obiektach występującego o dofinansowanie bez względu na powierzchnię przeznaczoną do usunięcia i utylizacji w składanym wniosku.
3. Ustala się, że wysokość dofinansowania uwzględniająca p.1 przyznawana będzie według następujących kryteriów:
 - a) w latach: 2012-2015 **zł/m²** (słownie:brutto) za metr kwadratowy powierzchni pokrytej lub obłożonej wyrobami zawierającymi azbest, nie więcej niż zł brutto,
 - b) w latach: 2016-2025 **zł/m²** (słownie:brutto) za metr kwadratowy powierzchni pokrytej lub obłożonej wyrobami zawierającymi azbest, nie więcej niż zł brutto,
 - c) w latach: 2026-2032 **zł/m²** (słownie: brutto) za metr kwadratowy powierzchni pokrytej lub obłożonej wyrobami zawierającymi azbest, nie więcej niż zł brutto.
 - d) Wysokość dofinansowania do azbestu zmagazynowanego na placach w latach wcześniejszych wynosić będzie **zł/m²** (słownie: złotych) za metr kwadratowy nie więcej niż zł brutto.
4. Kwota dofinansowania nie może przekroczyć 50% kosztów (określonych na podstawie przedłożonych faktur VAT bądź rachunków) poniesionych przez inwestora.
5. Dofinansowanie z przysługuje również w przypadku korzystania z innego źródła dofinansowania przy czym wniosek o dofinansowanie powinien zostać złożony po zawarciu umowy, a kwota dofinansowania łącznie nie może przekroczyć 100% poniesionych kosztów zadania.

IV. Warunki dofinansowania

§ 6.

Warunkiem uzyskania dofinansowania jest:

1. Obowiązek realizacji zadania w całości, tj. usunięcie, przetransportowane i zutyliżowane na uprawnionym składowisku zostaną płyty z całego obiektu (obiektów) którego (których) dotyczy dofinansowanie.
2. Wykonanie czynności o których mowa § 2 pkt. 1 lub pkt. 2 przez przedsiębiorcę legitymującego się decyzją zezwalającą na wytwarzanie odpadów niebezpiecznych zawierających azbest wydaną przez Starostę.
3. Przedłożenie „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” wykonanej na podstawie § 4, ust. 2 Rozporządzeniu Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2.04.2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. nr 71, poz. 649, z późn. zm.). (nie dotyczy § 2 pkt. 2)
4. Spełnienie wymogów formalnych, tj. przedłożenie następujących dokumentów:
 - a) kopii aktualnego dokumentu potwierdzającego tytuł prawny do nieruchomości, tzn. odpisu księgi wieczystej lub wypisu z rejestru gruntów z ostatnich trzech miesięcy.
 - b) w przypadku współwłaścicieli (wspólny) wniosek i zgody wszystkich, pozostałych współwłaścicieli na realizację zadania,
 - c) oświadczenie wnioskodawcy (dotyczy osób fizycznych), iż obiekty i grunty na których są położone nie są i nie będą wykorzystywane na cele gospodarcze w rozumieniu ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U z 2007r Nr 155, poz. 1095 ze zmianami) lub oświadczenie, że odpady zostały zdjęte z obiektu wykorzystywanego na cele gospodarcze.
 - d) kopii dokumentów potwierdzających wykonanie prac zgodnie z zasadami określonymi w zgłoszeniu prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest do organu administracji budowlanej (Starosty) - oryginał zgłoszenia - do wglądu,
 - e) oryginału faktury VAT lub rachunku wystawionego przez przedsiębiorcę za usunięcie odpadów zawierających azbest (dokument po skasowaniu, tzn. opieczętowaniu do wysokości przyznanego dofinansowania będzie zwracany),
 - f) kopii oświadczenia przedsiębiorcy usuwającego wyroby zawierające azbest o prawidłowości wykonania prac oraz o oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego, z zachowaniem właściwych przepisów technicznych i sanitarnych (zgodnie z § 8 ust. 3 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 r., Nr 71, poz. 649 z późn. zm.), zawierającego dodatkowo informacje o łącznej powierzchni płyt zawierających azbest usuniętych z obiektów budowlanych i przetransportowanych na uprawnione składowisko (oryginał oświadczenia wraz z kserokopią karty przekazania odpadu, oryginał karty odpadu do wglądu).

Załącznik nr 1 do regulaminu
udzielania dofinansowania ze środków
..... osobom fizycznym zadań
związanych z demontażem i utylizacją
materiałów zawierających azbest z posesji
położonych na terenie gminy
w roku

Nr rejestru
(Wypełnia urząd)

WNIOSEK
O dofinansowanie wykonania prac związanych z demontażem i utylizacją
materiałów zawierających azbest z posesji położonych na terenie gminy
..... ze środków

1. Dane wnioskodawcy (właściciela budynku/działki)

Imię

Nazwisko

2. Adres zameldowania wnioskodawcy

Ulica

nr domu nr mieszkania

Kod pocztowy miejscowość

tel. kontaktowy

3. Lokalizacja Planowanych prac

.....

4. Obręb i nr działki

.....

5. Charakterystyka prac (zaznaczyć właściwe): płyty dachowe/ płyty elewacyjne/ inne (jakie)

.....

6. Powierzchnia wyrobów zawierających azbest przeznaczonych do demontażu według
obmiaru na obiekcie [m²]

.....

7. Planowany termin realizacji prac

.....

.....
(data i podpis wnioskodawcy)

Wniosek należy złożyć w sekretariacie Urzędu Gminy

UWAGA: Wykaz niezbędnych dokumentów do przedłożenia w Urzędzie Gminy określony został na stronie 2 wniosku.

Wykaz niezbędnych dokumentów do przedłożenia:**1) jako załączniki do wniosku:**

- a) kopia aktualnego dokumentu potwierdzającego tytuł prawny do budynku/działki oraz zgodę właściciela, w przypadku współwłaścicieli zgody wszystkich pozostałych właścicieli na realizację zadania lub w przypadku wspólnoty mieszkaniowej uchwałę właściwego organu
- b) kopia dokumentu potwierdzającego zgłoszenie prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest do organu administracji architektoniczno-budowlanej (Starosty)
- c) oświadczenie wnioskodawcy, że obiekty, których dotyczy wymiana azbestowego pokrycia dachowego oraz grunty, na których są one położone, nie są wykorzystywane na cele działalności gospodarczej w rozumieniu ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2007r Nr 155, poz. 1095 ze zm.) - zał. nr 1
- d) „ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” wykonana zgodnie ze wzorem zawartym w rozporządzeniu Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2.04.2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. nr 71, poz. 649, z późn. zm.) – zał. nr 2
- e) zgłoszenie o zamiarze przystąpienia do wykonania robót związanych z usuwaniem azbestu- zał. nr 3

2) przy podpisywaniu umowy cywilno-prawnej:

- a) dowód tożsamości (do wglądu)
- b) oryginały dokumentów, o których mowa w pkt. 1 lit. a-b, do wglądu
- c) w przypadku korzystania z innych źródeł finansowania – zawarta umowa o dofinansowanie – oryginał do wglądu
- d) oświadczenie inwestora o przeprowadzeniu negocjacji dotyczących ceny wykonania usługi z minimum trzema uprawnionymi przedsiębiorstwami – zgodnie z zał. nr 4

3) do rozliczenia umowy (przekazania środków finansowych)

- a) oryginał faktury VAT lub rachunku (faktura/rachunek nie mogą być związane z prowadzoną działalnością gospodarczą) wystawiony przez przedsiębiorcę za usunięcie odpadów zawierających azbest (dokument po naniesieniu na nim adnotacji o wysokości przyznanego dofinansowania będzie zwracany).
- b) kserokopia oświadczenia przedsiębiorcy usuwającego wyroby zawierające azbest o prawidłowości wykonania prac oraz o oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego, z zachowaniem właściwych przepisów technicznych i sanitarnych (na podstawie § 8 ust. 3 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 r., nr 71, poz. 649, z późn. zm.), zawierającego dodatkowo informacje o łącznej powierzchni płyt zawierających azbest usuniętych z obiektów budowlanych i przetransportowanych na uprawnione składowisko (oryginał oświadczenia wraz z kartą przekazania odpadów do wglądu)- zał. nr 1 do umowy.
- c) protokół odbioru prac sporządzony przez komisję odbioru powołaną przez inwestora, w skład której wchodził będzie przedstawiciel Urzędu Gminy
- zał. nr 2 do umowy

Załącznik nr 1
do wniosku

.....
miejscowość, data

.....
imię i nazwisko

.....
adres zamieszkania

.....
nr dowodu osobistego

OŚWIADCZENIE

1. Ja niżej podpisany/a oświadczam, że obiekty, których dotyczy wymiana azbestowego pokrycia dachowego oraz grunty, na których są one położone, nie są przeze mnie wykorzystywane na cele działalności gospodarczej w rozumieniu ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U.z 2007 r., Nr 155, poz. 1095 z późn. zm.).
2. Oświadczam, że korzystałem/łam – nie korzystałem/łam (niewłaściwe skreślić) z dofinansowania udzielonego przez WFOŚiGW.

Powyższe oświadczenie składam świadomy/a, iż na podstawie art. 233 § 1 Kodeksu karnego za podanie nieprawdy lub zatajenie prawdy grozi kara pozbawienia wolności do lat 3.

dnia

.....
(podpis osoby składającej oświadczenie)

Zał. nr 2
do wniosku

OCENA
stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest

(zgodnie z załącznikiem nr 5 do Programu)

zał. nr 3
do wniosku

.....
miejsowość....., dnia

.....
.....

/ imię i nazwisko/

(tel.)

Z g ł o s z e n i e

o zamiarze przystąpienia do wykonania robót związanych z usuwaniem azbestu

Zgłaszam zamiar przystąpienia do wykonywania robót związanych z usuwaniem azbestu:

na działce nrpołożonej w miejscowości

przy ul.

stanowiącej własność

charakterystyka prac (zaznaczyć właściwe): płyty dachowe(płyty elewacyjne) inne (jakie)

.....

powierzchnia wyrobów zawierających azbest przeznaczona do demontażu według obmiaru na

obiekcie (obiektach)(m2).....

w tym budynek mieszkalny

w tym budynek gospodarczy

.....

data i podpis

Zał. nr 4
do wniosku

**Oświadczenie
o przeprowadzeniu negocjacji dotyczących ceny wykonania usługi**

Niżej podpisany oświadczam, że:

1. Przeprowadzono rozeznanie (telefoniczne lub pisemne *) w sprawie określenia stawki za 1 m² usuniętych odpadów
2. Zwrócono się do trzech wybranych wykonawców posiadających zezwolenia Starostwa Powiatowego na wykonywanie usługi, na prowadzenie działalności w zakresie gospodarki odpadami niebezpiecznymi zawierającymi azbest.
3. Wybrano ofertę najkorzystniejszą tj.
- Nazwa firmy
- Osoba działająca w imieniu firmy

....., dnia,
(miejsowość) (data) (imię i nazwisko)

* niepotrzebne skreślić

Załącznik nr 2b

Projekt regulaminu dofinansowania usuwania wyrobów zawierających azbest z oraz wzory dokumentów

(projekt uwzględniający wspólne rozliczanie się z Wykonawcą prac)

Załącznik do Uchwały Nr/20....
Rady Gminy
z dnia 20..... r.

REGULAMIN

finansowania ze środków fizycznym zadań związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest

I. Postanowienia ogólne

§ 1.

1. Regulamin określa zasady objęcia finansowaniem usuwania odpadów powstałych przy likwidacji pokryć dachowych i elewacji zawierających azbest z obiektów budowlanych zlokalizowanych na terenie gminy

§ 2.

1. Finansowaniu będą podlegały koszty prac związane z demontażem, transportem i utylizacją odpadów azbestowych powstałych przy wymianie lub likwidacji pokrycia dachowego i płyt elewacyjnych zawierających azbest, a mianowicie:
 - a) rozbiórka pokrycia dachów i płyt elewacyjnych,
 - b) zabezpieczenie odpadów w czasie prowadzenia prac zgodnie z obowiązującymi przepisami,
 - c) załadunek, transport i utylizacja odpadów na uprawnione składowisko,
 - d) oczyszczenie terenu z pyłu azbestowego.
2. W szczególnie uzasadnionych przypadkach finansowaniu będą podlegały wnioski dotyczące transportu i unieszkodliwiania już zdemontowanych odpadów. Finansowaniu będą podlegały w tym przypadku :
 - a) załadunek, transport i utylizacja odpadów na uprawnione składowisko,
 - b) oczyszczenie terenu z pyłu azbestowego
3. O finansowanie mogą ubiegać się:
 - a) osoby fizyczne będące właścicielami lub mające tytuł prawny do władania nieruchomością na podstawie umowy użyczenia, dzierżawy, najmu lub innej formy korzystania z nieruchomości zlokalizowanej na terenie gminy z zastrzeżeniem, że nieruchomość nie jest i nie będzie wykorzystywana na cele działalności gospodarczej w rozumieniu ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U z 2007r, Nr 155, poz. 1095 ze zm.);
 - b) wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe.
4. W przypadku obiektu, do którego prawo własności posiada kilka osób, należy dołączyć zgody wszystkich, pozostałych współwłaścicieli na realizację zadania.
5. W przypadku posiadania innego tytułu prawnego niż własność, należy dołączyć zgodę właściciela nieruchomości na wykonanie prac.
6. Łączna kwota przyznanego finansowania nie może przekroczyć środków przewidzianych na ten cel w na dany kwartał w danym roku budżetowym.

§ 3.

Podstawą do finansowania ze środków jest umowa o finansowaniu usunięcia i unieszkodliwienia odpadów azbestowych zawarta pomiędzy a wnioskodawcą.

II. Składanie i rozpatrywanie wniosków**§ 4**

1. Wnioskodawca ubiegający się o uzyskanie finansowania na demontaż i unieszkodliwienie odpadów zawierających azbest składa pisemny wniosek do Wójta
2. Wzór wniosku stanowi załącznik nr 1 do niniejszego regulaminu.
3. Wnioski można składać przez cały rok kalendarzowy.
4. Jeden wniosek dotyczyć może tylko jednego budynku lub obiektu przeznaczonego do usunięcia azbestu.
5. Liczba wniosków składanych przez tego samego Wnioskodawcę może być nieograniczona, z tym że w danym roku finansowanie przyznane temu samemu Wnioskodawcy może być tylko jedno.
4. Złożone wnioski będą rozpatrywane na koniec każdego kwartału i wg kolejności wpływu do chwili wyczerpania łącznej kwoty przyznanych dofinansowań w wysokości nieprzekraczającej środków przewidzianych na ten cel w danym kwartale
5. Wnioski niekompletne nie będą rozpatrywane do czasu ich uzupełnienia
6. Wniosek jest kompletny, jeżeli został właściwie wypełniony i zawiera wszystkie niezbędne informacje oraz dokumenty (przywołane we wzorze wniosku) pozwalające na jego rozpatrzenie przez Wójta
7. Wójt rozpatruje kompletny wniosek i zatwierdza finansowanie, następnie podpisuje umowę.
8. Wójt powiadamia pisemnie wnioskodawcę o fakcie przyznanego dofinansowania i wskazuje termin zawarcia umowy lub powiadamia o odmowie finansowania.

III. Kwoty finansowania**§ 5.**

1. Kwotę finansowania ustala się na podstawie wyników przetargu nieograniczonego na wykonawcę prac polegających na demontażu, transporcie i utylizacji odpadów azbestowych.
2. Przetarg, o którym mowa w ustępie 1 ogłaszany jest przez Gminę i obejmuje wszystkie zakwalifikowane w danym kwartale wnioski do finansowania.
3. Kwalifikując wniosek do finansowania brana będzie pod uwagę, całkowita powierzchnia materiałów zawierających azbest na budynku lub obiekcie wskazanym we wniosku.
4. Ustala się, że wysokość finansowania obejmuje 100% kosztów związanych z demontażem, transportem i utylizacją odpadów azbestowych z danego budynku lub obiektu.
5. Dofinansowanie z nie przysługuje w przypadku korzystania z dofinansowania udzielonego z WFOŚiGW względem tego samego budynku lub obiektu.

IV. Warunki finansowania

§ 6.

Warunkiem uzyskania finansowania jest

1. Przedłożenie „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” wykonanej na podstawie § 4, ust. 2 Rozporządzeniu Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 02.04.2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. nr 71, poz. 649, z późn. zm.). (nie dotyczy § 2 pkt. 2)
2. Spełnienie wymogów formalnych, tj. przedłożenie następujących dokumentów:
 - a) kopii aktualnego dokumentu potwierdzającego tytuł prawny do nieruchomości, tzn. odpisu księgi wieczystej lub wypisu z rejestru gruntów z ostatnich trzech miesięcy.
 - b) w przypadku współwłaścicieli (wspólny) wniosek i zgody wszystkich, pozostałych współwłaścicieli na realizację zadania,
 - c) oświadczenie wnioskodawcy (dotyczy osób fizycznych), iż obiekty i grunty na których są położone nie są i nie będą wykorzystywane na cele gospodarcze w rozumieniu ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U z 2007r Nr 155, poz. 1095 ze zmianami) lub oświadczenie, że odpady zostały zdjęte z obiektu wykorzystywanego na cele gospodarcze.

Wykaz niezbędnych dokumentów do przedłożenia:

1) jako załączniki do wniosku:

- a) kopia aktualnego dokumentu potwierdzającego tytuł prawny do budynku/działki oraz zgodę właściciela, w przypadku współwłaścicieli zgody wszystkich pozostałych właścicieli na realizację zadania lub w przypadku wspólnoty mieszkaniowej uchwałę właściwego organu
- b) kopia dokumentu potwierdzającego zgłoszenie prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest do organu administracji architektoniczno-budowlanej (Starosty)
- c) oświadczenie wnioskodawcy, że obiekty, których dotyczy wymiana azbestowego pokrycia dachowego oraz grunty, na których są one położone, nie są wykorzystywane na cele działalności gospodarczej w rozumieniu ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2007r Nr 155, poz. 1095 ze zm.)
- d) „ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” wykonana zgodnie ze wzorem zawartym w rozporządzeniu Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2.04.2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. nr 71, poz. 649, z późn. zm.)
- e) zgłoszenie o zamiarze przystąpienia do wykonania robót związanych z usuwaniem azbestu
- f) oświadczenie wnioskodawcy, że budynek lub obiekt wskazany we wniosku nie jest objęty dofinansowaniem z innych źródeł w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest.
- g) mapa ewidencyjna z zaznaczonym budynkiem lub obiektem którego dotyczy wniosek.

2) przy podpisywaniu umowy cywilno-prawnej:

- a) dowód tożsamości (do wglądu)
- b) oryginały dokumentów, o których mowa w pkt. 1 lit. a-b, do wglądu

Załącznik nr 1 do regulaminu
udzielania dofinansowania ze środków
.....osobom fizycznym zadań
związanych z demontażem i utylizacją
materiałów zawierających azbest z posesji
położonych na terenie gminy
w roku

Nr rejestru
(Wypełnia urząd)

WNIOSEK
O finansowanie wykonania prac związanych z demontażem i utylizacją
materiałów zawierających azbest z posesji położonych na terenie gminy
..... ze środków

1. Dane wnioskodawcy (właściciela budynku/działki)

Imię

Nazwisko

2. Adres zameldowania wnioskodawcy

Ulica

nr domu nr mieszkania

Kod pocztowy miejscowość

tel. kontaktowy

3. Lokalizacja Planowanych prac

.....

4. Obręb i nr działki

.....

5. Charakterystyka prac (zaznaczyć właściwe): płyty dachowe/ płyty elewacyjne/ inne (jakie)

.....

6. Powierzchnia wyrobów zawierających azbest przeznaczonych do demontażu według
obmiaru na obiekcie [m²]

.....

7. Planowany termin realizacji prac

.....

.....
(data i podpis wnioskodawcy)

Wniosek należy złożyć w sekretariacie Urzędu Gminy

UWAGA: Wykaz niezbędnych dokumentów do przedłożenia w Urzędzie Gminy określony został na stronie 2 wniosku.

Załącznik nr 3

WYKAZ PODMIOTÓW POSIADAJĄCYCH ZEZWOLENIA NA WYTWARZANIE,
ZBIERANIE I TRANSPORT AZBESTU NA TERENIE POWIATU ZĄBKOWICKIEGO

Lp.	Nazwa firmy	Adres	Telefon	Nr decyzji	Termin ważności	Uwagi
1	"EKOSTAR Polska" Sp. z o.o.	Wrocław, Aleja Pracy 2	071-363-26-52	35/O/2006	31.12.2016	
2	"EKOCHEM - EKOSERVICE" Sp. z o.o.	ul. Kościuszki 99 Łódź		54/O/2002	31.12.2011	
3	"TERMOEKSPORT"	ul. Zurawia 24/7 Warszawa	821 34 67 621 21 97	25/O/2003	31.12.2012	
4	"BACHÓRZ" Sp. z o.o.	ul. Jeleniogórska 9 Świebodzice	074 854 20 15	26/O/2003	31.12.2011	
5	"LUMEN" Sp. z o.o.	ul. Kolejowa 4 Wałbrzych	748 42 40 92	31/O/2003	31.12.2011	
6	Spe - Bau Sp. z o.o.	ul. Mielecka 21/1 Wrocław	71 362 44 79	40/O/2003	31.12.2010	
7	Autoryzowany Zakład Ogólnobudowlany Danuty i Piotra Gawlik	ul. Kresowa 27 Ceszyn	033 858 20 18	46/O/2003	31.12.2010	
8	"ALGADER HOFMAN" Sp. z o.o.	ul. Włóczyńska 133 Warszawa	022 864 94 97	51/O/2003	31.12.2012	
9	Firma PAWLIK Budownictwo i Produkcja Stolarstwa Stanisław Pawlik	Ząbkowice Śl., ul. 1 Maja 8	074-810-03-40	14/O/2004	31.12.2013	
10	Usługi Transportowe, Usługi Budowlane ELTEK Jerzy Maryniak	Złoty Stok, ul. Kasprowicza 2	074-817-54-00	15/O/2004	31.12.2013	
11	Przedsiębiorstwo Budownictwa Lądowego MJ Sp. Z o.o.	Reguły, ul. Graniczna 6	022-724-32-39	32/O/2004	31.12.2013	
12	ARBUD Zbigniew Rucki	Kędzierzyn-Koźle, ul. Jana Pawła II 38d/13	481-69-46	47/O/2004	31.12.2012	
13	Przedsiębiorstwo Budownictwa Handlu i Usług "ROBKON"	ul. Młynarska 21 Ząbkowice Śląskie		49/O/2004	31.12.2012	
14	Zakład Usługowy ReMaT	os. XXX-lecia 12/92 Krapkowice	077 466 53 50	52/O/2004	31.12.2012	
15	Zakład Robót Teletechnicznych TELFA	Świdnica, ul. Szymanowskiego 16/8	074-853-88-80	53/O/2004	31.12.2013	
16	Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo- Usługowe EKO-MIX	Wrocław, ul. Grabczyńska 163	071-332-45-00	54/O/2004	31.12.2013	
17	Przedsiębiorstwo Handlowo- Usługowe JUKO	Piotrków Trybunalski, ul. Zamurowa 8	044-732-69-63	5/O/2005	31.12.2014	
18	Zakład Ogólnobudowlany Łukasz Czajda	Brzeg, ul. Kościuszki 1B/1	077-411-22-79	14/O/2005	31.12.2014	

19	Sintac-Polska Sp. Z o.o.	Warszawa-Wesoła, ul. Armii Krajowej 86	022-812-62-54	18/O/2005	31.12.2010	
20	Zakład Budowlany ANBUD	Świdnica ul. Kraszowicka 70	074-853-88-10	19/O/2005	31.12.2013	Gm. Kamieniec Ząbk.
22	RAMID Mirosław Dec	Warszawa ul. Kowalskiego 1/54	022-674-48-58	22/O/2005	31.12.2013	
23	KASTOR Tomasz Janiszewski	Leszno Górne, ul. Kolonia 19B/2	068-376-65-93	23/O/2005	31.12.2011	
24	Zakład Usług Jan Aleksiejczyk	Boborów, ul. Dąbrowszczaków 13		24/O/2005	31.12.2011	
25	Zakład Usługowy Wielobranżowy Kazimierz Fijał	Ząbkowice Śl. ul. Modrzejskiej 17	074-815-10-41	26/O/2005	31.12.2013	
26	PPHU GAJAWI Gabriel Rogut	Łódź, ul. Odynca 24	501 028 153	31/O/2005	31.12.2012	
28	Przedsiębiorstwo Ogólnobudowlane ELEKTRO-BUD Wiesław Bobruk	Wałbrzych, ul. Zdrojowa 10/6	?	36/O/2005	31.12.2013	
29	PPHU ABBA-EKOMED Sp. Z o.o.	Toruń, ul. Moniuszki 11/13	056-654-86-70	38/O/2005	31.12.2013	
31	Usługi Remontowo-Budowlane Roman Debicki	Jenin, ul. Słoneczna 4	095-751-03-75	40/O/2005	31.12.2013	
32	Zakład Utylizacji Odpadów Przemysłowych	Kraków, ul. Mrozowa 9A	012-684-21-57	41/O/2005	31.12.2013	
33	R&M plettac Sp. Z o.o.	Ostrzeszów, ul. Kościuszki 19	062-587-01-00	45/O/2005	31.12.2013	
34	ENERGE Sp. Z o.o.	Kraków, os. Na Stoku 11/30	012-645-12-80	46/O/2005	31.12.2013	
35	Trans-Metalurgia Sp. Z o.o.	Radomsko, ul. Reymonta 62	044-685-41-35	51/O/2005	31.12.2013	
36	Firma Remontowo-Budowlana UTIL Stanisław Zacłan	Roczówek, ul. Dolna 8	032-642-03-11	54/O/2005	31.12.2013	
37	Zakład Robót Elektrycznych EL-MONT	Dzierżoniów, ul. Świdnicka 38	074-832-11-23	55/O/2005	31.12.2013	
38	Transport -Metalurgia Sp. z o.o.	Kielce ul. Ściedziennego 262a	041-348-06-60	8/O/2006	31.12.2015	
39	CLIMBEX Kaczmarek, Kantorski Spółka Jawna	Brzeście k/Opola	077-423-62-57	20/O/2006	31.12.2015	
40	Regionalne przedsiębiorstwo Budownictwa Wiejskiego i Ochrony Środowiska ERBUD	Kosinowo 2/1	071-318-57-96	37/O/2006	31.12.2016	
41	Producent Pokryć Dachowych POLONICA Sp.z o.o.	Kielce, ul. 1 Maja 191	041-345-56-40	1/O/2007	31.12.2016	
42	Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe RAFCHEM	Wrocław, ul. Górnicza 86/5	071-353-76-99	2/O/2007	31.12.2016	

43	Przedsiębiorstwo ZET Sp. z o.o.	Koźdierzyn-Koźle, ul. Jana Matejki 15		4/O/2007	31.12.2016	
44	AK NOVA Sp. z o.o.	Odolanów, ul. Ostrowska 42	061-662-33-93	5/O/2007	31.12.2016	

Załącznik nr 4

Wzór informacji o wyrobach zawierających azbest

Dziennik Ustaw Nr 8

— 533 —

Poz. 31

Załącznik nr 3

WZÓR

INFORMACJA O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST¹⁾

1. Nazwa miejsca/urządzenia/instalacji, adres²⁾:
.....
.....
 2. Wykorzystujący wyroby zawierające azbest – imię i nazwisko lub nazwa i adres:
.....
.....
 3. Rodzaj zabudowy³⁾:
 4. Numer działki ewidencyjnej⁴⁾:
 5. Numer obrębu ewidencyjnego⁴⁾:
 6. Nazwa, rodzaj wyrobu⁵⁾:
 7. Ilość posiadanych wyrobów⁶⁾:
 8. Stopień pilności⁷⁾:
 9. Zaznaczenie miejsca występowania wyrobów⁸⁾:
a) nazwa i numer dokumentu:
 - b) data ostatniej aktualizacji:
 10. Przewidywany termin usunięcia wyrobów:
 11. Ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest przekazanych do unieszkodliwienia⁶⁾:
-
(podpis)

data

¹⁾ Za wyrób zawierający azbest uznaje się każdy wyrób zawierający wagowo 0,1 % lub więcej azbestu.

²⁾ Adres faktycznego miejsca występowania azbestu należy uzupełnić w następującym formacie: województwo, powiat, gmina, miejscowość, ulica, numer nieruchomości.

³⁾ Należy podać rodzaj zabudowy: budynek mieszkalny, budynek gospodarczy, budynek przemysłowy, budynek mieszkalno-gospodarczy, inny.

⁴⁾ Należy podać numer działki ewidencyjnej i numer obrębu ewidencyjnego faktycznego miejsca występowania azbestu.

⁵⁾ Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:

- płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
- płyty faliste azbestowo-cementowe stosowane w budownictwie,
- rury i złącza azbestowo-cementowe,
- rury i złącza azbestowo-cementowe pozostawione w ziemi,
- izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
- wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
- przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
- szczeliwa azbestowe,
- taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
- wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
- papier, tektura,
- drogi zabezpieczone (drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest przed wejściem w życie ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, po trwałym zabezpieczeniu przed emisją włókien azbestu),
- drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest przed wejściem w życie ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, ale niezabezpieczone trwale przed emisją włókien azbestu,
- inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione, w tym papier i tektura; podać jakie.

⁶⁾ Ilość wyrobów zawierających azbest należy podać w jednostkach właściwych dla danego wyrobu (kg, m², m³, m.b., km).

⁷⁾ Według „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” określonej w załączniku nr 1 do rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71, poz. 649 oraz z 2010 r. Nr 162, poz. 1089).

⁸⁾ Nie dotyczy osób fizycznych niebędących przedsiębiorcami. Należy podać nazwę i numer dokumentu oraz datę jego ostatniej aktualizacji, w którym zostały oznaczone miejsca występowania wyrobów zawierających azbest, w szczególności planu sytuacyjnego terenu instalacji lub urządzenia zawierającego azbest, dokumentacji technicznej.

Załącznik nr 5

Wzór oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania
wrobów zawierających azbest

Dziennik Ustaw Nr 162

— 12293 —

Poz. 1089

Załącznik do rozporządzenia Ministra Gospodarki
z dnia 5 sierpnia 2010 r. (poz. 1089)

WZÓR

OCENA

stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wrobów zawierających azbest

Nazwa miejsca/obiektu/urządzenia budowlanego/instalacji przemysłowej:

.....

Adres miejsca/obiektu/urządzenia budowlanego/instalacji przemysłowej:

.....

Rodzaj zabudowy¹⁾:Numer działki ewidencyjnej²⁾:Numer obrębu ewidencyjnego²⁾:Nazwa, rodzaj wrobu³⁾:Ilość wrobów⁴⁾:Data sporządzenia poprzedniej oceny⁵⁾:

Grupa/ nr	Rodzaj i stan wrobu	Punkty	Ocena
1	2	3	4
I	Sposób zastosowania azbestu		
1	Powierzchnia pokryta masą natryskową z azbestem (torkret)	30	
2	Tynk zawierający azbest	30	
3	Lekkie płyty izolacyjne z azbestem (ciężar obj. < 1 000 kg/m ³)	25	
4	Pozostałe wroby z azbestem (np. pokrycia dachowe, elewacyjne)	10	
II	Struktura powierzchni wrobu z azbestem		
5	Duże uszkodzenia powierzchni, naruszona struktura włókien	60	
6	Niewielkie uszkodzenia powierzchni (rysy, odpryski, załamania), naruszona struktura włókien	30	
7	Ścisła struktura włókien przy braku warstwy zabezpieczającej lub jej dużych ubytkach	15	
8	Warstwa zabezpieczająca bez uszkodzeń	0	
III	Możliwość uszkodzenia powierzchni wrobu z azbestem		
9	Wyrób jest przedmiotem jakichś prac	30	
10	Wyrób bezpośrednio dostępny (do wysokości 2 m)	15	
11	Wyrób narażony na uszkodzenia mechaniczne	10	
12	Wyrób narażony na wstrząsy i drgania lub czynniki atmosferyczne	10	
13	Wyrób nie jest narażony na wpływy zewnętrzne	0	
IV	Miejsce usytuowania wrobu w stosunku do pomieszczeń użytkowych		
14	Bezpośrednio w pomieszczeniu	30	
15	Za zawieszonym, nieszczelnym sufitem lub innym pokryciem	25	
16	W systemie wywietrzania pomieszczenia (kanały wentylacyjne)	25	
17	Na zewnątrz obiektu (np. tynk)	20	
18	Elementy obiektu (np. osłony balkonowe, filarki międzyokienne)	10	
19	Za zawieszonym szczelnym sufitem lub innym pokryciem, ponad pyłoszczelną powierzchnią lub poza szczelnym kanałem wentylacyjnym	5	

Dziennik Ustaw Nr 162

— 12294 —

Poz. 1089

1	2	3	4
20	Bez kontaktu z pomieszczeniem (np. na dachu odizolowanym od pomieszczeń mieszkalnych)	0	
V	Wykorzystanie miejsca/obiektu/urządzenia budowlanego/instalacji przemysłowej		
21	Regularne przez dzieci, młodzież lub sportowców	40	
22	Stale lub częste (np. zamieszkanie, miejsce pracy)	30	
23	Czasowe (np. domki rekreacyjne)	15	
24	Rzadkie (np. strychy, piwnice, komórki)	5	
25	Nie użytkowane (np. opuszczone zabudowania mieszkalne lub gospodarskie, wyłączone z użytkowania obiekty, urządzenia lub instalacje)	0	
SUMA PUNKTÓW OCENY			
STOPIEŃ PILNOŚCI			

UWAGA: W każdej z pięciu grup arkusza należy wskazać co najmniej jedną pozycję. Jeśli w grupie zostanie wskazana więcej niż jedna pozycja, sumując punkty z poszczególnych grup, należy uwzględnić tylko pozycję o najwyższej punktacji w danej grupie. Sumaryczna liczba punktów pozwala określić stopień pilności:

Stopień pilności I od 120 punktów

wymagane pilnie usunięcie (wymiana na wyrób bezazbestowy) lub zabezpieczenie

Stopień pilności II od 95 do 115 punktów

wymagana ponowna ocena w terminie do 1 roku

Stopień pilności III do 90 punktów

wymagana ponowna ocena w terminie do 5 lat

.....
Oceniający
(nazwisko i imię)

.....
Właściciel/Zarządca
(podpis)

.....
(miejscowość, data)

.....
(adres lub pieczęć z adresem)

Objaśnienia:

1) Należy podać rodzaj zabudowy: budynek mieszkalny, budynek gospodarczy, budynek przemysłowy, inny.

2) Należy podać numer obrębu ewidencyjnego i numer działki ewidencyjnej faktycznego miejsca występowania azbestu.

3) Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:

- płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
- płyty faliste azbestowo-cementowe dla budownictwa,
- rury i złącza azbestowo-cementowe,
- izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
- wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
- przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
- szczeliwa azbestowe,
- taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
- wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
- papier, tektura,
- inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione, w tym papier i tektura, podać jakie.

4) Ilość wyrobów azbestowych podana w jednostkach masy (Mg) oraz w jednostkach właściwych dla danego wyrobu (m², m³, mb).

5) Należy podać datę przeprowadzenia poprzedniej oceny; jeśli jest to pierwsza ocena, należy wpisać „pierwsza ocena”.

Załącznik nr 6

Wykaz składowisk przyjmujących odpady zawierające azbest [www.bazaazbestowa.pl]

Lp.	Województwo	Nazwa i lokalizacja składowiska	Nazwa i adres zarządzającego składowiskiem	Wolna pojemność [m ³]
1	Dolnośląskie	Składowisko Odpadów Przemysłowych, ul. Górnicza 1, Wałbrzych	Mo-Bruk, Korzenna 214, 33-322 Korzenna	31 793
2		Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Trzebczu	Przedsiębiorstwo Gospodarki Miejskiej Sp. z o.o. ul. Dąbrowskiego 2, 59-100 Polkowice	1 205
3		Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Marcinowie	Zakład Gospodarki Komunalnej w Trzebnicy, pl. Piłsudskiego 1, 55-100 Trzebnica	950
4		Składowisko Odpadów Przemysłowych w Biechowie, Teren KGHM „Polska Miedź” w Lubinie	KGHM „Polska Miedź” S.A. w Lubinie Oddział Huta Miedzi Głogów	wykorzystywane przez właściciela
5	Kujawsko- Pomorskie	Składowisko Odpadów Niebezpiecznych Małociechowo, gm. Pruszcz,	„ECO-POL” Sp. z o.o., ul. Dworcowa 9, 86-120 Pruszcz	99 289
6		UTYLIZACJA ODPADÓW Zakład Instalacji Sanitarnych, Bycz, gm. Piotrków Kujawski	UTYLIZACJA ODPADÓW Zakład Instalacji Sanitarnych, inż. Władysław Lewandowski, ul. Szybka 30, 88-200 Radziejów	49 000
7	Lubelskie	Składowisko Odpadów Niebezpiecznych Poniatowa Wieś, gm. Poniatowa	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o., ul. Młodzieżowa 4, 24-320 Poniatowa Lubelska Agencja Ochrony Środowiska SA, ul. Kuźnicza 15, 21-045 Świdnik	950
8		Składowisko Piaski Zarzecze II, Kraśnik	WOD-BUD Sp. z o.o., ul. Piłsudskiego 12/1, 23-200 Kraśnik	112 511 odpady wielkowymiarowe 97 000 odpady drobne
9		Składowisko Odpadów Azbestowych Srebrzyszcze, gm. Chełm	Przedsiębiorstwo Gospodarki Odpadami Sp. z o.o. w Chełmie, ul. Piotra Skargi 11, 22-100 Chełm	850
10	Lubuskie	Składowisko Odpadów Azbestowych, Chróścik, gm. M. Gorzów Wielkopolski	Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o., ul. Teatralna 49, 66-400 Gorzów Wielkopolski	15 500
11	Łódzkie	Składowisko Odpadów Niebezpiecznych Jadźwinówka, gm. Radomsko	Transport Metalurgia S.A., ul. Reymonta 62, 97-500 Radomsko	8 000
12		Składowisko Odpadów Niebezpiecznych „Bagno-Lubień”, PGE Elektrownia Bełchatów S.A.	PGE Elektrownia Bełchatów S.A., Rogowiec, ul. Energetyczna 7, 97-406 Bełchatów 5	wykorzystywane przez właściciela
13	Małopolskie	Składowisko Odpadów w Ujkowie Starym, gm. Bolesław	Zakład Gospodarki Komunalnej „Bolesław” Sp. z o.o., ul. Osadowa 1, 32-329 Bolesław	38 148
14		Jednostka Ratownictwa Chemicznego Sp. z o.o., Tarnów	Jednostka Ratownictwa Chemicznego Sp. z o.o., ul. Kwiatkowskiego 8, 33-101 Tarnów	2 400

Lp.	Województwo	Nazwa i lokalizacja składowiska	Nazwa i adres zarządzającego składowiskiem	Wolna pojemność [m ³]
15	Mazowieckie	Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne, Rachocin	Zakład Gospodarki Mieszkaniowej, ul. Traugutta 33, 09-200 Sierpc	44 800
16	Podkarpackie	Składowisko Odpadów w Młynach, gm. Radymno	Zakład Gospodarki Komunalnej Gminy Radymno z/s w Skołoszowie, Skołoszów, ul. Dworska 67, 37-550 Radymno,	35 643
17		Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne, Pysznicza	Zakład Gospodarki Komunalnej, ul. Wolności 295, 37-403 Pysznicza	200
18	Podlaskie	Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne, Miastkowo	MPGKiM Zakład Budżetowy w Łomży, ul. Akademicka 22, 18-400 Łomża	386
19	Pomorskie	Zakład Unieszkodliwiania Odpadów w Bierkowie, gm. Słupsk	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Słupsku, ul. Szczecińska 112, 76-200 Słupsk	3 450
20		Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o., Gilwa Mała, gm. Kwidzyn	Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o., Gilwa Mała 8, 82-500 Kwidzyn	55 000
21	Śląskie	Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne, Knurów	PPHU „Komart” Sp. z o.o., ul. Szpitalna 7, Knurów	333 000
22		COFINCO-POLAND, Jastrzębie Zdrój	Cofinco-Poland Sp. z o.o., ul. Graniczna 29, 40-956 Katowice	14 800
23		Kwatera do składowania odpadów azbestowych na składowisku odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne, Dąbrowa Górnicza, Koksownia Przyjaźń Sp. z o.o.	Koksownia „Przyjaźń” Sp. z o.o., ul. Koksownicza 1, Dąbrowa Górnicza	wykorzystywane przez właściciela
24		Składowisko odpadów azbestowych w Dąbrowie Górniczej, ARCELORMITTAL POLAND S.A.	ARCELORMITTAL POLAND S.A. Oddział w Dąbrowie Górniczej, Al. Piłsudskiego 92, 41-308 Dąbrowa Górnicza,	wykorzystywane przez właściciela
25	Świętokrzyskie	Środowisko i Innowacje Sp. z o.o., Dobrów, gm. Tuczępy	Środowisko i Innowacje Sp. z o.o., Dobrów 8, 28-142 Tuczępy	102 627
26	Warmińsko-Mazurskie	Kwatera na odpady niebezpieczne, Półwieś, gm. Zalewo	Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych Sp. z o.o., ul. 3-go Maja 8, 14-100 Ostróda	15 000
27		Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o., Elbląg	Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o., ul. Szańcowa 1, 82-300 Elbląg	1 000
28	Wielkopolskie	Składowisko odpadów niebezpiecznych, Konin	Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o., ul. Sulańska 11, 62-510 Konin	95 000
29	Zachodnio-pomorskie	Regionalny Zakład Odzysku Odpadów, Sianów	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o., ul. Komunalna 5, 75-724 Koszalin	8 000
30		EKO-MYŚL Sp. z o.o., Dalsze, gm. Myślibórz	„Eko-Myśl” Sp. z o.o., Dalsze 36, 74-300 Myślibórz	4 459
Razem				1 170 961

Wykaz planowanych składowisk przyjmujących odpady zawierające azbest [12]

Lp.	Inwestor adres telefony	Lokalizacja				Planowana pojemność [m ³]	Planowa na data uruchomienia	Uwagi
		Nazwa	Miejscowość	Adres	Gmina			
KUJAWSKO-POMORSKIE								
1	ECO-POL Sp. z o.o. ul. Dworcowa 9 86-120 Pruszcz Tel.: 52 330 80 65 52 332 08 26 604 976 270	ECO-POL Sp. z o.o.	Małociechowo	Małociechowo, 86-120 Pruszcz	Pruszcz	b.d.	b.d.	Składowisko działające, ogólnodostępne. W 2010 r. nastąpiła planowana rozbudowa. Planowany jest dalszy rozwój
2	Zakład Instalacji Sanitarnych ul. Szybkiej 30 88-200 Radziejów	Zakład Instalacji Sanitarnych	Bycz	Bycz, 88-230 Piotrków Kujawski	Piotrków Kujawski	200 000	kwaterami wg potrzeb	W 2010 r. składowisko uruchomiono jako ogólnodostępne. Przewidywana jest rozbudowa.
LUBELSKIE								
0	ALPINE Dariusz Orzechowski Luszkówko 6B 86-120 Pruszcz Tel.: 52 33 20 826	Składowisko odpadów niebezpiecznych	Łukowisko	Działki 64/1 i 64/2	Międzyrzec Podlaski	215 600	b.d.	Odstąpiono od realizacji
3	Przedsiębiorstwo Gospodarki Odpadami Sp. z o.o. 22-100 Chełm ul. Ks. P. Skargi 11 Tel.: 82 560 50 20	Składowisko odpadów azbestowych w Srebrzyszczu	Srebrzyszcze	Srebrzyszcze	Chełm	b.d.	b.d.	Składowisko działające, ogólnodostępne. Przewidywana jest rozbudowa.

Wykaz planowanych składowisk przyjmujących odpady zawierające azbest c.d. [12]

Lp.	Inwestor adres telefony	Lokalizacja				Planowana pojemność [m ³]	Planowa na data uruchomienia	Uwagi
		Nazwa	Miejscowość	Adres	Gmina			
4	Międzygminny Związek Celowy we Włodawie ul. Piłsudskiego 41 22-200 Włodawa Tel.: 82 572 24 46	Zakład Zagospodarowania Odpadów we Włodawie	Włodawa	22-200 Włodawa	Włodawa	15 150	01.01. 2012 r.	
0	Urząd Miasta Tomaszów Lubelski ul. Lwowska 57 22-600 Tomaszów Lubelski Tel.: 84 664 37 40	Zakład Zagospodarowania Odpadów w Rogóźnie	Rogóżno	teren ok. 10 ha własność gminy miejskiej	Tomaszów Lubelski	do 12 000 1 kwarta	01. 2012 r.	Odstąpiono od realizacji
5	Lubelski Węgiel „Bogdanka” S.A. Bogdanka 21-013 Puchaczów Tel.: 81 462 56 01 81 462 59 12	„Bogdanka” (składowisko podziemne)	Bogdanka	Puchaczów	Puchaczów	2 200 000 z możli- wością sukce- sywnego powięk- szania	koniec 2012 r.	
LÓDZKIE								
6	Związek Międzygminny „BZURA” ul. Pijarska 1 99-400 Łowicz Tel.: 46 839 62 71	Regionalny Zakład Zagospodarowania Odpadów Komunalnych wydzielona kwarta na odpady zawierające azbest	Piaski Bankowe	Piaski Bankowe	Bielawy	283 000	I kw. 2013 r.	Zawieszono realizację

Wykaz planowanych składowisk przyjmujących odpady zawierające azbest c.d. [12]

Lp.	Inwestor adres telefony	Lokalizacja				Planowana pojemność [m ³]	Planowa na data uruchomienia	Uwagi
		Nazwa	Miejscowość	Adres	Gmina			
7	Eko-Radomsko Sp. z o.o. ul. Narutowicza 5B 97-500 Radomsko Tel. 44 683 25 31	Eko-Radomsko	Radomsko	Radomsko	Radomsko	21 000	IV kw. 2011 r.	
MAŁOPOLSKIE								
8	Miejsko-Przemysłowa Oczyszczalnia Ścieków Sp. z o.o. ul. Nadwiślańska 46 32-600 Oświęcim Tel.: 33 847 34 33 605 247 873	Składowisko odpadów zawierających azbest	Oświęcim	ul. Nadwiślańska 46	Oświęcim	9 500	marzec/ kwiecień 2011 r.	
9	Jednostka Ratownictwa Chemicznego Sp. z o.o. ul. Kwiatkowskiego 8 33-101 Tarnów Tel.: 14 637 27 30	Jednostka Ratownictwa Chemicznego Sp. z o.o.	Tarnów	ul. Kwiatkowskiego 8	Tarnów	1 675	b.d.	Składowisko działające, ogólnodostępne. Po upływie roku 2010 właściciel składowiska odmówił udzielenia jakichkolwiek informacji. Podano dane z roku 2009
PODKARPACKIE								
10	Gmina Ostrów Ostrów 225 39-103 Ostrów Tel.: 17 745 11 60	Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne z wydzielonymi kwaterami na odpady niebezpieczne zawierające azbest	Kozodrza	Kozodrza; 39-103 Ostrów	Ostrów	17 740 (Dwie kwatery po 8 870)	W II połowie 2011 r. zostanie oddana I kwarta	

Wykaz planowanych składowisk przyjmujących odpady zawierające azbest c.d. [12]

Lp.	Inwestor adres telefony	Lokalizacja				Planowana pojemność [m ³]	Planowa na data uruczo- mienia	Uwagi
		Nazwa	Miejscowość	Adres	Gmina			
PODLASKIE								
11	Komunalny Zakład Budżetowy w Jedwabnem ul. Mickiewicza 4 18-420 Jedwabne Tel.: 86 21 72 219	Składowisko Odpadów Budowlanych Zawierających Azbest na terenie Składowiska Odpadów Komunalnych	Korytki	18-420 Jedwabne	Jedwabne	41 500 (I etap 20 000, II etap 21 500)	2015	
12	Urząd Miejski w Michałowie ul. Wąska 1 16-050 Michałowo Tel.: 85 71 31 783	Urząd Miejski w Michałowie	Michałowo	ul. Wąska 1	Michałowo	b.d.	b.d.	
13	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. ul. Polowa 19 18-300 Zambrów Tel.: 86 271 52 52	Zakład Zagospodarowania Odpadów	Czerwony Bór	Czerwony Bór, gmina Zambrów	Zambrów	Docelowo 147 700 (I etap 4 300)	grudzień 2011	
14	Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej Zakład Budżetowy ul. Akademicka 22 18-400 Łomża Tel.: 86 218 64 88	Składowisko Odpadów Innych niż Niebezpieczne i Obojętne z wydzieloną Kwaterą na Odpady Zawierające Azbest	Miastkowo	18-413 Miastkowo/okolice wsi Korytki Leśne i Czartoria	Miastkowo	8 400	2011	Składowisko działające, ogólnodostępne. Planowana jest rozbudowa.

Wykaz planowanych składowisk przyjmujących odpady zawierające azbest c.d. [12]

Lp.	Inwestor adres telefony	Lokalizacja				Planowana pojemność [m ³]	Planowa na data uruchomo- wienia	Uwagi
		Nazwa	Miejscowość	Adres	Gmina			
POMORSKIE								
15	Zakład Zagospodarowania Odpadów Sp. z o.o. Stary Rynek 1 83-600 Chojnice Tel.: 52 397 18 00 w.63	Zakład Zagospodarowania Odpadów Sp. z o.o.	Nowy Dwór	Nowy Dwór, gmina Chojnice	Chojnice	3 377	2013 r.	
16	Zakład Utylizacyjny Sp. z o.o. ul. Jabłoniowa 55 80-180 Gdańsk Tel.: 58 30 39 951	Zakład Utylizacyjny Sp. z o.o.	Gdańsk (Szadółki)	ul. Jabłoniowa 55	Miasto Gdańsk	163 300	22.05. 2011 r.	
ŚLĄSKIE								
17	Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej w Świętochłowicach Sp. z o.o. ul. Łagiewnicka 76 41-608 Świętochłowice Tel.: 32 345 15 70	Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Świętochłowicach	Świętochłowice	ul. Wojska Polskiego, 41- 603 Świętochłowice	Świętochłowice	18 000	styczeń 2012 r.	
18	COFINCO POLAND Sp. z o.o. ul. Graniczna 29 40-956 Katowice Tel.: 32 256 44 18	COFINCO- POLAND Sp. z o.o.	Jastrzębie Zdrój	ul. Dębiny 36	Jastrzębie Zdrój	40 000	b.d.	Składowisko działające, ogólnodostępne. Planowana jest rozbudowa.

Wykaz planowanych składowisk przyjmujących odpady zawierające azbest c.d. [12]

Lp.	Inwestor adres telefony	Lokalizacja				Planowana pojemność [m ³]	Planowa na data uruchomienia	Uwagi
		Nazwa	Miejscowość	Adres	Gmina			
19	Miejski Zakład Składowania Odpadów Sp. z o.o. w Sosnowcu 41-200 Sosnowiec ul. Grenadierów skr. poczt. 86 Tel. 32 263 47 23	Miejski Zakład Składowania Odpadów Sp. z o.o. w Sosnowcu	Sosnowiec	ul. Grenadierów	Sosnowiec	510 000	II poł. 2012 r.	
ŚWIĘTOKRZYSKIE								
20	ŚRODOWISKO I INNOWACJE Sp. z o.o. Dobrow 8 28-142 Tuczępy Tel.: 15 864 51 13		Dobrow	Dobrow 8	Tuczępy	b.d.	b.d.	Składowisko działające, ogólnodostępne. Planowana jest rozbudowa.
WARMIŃSKO-MAZURSKIE								
21	Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych Sp. z o.o. 14-100 Ostróda ul. 3-go Maja 8 Tel.: 89 646 42 51	Składowisko odpadów niebezpiecznych zawierających azbest	Półwieś	Półwieś	Zalewo	1,8 ha	2013 – 2014	Składowisko działające ogólnodostępne. Planowana jest rozbudowa.
22	Zakład Gospodarki Odpadami Sp. z o.o. 11-200 Bartoszyce, ul. Bema 38 Tel. 89 761 06 80	Kwatera przy składowisku odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne	Bartoszyce	Bartoszyce	Bartoszyce	47 201	2011/2012	

Wykaz planowanych składowisk przyjmujących odpady zawierające azbest c.d. [12]

Lp.	Inwestor adres telefony	Lokalizacja				Planowana pojemność [m ³]	Planowa na data uruchomienia	Uwagi
		Nazwa	Miejscowość	Adres	Gmina			
WIELKOPOLSKIE								
23	Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o. ul. Sulańska 11 62-510 Konin Tel.: 63 249 36 24	Składowisko Odpadów Niebezpiecznych w Koninie	Konin	Konin	Konin	b.d.	b.d.	Składowisko działające ogólnodostępne. Planowana jest rozbudowa.
ZACHODNIOPOMORSKIE								
24	Międzygminne Przedsiębiorstwo Gospodarki Odpadami Sp. z o.o. Wardyni Górny 35, 78-320 Połczyn-Zdrój Tel.: 94 716 29 38	Zakład Gospodarki Odpadami w Wardyniu Górnym	Wardyni Górny	Wardyni Górny	Połczyn Zdrój	30 000	b.d.	
25	EKO-MYŚL Sp. z o.o. 74-300 Myślibórz, Dalsze 36 Tel.: 95 747 56 53	EKO-MYŚL Sp. z o.o.	Myślibórz	Dalsze 36	Myślibórz	b.d.	b.d.	Składowisko działające ogólnodostępne. Planowana jest rozbudowa.
26	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. 75-724 Koszalin, ul. Komunalna 5 Tel.: 94 348 44 44	Regionalny Zakład Odzysku Odpadów	Sianów	ul. Lubuszan 80	Sianów	b.d.	b.d.	Składowisko działające ogólnodostępne. Planowana jest rozbudowa.
RAZEM						3 702 143 + 1,8 ha		